

T.C.
İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

BİLİŞİM SİSTEMLERİNİN ARAÇ OLARAK KULLANILMASI SURETİYLE
DOLANDIRICILIK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Yağmur BAYAM

1700005803

Anabilim Dalı: Kamu Hukuku

Program: Kamu Hukuku

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Özge SIRMA GEZER

İSTANBUL - 2023

T.C.
İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

BİLİŞİM SİSTEMLERİNİN ARAÇ OLARAK KULLANILMASI SURETİYLE
DOLANDIRICILIK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Yağmur BAYAM

1700005803

Anabilim Dalı: Kamu Hukuku

Program: Kamu Hukuku

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Özge SIRMA GEZER

Jüri Üyeleri: Dr. Öğr. Üyesi Efser ERDEN TÜTÜNCÜ

Dr. Öğr. Üyesi Ezgi CANKURT

İSTANBUL - 2023

ÖNSÖZ

Gelişen ve değişen hayatlarımızda ilgilerimiz, uğraşlarımız, hobilerimiz gibi her konudaki güncellemeye konu olan teknoloji, bilgiye ulaşmayı kolaylaştırmanın yanı sıra, sunduğu olanaklarla yeni suç türlerini ve suçların işleniş biçimlerindeki yenilikleri de beraberinde getirmektedir.

Bilginin, kişisel verilerin, sistemlerin güvenliğinin sağlanamaması kişi, kurum, kuruluş ve hatta ülkeleri risklerle karşı karşıya bırakmıştır. Dünya genelinde sayısal yaşamın getirdiği internet tabanlı değişim suç ve suçlu açısından yeni türlerin ortaya çıkmasını her gün daha da kolaylaştırmakta, kolluk ve kanun uygulayıcıları açısından ise suç ve suçluların tespiti zorlaştırmaktadır.

Teknoloji, dolandırıcılık alanında da yeni seçenekleri beraberinde getirmiş ve suçun işlenişinde yarattığı kolaylık, yeni dolandırıcılık eylemlerinin büyük oranda bilişim yoluyla işlenmesini sonucunu doğurmuştur. Dolandırıcılık suçu bağlamında sayıca yeterli düzeyde akademik çalışma bulunmasına rağmen, daha ziyade bilişim ve teknoloji ile birleşerek meydana gelen ve Türk Ceza Kanununun 158. Maddesinin 1. Bendinin f fıkrasında düzenlenen bu nitelikli hali konunun güncelliği ve yaygınlığı nedeniyle çalışmak istedim. Tezimin, hukuk camiasına ve özellikle bu alana ilgi duyan meslektaşlarıma faydalı olmasını dilerim.

Öncelikle yüksek lisans eğitiminde tanıştığım ve öğrencisi olmaktan onur duyduğum hocam çok değerli Prof. Dr. Durmuş Tezcan'a ve tezimin hazırlık sürecinde danışmanlığımı üstlenen lisans eğitiminden bu yana dek öğrencisi olduğum, görüşleri ile çalışmamın sonuçlanmasına yardımcı olan Dr. Öğr. Üyesi Özge Sırma Gezer'e teşekkürlerimi sunuyorum.

Bu güne dek hayatımın her anında varlığına şükrettiğim sevgili aileme; yaşadığım her güne katkı sağlamış canım abim Barış Bayam, desteğiyle bana güç veren sevgili kardeşim Deniz Bayam, yine çok değerli dedem Hikmet Bayam ve beni her anlamda var eden iki değerlim, çok kıymetli; annem Gönül Bayam ve babam Mehmet Sedat Bayam'a sonsuz teşekkürlerimle.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	I
İÇİNDEKİLER	II
KISALTMALAR CETVELİ	V
ÖZET	VI
ABSTRACT	VII
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİ VE BİLİŞİM SUÇLARI

1. BİLİŞİM VE BİLİŞİM SİSTEMLERİ

1.1. Bilişim	2
1.2. Bilişim Sistemi	4
1.3. Bilgisayar Sistemleri	6
1.3.1. Kuantum Bilgisayarlar	9
1.4. Ağ Sistemleri	11
1.4.1. İnternet	11
1.4.2. Diğer Ağ Sistemleri	12
1.4.3. Büyük Veri ve Web 3.0	13
1.4.4. Ağ Sistemleri Üzerinde Yeni Bir Evren Denemesi: Metaverse	15
1.5. Veri Tabanları	17
1.6. Blockchain Teknolojileri	18

2. BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİ VE İNSAN HAKLARI İLİŞKİSİ

2.1. Kişisel Verilerin Korunması Açısından Bilişim Teknolojileri	21
2.2. Düşünce ve İfade Özgürlükleri Açısından Bilişim Sistemleri	22
2.3. Haberleşme Özgürlüğü Açısından Bilişim Teknolojileri	24

3. BİLİŞİM SUÇU KAVRAMI

3.1. Genel Olarak Bilişim Suçu	26
3.2. Bilişim Suçlarının Tarihçesi	27
3.3. Bilişim Suçlarının Sınıflandırılması	28
3.4. TCK'da Yer Alan Bazı Bilişim Suçları	29
3.4.1. Bilişim Sistemleri Kullanılması Yoluyla Hırsızlık (TCK 142/2-e)	30
3.4.2. Kişisel Verilerin Hukuka Aykırı Elde Edilmesi Suçu (TCK 136)	32

3.4.3. Karşılıksız Yararlanma Suçu (TCK 163).....	34
3.4.4. Bilişim Sistemlerinin Kullanılması Suretiyle Kumar Oynanması İçin Yer ve İmkân Sağlama Suçu (TCK 228/3).....	35
3.4.5. Bilişim Sistemlerinin Kullanılması Suretiyle Haksız Çıkar Sağlama Suçu (TCK 244/4).....	36
3.4.6. Banka veya Kredi Kartlarının Kötüye Kullanılması Suçu (TCK 245).....	37

İKİNCİ BÖLÜM

DOLANDIRICILIK SUÇU VE DOLANDIRICILIK SUÇUNUN BİLİŞİM SİSTEMLERİ MARİFETİYLE İŞLENMESİ

1. GENEL OLARAK DOLANDIRICILIK SUÇU.....	39
1.1. Kavram Olarak Dolandırıcılık.....	39
1.2. Tarihsel Olarak Türk Ceza Hukuku Sistematiğinde Dolandırıcılık.....	40
1.3. Karşılaştırmalı Hukukta Dolandırıcılık.....	41
1.3.1. Almanya.....	41
1.3.2. İtalya.....	42
1.3.3. İngiltere.....	42
1.4. Suçla Korunan Hukuki Yarar.....	43
1.5. Dolandırıcılık Suçunun Unsurları.....	44
1.5.1. Tipikliğin Objektif Unsurları (Maddi Unsurlar).....	44
1.5.1.1. Dolandırıcılık Suçunun Konusu.....	44
1.5.1.2. Dolandırıcılık Suçunun Faili.....	45
1.5.1.3. Dolandırıcılık Suçunun Mağduru.....	47
1.5.1.4. Hareket Unsuru.....	48
1.5.1.4.1. Dolandırıcılıkta Hileli Davranış.....	48
1.5.1.4.2. Hileli Davranışın Aldatıcılığı.....	56
1.5.1.5. Netice.....	58
1.5.1.5.1. Mağdurun Aldanmış olması.....	58
1.5.1.5.2. Yarar Sağlanmış Olması.....	59
1.5.1.5.3. Zarara Uğramış Olma.....	60
1.5.1.5.4. İlliyet Bağı.....	61
1.5.2. Tipikliğin Sübjektif Unsuru (Manevi Unsur).....	61
1.5.3. Hukuka Aykırılık Unsuru.....	62
1.5.4. Suçun Diğer Nitelikli Halleri.....	62

1.5.5. Cezalandırılabilirliğin Diğer Koşulları.....	63
1.5.5.1. Etkin Pişmanlık.....	63
1.5.5.2. Şahsi Cezasızlık Sebepleri ve Cezayı Hafifleten Şahsi Nedenler.....	64
2. DOLANDIRICILIĞIN BİLİŞİM SİSTEMLERİ ARACILIĞIYLA İŞLENMESİ.....	65
2.1. Genel Olarak.....	66
2.2. Dolandırıcılık Suçunun Bilişim Sistemleri Aracılığıyla İşlenme Biçimleri.....	68
2.2.1. Sosyal Medya Üzerinden Dolandırıcılık.....	68
2.2.2. E-Ticaret Dolandırıcılığı.....	70
2.2.3. Online Bahis ve Online Oyun Dolandırıcılığı.....	72
2.2.4. Bilişim Sistemleri Üzerinden Ponzi Dolandırıcılığı.....	74
2.2.5. Kripto Para Dolandırıcılığı.....	77
2.2.6. Online Reklamlar Aracılığıyla Dolandırıcılık.....	78
2.2.7. Oltalama.....	79
2.2.8. Banka Hesapları Üzerinde Bilişim Sistemleri Aracılığıyla Dolandırıcılık.....	79
2.2.9. Ağ Saldırıları.....	81
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	
SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ BİÇİMLERİ VE YAPTIRIM	
1. SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ BİÇİMLERİ.....	81
1.1. Teşebbüs.....	81
1.2. İştirak.....	85
1.3. İçtima.....	87
1.3.1. Gerçek İçtima.....	87
1.3.2. Diğer İçtima Halleri.....	89
1.3.2.1. Görünüşte İçtima.....	89
1.3.2.2. Zincirleme Suç.....	90
1.3.2.3. Fikri İçtima.....	92
2. YAPTIRIM.....	92
3. YARGILAMA USULÜ.....	94
4. ZAMANAŞIMI.....	95
SONUÇ.....	97
KAYNAKÇA.....	100

KISALTMALAR CETVELİ

A.e.	Aynı eser
a.g.e.	adı geçen eser
ABD	Ana Bilim Dalı
AİHM	Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
AİHS	Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
CD	Ceza Dairesi
CGK	Ceza Genel Kurulu
CMK	Ceza Muhakemesi Kanunu
E.	Esas
ETCK	Eski Türk Ceza Kanunu
İİBF	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
İÜHFM	İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası
K.	Kanun
Md.	Madde
S.	Sayı
s.	sayfa
TBB	Türkiye Barolar Birliği
TCK	Türk Ceza Kanunu
TDK	Türk Dil Kurumu
www	World wide web
Y.	Yıl
Yay.	Yayınları / Yayıncılık

ÖZET

Bu tez çalışmasında Türk Ceza Kanunu'nun 158/1-f maddesinde düzenlenen bilişim sistemlerinin araç olarak kullanılması suretiyle dolandırıcılık suçu incelenmiştir. Bu bağlamda öncelikle bilişim ve bilişim sistemleri kavramları derinlemesine incelenmiş, takip eden bölümlerde ise dolandırıcılık suçunun temel haline ilişkin açıklamalardan sonra inceleme konumuz nitelikli hal ele alınmıştır.

Gelişen bilişim teknolojileri diğer suçlarda olduğu gibi dolandırıcılık suçunu da yöntem ve etki alanı açısından etkilemiştir. Sosyal medya kullanımının yaygınlaşması, elektronik ticaretin hızla artması, bankacılık işlemlerinin internet temelli hale gelmesi dolandırıcılık fiillerinin yaygınlaşmasına da sebebiyet vermiştir. Bu tez çalışmasında bilişim sistemleri ile bağlantılı diğer suçlar da karşılaştırmalı olarak incelenmiştir.

Bilişim sistemlerinin sağladığı imkânlar dolandırıcılık suçunda büyük önem arz eden “hile” unsurunun başka bir boyuta taşınmasına da sebebiyet vermiştir. Bu durum ceza adaleti uygulamacılarına teknolojik gelişmeleri takip ve bu gelişime uyum sağlama sorumluluğu doğurmaktadır.

ANAHTAR KELİMELE: Dolandırıcılık, Bilişim Sistemleri, Bilişim Sistemleri Aracılığıyla Dolandırıcılık, Hile.

ABSTRACT

This thesis focuses on the analysis of the crime of fraud committed using information systems as a tool, as regulated by Article 158/1-f of the Turkish Penal Code. The study begins by delving into the concepts of informatics and information systems. Subsequently, the basic form of fraud is explained, followed by an in-depth discussion on the specific form related to the subject of this research.

The advent of advancing information technologies has had a profound impact on fraud, influencing both its methods and scope. The widespread use of social media, the proliferation of electronic commerce, and the transition of banking transactions to online platforms have facilitated the proliferation of fraudulent activities. This thesis also comparatively examines other crimes related to information systems.

The capabilities offered by information systems have further expanded the "deception" element, which holds significant importance in the crime of fraud, into a new dimension. Consequently, criminal justice practitioners bear the responsibility of monitoring and adapting to technological advancements.

Keywords: Fraud, Information Systems, Fraud Through Information Systems, Deception.

GİRİŞ

Kişilerin malvarlığı değerlerinin korunması kadim hukuk sistemlerinden beri korunmaya değer en önemli haklardandır. Tarihsel süreçte malvarlığına karşı işlenen suçlar çeşitlilik arz etmekle birlikte malvarlığına karşı işlenen suçlardan olan dolandırıcılık suçu ve dolandırma eylemleri de zamanın gelişen ve değişen şartlarına göre değişim sergilemiştir.

Gelişen teknolojik imkânlar bilişim kavramının ön plana çıkmasını ve bilişim sistemlerinin gelişmesini sağlamıştır. Özellikle internet teknolojilerinin gelişmesi dolandırıcılık fiillerinin de yaygınlaşması ve kompleks bir görünüme kavuşması sonucunu doğurmuştur. Blockchain teknolojilerinin gelişmesi ve paralelinde hayatımıza dahil olan “kripto değer” olgusu dolandırıcılık suçlarını başka bir boyuta taşımıştır.

Dolandırıcılık suçunun bilişim sistemleri aracılığıyla işlenen halleri suçun 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda düzenlenen nitelikli hallerinden birisidir. Zira bilişim sistemleri faillere gizlilik, hız ve kolaylık imkanları sağlamaktadır. Bu sebepten, Mülga 765 sayılı TCK’da da dolandırıcılık suçunun Posta, Telgraf ve Telefon İşletmesinin Haberleşme Araçlarını veya Banka veya Kredi Kurumlarını veya herhangi bir kamu kurum ve kuruluşunu vasıta olarak kullanmak suretiyle işlenmesi bir nitelikli hal olarak düzenlenmiştir. 5237 sayılı TCK’nın ihdas edilmesiyle daha kapsayıcı olan bilişim sistemleri ifadesi kullanılmıştır.

İşbu çalışmanın ilk bölümünde bilişim kavramı ve bilişim sistemleri incelenmiştir. Bilişim sistemlerinin yazılımsal, donanımsal özellikleri ile ağ sistemleri alınmıştır. Yine bu bölümde özellikle son yıllarda daha da fazla önem kazanan Web 3.0, Büyük Veri, Metaverse, Blockchain Teknolojileri, Kripto değerler gibi yeni konseptler de incelenmiş, bu kavramların konuyla bağlantısı değerlendirilmiştir. Bölüm nihayetinde bilişim sistemlerinin bazı hak ve özgürlükler ile ilişkisi analiz edilmiştir. Bilişim suçu kavramı, çeşitleri ve dolandırıcılık suçu ile ilişkilendirilebilecek bazı düzenlemelere de yer verilmiştir.

İkinci bölümde hususi olarak dolandırıcılık suçunun temel şekli ve çalışma konumuz olan nitelikli hal ele alınmıştır. Suçun tarihsel süreçteki seyri ve karşılaştırmalı hukuktaki düzenleniş biçimleri ile farklı bir perspektif edinilmeye çalışılmıştır. Suçun unsurları ve işleme biçimlerine ilişkin ayrıntılı bir inceleme yapılmıştır. İlgili kısımlarda gündemde de bahsi geçen bazı hususi davalara ve kararlara yer verilmiştir.

Üçüncü bölümde suçun özel görünüş biçimleri, suç için öngörülen yaptırıma dair özellikler, yargılama usulü ve zamanaşımı hususları incelenmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİ VE BİLİŞİM SUÇLARI

1. BİLİŞİM VE BİLİŞİM SİSTEMLERİ

Dolandırıcılık suçunun bilişim sistemleri marifetiyle işlenmesine ilişkin tespitin yapılabilmesi “bilişim sistemi” kavramı ve bu kavram etrafında anılması gereken diğer kavramların araştırılmasını mecbur kılmaktadır. 20. yy’da karşımıza çıkan ve günümüzde hayatımızın her alanını kapsayan bu kavramın aslında sadece hukuki değil sosyal, ekonomik, politik ve hatta felsefi yönleri de mevcuttur. Buna karşın kavram sadece bir suçta araç ya da hedef olarak kullanılması hasebiyle dar anlamda incelenecektir.

1.1.Bilişim

Bilişim sözlük anlamı itibariyle “*İnsanoğlunun teknik, ekonomik ve toplumsal alanlardaki iletişimde kullandığı ve bilimin dayanağı olan bilginin özellikle elektronik makineler aracılığıyla düzenli ve akla uygun bir biçimde işlenmesi bilimi, enformatik*” anlamına gelmektedir¹. TDK, Bilim ve Sanat Terimleri sözlüğüne göre ise; “*İnsanoğlunun teknik, ekonomik ve toplumsal alanlardaki iletişimde kullandığı ve bilimin dayanağı olan bilginin, özellikle elektronik makineler aracılığıyla, düzenli ve ussal biçimde işlenmesi bilimi. Bilgi olgusunu, bilgi saklama, erişim dizgeleri, bilginin işlenmesi, aktarılması ve kullanılması yöntemlerini, toplum ve insanlık yararı gözeterek inceleyen uygulamalı bilim dalı.*” olarak tanımlanmıştır.²Aslında karşılıklı bilme ilişkisine girme, karşılıklı birbirini “enforme” etme ilişkisini ifade eden bu kelime günümüzde makineler aracılığıyla yapılan anlamına indirgenmiştir. Kelime köken itibariyle Fransızca “*informatique*” kelimesinden gelmektedir. Dilimizde aynı kavram için önceleri “enformasyon” kavramı kullanılmışsa da sonrasında ilk defa Aydın Köksal tarafından “bilişim” kelimesi türetilmiş ve bu kullanım yaygınlaşmıştır³. Karşılıklı bilme, bildirme işi birçok farklı yöntemle yapılabileceği gibi şayet bu bilgisayar gibi bir makine vasıtasıyla yapılırsa bu durum bilişim kavramıyla karşılanmaktadır. Doktrinde Dülgerde aynı yönde bir tanım yapmaktadır. Buna göre;

¹ <https://sozluk.gov.tr/?kelime=bili%C5%9Fim>, Erişim Tarihi: 27.05.2022.

² <https://sozluk.gov.tr/> , Erişim Tarihi 27.05.2022.

³ Aydın Köksal dilimize “bilgisayar” sözcüğünü de kazandırmış bir elektronik, bilgisayar ve yazılım mühendisi ve dil bilimcidir. Ayrıntılı bilgi için bkz. <https://www.aydinkoksal.gen.tr/> , Erişim Tarihi 28.05.2022.

*"Bilişim, insanların teknik, ekonomik, siyasal ve toplumsal alanlardaki iletişiminde kullandığı bilginin, özellikle bilgisayar aracılığıyla düzenli ve akılcı biçimde işlenmesi, her türden düşünsel sürecin yapay olarak yeniden üretilmesi, bilginin bilgisayarlarda depolanması ve kullanıcıların erişimine açık bulundurulması bilimidir"*⁴

Bu tanımda görüleceği üzere bilişim bir bilim disiplini olarak da ele alınmıştır. Kanaatimizce bilişim bir bilim olmaktan daha çok birçok başka bilim dalının veri ve yöntemlerinden faydalanıp düşünsel bir paylaşım ağı kurmak olarak nitelendirilebilir. Fakat bilim evrendeki bir konuyu deneysel yöntemlerle gerçeklik temelinde açıklamaya çalışan bilgiler yahut bir konuyu anlamak için başvurulacak yöntemli bir araştırma süreci olarak tanımlanabilir.⁵Görüleceği üzere bilim gerçeği araştırmak için takip edilen bir yöntem ve bu yolda ulaşılan bilgiler topluluğudur. Bilişim ise bilimsel çalışmaların ürünü olan ve bilginin paylaşımına açılıp analiz yahut senteze tabi tutulması için başvurulacak bir araçtır. Bilişim, bilimsel yöntemin esaslarına uygun bir şekilde kendisinden istifade edilen bir faaliyetler topluluğudur.

Bununla birlikte sadece iletişim yöntemi olarak da nitelendirilemez. Zira bilişim Dülger'in tanımında da belirttiği üzere bilginin üretilmesi, yayılması, depolanması, değerlendirilmesi gibi süreçleri de kapsar. Hatta günümüzde bu sistemde organik olmayan fakat kısmen bilinçli olan ya da insan bilincini kısmen simüle etme yeteneği olan varlıklar da rol almaya başlamışlardır. Örneğin bu konuda Amerikalı Open AI isimli firmanın geliştirdiği ChatGPT isimli sohbet robotu örnek gösterilebilir. Bu yapay zekâ uygulaması insan dilini / konuşma biçimini makine öğrenmesi yöntemleriyle öğrenip kendisine sorulan sorulara yine kendisine öğrenme amaçlı tanımlanmış kaynaklar çerçevesinde cevaplar vermektedir. Böylece gerçek bir insanla konuşma deneyimini başarılı bir şekilde simüle etmektedir.⁶

Bilişim kavramı TCK'nın 1989 tarihli ön tasarısında 342. maddenin gerekçesinde *"bilgileri toplayıp depo ettikten sonra bunları otomatik olarak işleme tabi tutma sistemlerinden oluşan alan"* olarak sade bir şekilde tanımlanmıştır.

Her halükarda bilişim kavramının özelleşmesini sağlayan şey bu ilişkilerin "makine" ler üzerinden sağlanmasıdır. Dolayısıyla karşımıza "bilişim sistemi" kavramı çıkmaktadır.

⁴ Murat Volkan Dülger, Bilişim Suçları ve İnternet İletişim Hukuku. (Ankara: Seçkin Yay., 2020) s. 68.

⁵ <https://sozluk.gov.tr/> , Erişim Tarihi: 27.02.2023.

⁶Şeref Sağıroğlu, Yapay Zekanın Geldiği Son Nokta: Chat GPT Sohbet Robotu (SOHBOT), https://www.emo.org.tr/ekler/751543f7e982a5a_ek.pdf?dergi=1297, Erişim Tarihi: 13.02.2023.

1.2.Bilişim Sistemi

Bilişim sistemi mekanikten daha çok elektronik makineleri karşılar. Zira bir bilişim sisteminden öncelikle beklenen şey bilgiyi alıp, işleyip, kendisine verilen amaç doğrultusunda çıktı sunabilmesidir⁷. Türk Ceza Kanunu'nda da bu yönde fakat yetersiz olarak nitelendirdiğimiz bir tanıma rastlanmaktadır. TCK 243. maddesi gerekçesine göre bilişim sistemi;

“bilişim sisteminden maksat, verileri toplayıp yerleştirdikten sonra bunları otomatik işlemleri tabi tutma imkânı veren manyetik sistemlerdir.”

Bu tanım öncelikle bilişim sistemlerinin tüm işlevlerini açıklamaktan uzaktır. Zira bir bilişim sistemi veriyi saklar, işler, değerlendirir, düzenler ve aktarır. Tüm bunları da programlandığı doğrultuda kendisi yapar. Görüleceği üzere gerekçedeki tanım bu açılardan eksiktir⁸. Ayrıca bilişim sistemleri için “manyetik sistemler” ifadesi kullanılmışsa da günümüz teknolojisinin “manyetizma”nın çok daha ilerisinde fiziksel kanunlar üzerine inşa edildiği ortadadır. Örneğin kuantum bilgisayarlar için bu tip alt yapılar artık ilkel seviyededir. Kanımızca elektronik sistemler olarak tanımlanması daha isabetlidir.

Mevzuatta açıkça bilişim sistemi tanımı yapılan yerlerden birisi 20.09.2011 tarihli Resmi Gazete 'de yer alan Ceza Muhakemesinde Ses ve Görüntü Bilişim Sisteminin Kullanılması Hakkında Yönetmelik'tir. Bu yönetmeliğin 3/b maddesine göre bilişim sistemi;

“Bilgisayar, çevre birimleri, iletişim altyapısı ve programlardan oluşan veri işleme, saklama ve iletmeye yönelik sistem”

olarak tanımlanmaktadır⁹. Bu tanımda hem bilişim sistemleri kavramının merkezine bilgisayar sistemleri oturtulmuş hem de veri iletişimine dikkat çekilmiştir. Aynı şekilde Avrupa Konseyi Siber Suç Sözleşmesi de aslında bilişim sistemi kavramına da karşılık gelen bir ifadeyi bilgisayar sistemleri için kullanmıştır.¹⁰

Yargıtay da bir kararında bilişim sistemleri kavramına dair saptamalarda bulunmuştur.

⁷ Ali Gülmez, Bilişim Suçları ve Soruşturma – Kovuşturma Evreleri. (Ankara: Seçkin Yay., 2005) s. 126.

⁸ Olgun Değirmenci , “2004 Türk Ceza Kanunu'nun Bilişim Suçları Bakımından Değerlendirilmesi”, TBB Dergisi, S:58, Mayıs/Haziran (2005): s. 199.

⁹20 Eylül 2011 Tarihli ve 28060 Sayılı Resmî Gazete.

¹⁰ “Bir veya birden fazlası belirli bir yazılım çerçevesinde otomatik olarak veri işleyebilen bir cihazı veya birbirine bağlı veya birbirleriyle ilişkili bir dizi cihaz” <https://polis.osce.org/>, Erişim Tarihi: 28.05.2022.

Buna göre;

“Öğreti ve uygulamada "bilgileri otomatik işleme tabi tutan sistem" ibaresi hem tek başına bir bilgisayar, hem de birden çok bilgisayar veya diğer bilişim araçlarından meydana gelen bir bilişim sistemi olarak yorumlanmıştır. 5237 s. TCK`da ise, "bilgileri otomatik işleme tabi tutan sistem" ibaresi yerine, düzenlemesine uygun bir şekilde 243. maddede "bilişim sistemi" ibaresine yer verilmiş ve madde gerekçesinde "bilişim sistemini" "verileri toplayıp yerleştirdikten sonra bunları otomatik işlemlere tabi tutma olanağını veren manyetik sistem" olarak tanımlamıştır. Ayrıca "diğer bir unsur" kavramına da yer verilmemiş yalnızca "veri" kavramı kullanılmış ve bunun tüm bilişim suçlarının üzerinde işlendiği suçun konusu olduğu kabul edilmiştir. Görüldüğü gibi, "bilişim sistemi", "bilgisayara" göre daha genişbir alanı kapsayıp bu haliyle bir üst kavramdır. Bilgisayar verilerin depo edilmesi, saklanması, işlenmesi ve yeniden değerlendirilmesi faaliyetini gerçekleştirmesine karşın "bilişim sistemi" hem verilerin işlenmesi hem de verilerin aktarılmasını kapsar. Özetle belirtmek gerekir ki, "bilişim sisteminde" veri iletişimi sadece bilgisayarla birlikte elektronik, manyetik veya bazı mekanik araçlarla bir ağ üzerinden sağlanabilir.”¹¹

Yargıtay’ın bu kararında verilerin sadece işlenmesinin yeterli gelmeyeceği bir bilişim sisteminin aynı zamanda veri aktarımını da mümkün kılması gerekliliğine vurgu yapılmıştır. Her ne kadar yine de eksik olarak ifade edildiğini söyleyebilirsek de bu tanım en azından bilişim sistemi kavramının daha geniş yorumlanması gerekliliğine vurgu yapılması açısından önemlidir.

Bununla birlikte her elektronik sistemin bilişim sistemi olarak değerlendirilip değerlendirilemeyeceği hususu da tartışılmalıdır. Bilişim sistemlerinin ortak özelliği bilginin işlenmesi ve dağıtılması odağında toplanmaktadır. Bir elektronik sistem bu kullanım amacına özgülenmemişse bilişim sistemi olarak nitelendirilemez. Örneğin “akıllı ev” konseptinde kullanılan elektronik ev eşyaları ne kadar işlevsel olurlarsa olsunlar bilişim sistemi olarak değerlendirilmezler. Zira bu sistemler sadece programlandığı alanda kendilerine verilen görevi yerine getirmek üzere işlevlendirilmişlerdir. Buna karşın bilişim sistemlerinin belli seviyede bilgi işleme ve üretme özellikleri mevcuttur.¹² Bir sistem sadece belli bir işlevi

¹¹Yargıtay Ceza Genel Kurulu 19.06.2007 gün 2007/6-136E., 2007/150K. sayılı kararı. <https://www.kararara.com/forum/viewtopic.php?p=55855>, Erişim Tarihi: 22.02.2023.

¹² Aynı yönde bkz. Levent Kurt, Açıklamalı İçtihatlı Tüm Yönleriyle Bilişim Suçları ve Türk Ceza Kanunundaki Uygulaması. (Ankara: Seçkin Yay., 2005) s.144.

tekrarlıyorsa ve sadece bu işleve yönelik bilgi depoluyorsa bilişim sistemi olarak anılamayacaktır.¹³

Bununla birlikte doktrinde bir sistemin bilişim sistemi sayılabilmesi için veriyi işleyip, depolayıp, aktarabilmesinin yeterli olduğu görüşü de mevcuttur. Katılmadığımız bu görüşe göre “kullanım koşulu” kriteri belirsiz ve soyuttur. Bu sebeple bir sistemin bilişim sistemi olarak tanımlanması için bu ölçüte başvurulamaz.¹⁴

Şu durumda hangi sistemlerin bilişim sistemi olarak değerlendirilebileceğine ilişkin ortak tanım belirmiş durumdadır. Buna göre veri işleme, saklama ve iletme özelliklerinin bir arada olması gerekmektedir. Lakin veri işleme özelliğinin “genel ve geniş” bir işleme anlamına geldiği; iletme özelliğinin ise hem kaynaktan hedefe yöneltme hem de paylaşımına açık tutma anlamına geldiği göz ardı edilmemelidir. Bu doğrultuda bir bilişim sistemi örneği olarak ilk akla gelen “bilgisayar sistemleri” dir. Bu sebeple bu kavramın izahı önem taşımaktadır. Zira ileride değinileceği üzere başka sistemlerinde bilişim sistemi olarak tanımlanması bir bilgisayar sistemiyle ilişkilendirilmesine de bağlanmaktadır.

1.3.Bilgisayar Sistemleri

Bilişim sistemlerinin merkezinde yapısal olarak bilgisayarlar yer almaktadır. Bir bilgisayar kendisine sunulan bilgiyi önceden belirlenmiş program/dizge çerçevesinde matematik-mantık işlemlere tabi tutup daha sonra bunun çıktılarını sunar.¹⁵TDK’ye göre bilgisayar; “Çok sayıda aritmetiksel veya mantıksal işlemlerden oluşan bir işi, önceden verilmiş bir programa göre yapıp sonuçlandıran elektronik araç, elektronik beyin” olarak tanımlanmaktadır.¹⁶1981 tarihli TDK Bilişim Terimleri Sözlüğünde bilgisayarlar hakkında şu açıklamalara yer verilmiştir:

“ Çok sayıda aritmetiksel ya da mantıksal işlemlerden oluşan bir işi, çalışması sırasında bir işletmenin işe karışması gerekmeksizin, önceden verilmiş bir izlenceye göre, özdevimli olarak yürüten bir veri işleyici. Bir bilgisayar dizgesi elektronik ve mekanik birimlerden oluşan donanım ile bu donanım birimlerini ya da kaynakları

¹³ Yılmaz Yazıcıoğlu, “Bilişim Suçları Konusunda 2001 Türk Ceza Kanunu Tasarısının Değerlendirilmesi”, Hukuk ve Adalet Eleştirel Hukuk Dergisi, Y:1, S:1, İstanbul, Ocak- Mart (2004): s. 224.

¹⁴ Yavuz Erdoğan, Türk Ceza Kanunu’nda Bilişim Suçları (Uluslararası Siber Suç Sözleşmesi ve Yargıtay Kararları ile). (İstanbul: Legal Yay. 2012), s.12.

¹⁵ Cahit Suluk, Raif Karasu, Temel Nal, Fikri Mülkiyet Hukuku. (Ankara: Seçkin Yay., 2019) s.151.

¹⁶ Güncel Türkçe Sözlük, <https://sozluk.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 30/05/2022.

istenen işlere yöneltip verimli bir çalışma düzeni içerisinde kullanabilmek için gerekli tüm izlencelerden ve veri yapılarından oluşan yazılım öğelerini kapsar. Minibilgisayar, mikrobilgisayar tanımlarının dışındaki geleneksel bilgisayarlar ana işlem birimlerinin hız ve yapısına, ana belleklerinin sığasına, dış belleklerin ve giriş-çıkış birimlerinin türliliğine, sayısına ve hızına göre büyük, orta boy ya da küçük dizgeler olarak sınıflandırılır.”¹⁷

Bilgisayar kavramının İngilizce karşılığı “computer” kelimesidir. Bu kelime de kökenini Latince hesap yapan kişi anlamında “computator” kelimesinden alır. “Computer” ismi ilk defa Alan Turing tarafından 1946 yılında geliştirilen ENIAC (Electronic Numeral Integrator and Computer) isimli makine askeri amaçlar için kullanılmıştır.¹⁸ Dilimize ise yine Prof. Dr. Aydın Köksal tarafından bilgisayar şeklinde çevrilmiştir. Köksal bu kavramı 1969 yılında türetmiştir.¹⁹ Ülkemize ilk defa 1960 yılında gelen IBM 650 Model I “elektronik beyin” olarak nitelendirilmiştir.²⁰

Doktrinde de bilgisayar genel itibariyle dışarıdan kendisine sağlanan /verilen bilgiyi kendisine yüklenmiş yönergelerle işleyip, depolayıp, bu bilgiden sonuçlar üreten, bu sonuçları sunan ve diğer sistemlerle irtibat kurma becerisine sahip olan sistemler olarak tanımlanmaktadır. Yazıcıoğlu;

“yeterince kavramsallaştırılmış ve iyi tanımlanabilmiş her türlü problem üzerinde çalışabilen bir aygıttır. Bilgisayarı elektronik hesap makineleri ile programlanabilir aygıtlardan ayıran özelliği bilgisayarın bilişim özelliğine sahip olması yani bilgisayarın genel amaçlı kullanılabilmesidir.”²¹

Şeklinde; Yenidünya/Değirmenci ise;

“ dışardan topladığı verileri, içerisinde bulunan önceden yüklenmiş programlar vasıtasıyla depolayabilen, işleyebilen ve yepyeni sonuçlar üretilip bunları

¹⁷ TDK Bilişim Terimleri Sözlüğü, <https://sozluk.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 30/05/2022.

¹⁸ <https://www.etymonline.com/word/computer>. Erişim Tarihi: 30/05/2022.

¹⁹ <http://web.archive.org/web/20070227210736/http://ankara.hurriyet.com.tr/ankara/5338222.asp?gid=140>.

Erişim Tarihi: 30/05/2022.

²⁰ <https://www.endustri40.com/turkiyenin-ilk-bilgisayari-ibm-650/>. Erişim Tarihi: 30/05/2022.

²¹ Yılmaz Yazıcıoğlu, Bilgisayar Suçları: Kriminolojik, Sosyolojik Ve Hukuki Boyutları İle. /İstanbul: Alfa Yay., 1997) s.26.

kullanıcıya sunabilen ve son olarak veri iletişimi sağlayabilen makine”²² olarak tanımlamışlardır.

Kanımızca bilgisayar kavramının sabit/belirli bir tanım üzerine bina edilmesi mümkün değildir. Zira gelişen teknoloji kavramın sınırlarını hem genişletmekte hem de belirsizleştirmektedir. Özellikle kuantum bilgisayar teknolojisinin ve bu teknolojiye entegre yapay zeka teknolojileri klasik anlamda bilgisayarların çok ötesinde bir konsept sunmaktadır. Zira artık sadece teknolojik açıdan değil “bilgisayar fiziğinde de bir ilerleme kaydedilmiştir”²³.

Bilgisayar kavramının daha iyi anlaşılması bu teknolojinin temel unsurlarının da incelenmesini gerektirmektedir.

- Bilgisayar Donanımı (Hardware) : Donanım bilgisayarın fiziksel öğelerine karşılık gelir. Bilgisayarın temel işlevlerine paralel olarak donanım öğeleri veri giriş araçları, veri işlemcisi, çıktı aygıtları ve depolama olarak sınıflandırılabilir.²⁴ Buna ek olarak çevresel aygıtlar da donanıma eklenilebilmektedir.

Fare, klavye, tarayıcı, mikrofon gibi aygıtlar veri giriş aygıtlarına, monitör, yazıcı, hoparlör gibi aygıtlar çıktı aygıtlarına, sabit disk, flash bellek, CD/DVD ROM’lar ise depolama aygıtlarına örnektir. Veri işlemek için ise donanımın merkezi teşkil eden merkezi işleme üniteleri (CPU / Central Processing Unit) kullanılır. Veri girişi Anakart vasıtasıyla bilgisayar sistemine dâhil edilir. CPU tarafından işlenen veri bu sefer çıktı aygıtlarına aktarılır.²⁵

²² A. Caner Yenidünya, Olgun Değirmenci, Mukayeseli Hukukta ve Türk Hukukunda Bilişim Suçları . (İstanbul: Legal Yay., 2003), s.27.

²³ Kuantum bilgisayarlar ile ilgili şu açıklamalar önemlidir:

“ Klasik bilgisayarlar bit adı verilen veri (data) birimleri kullanırlar. İşlemci içindeki moleküler boyuttaki yüzbinlerce transistör, devreden akım geçmesi ya da geçmemesine bağlı olarak, 0 ya da 1 sayılarından oluşan bit değerleri meydana getirir. Bu bitler anakart, ekran kartı ya da ses kartı gibi farklı donanım birimlerinde işlenerek bizlere yazı, görüntü, fotoğraf, video ya da ses çıktısı olarak iletilir. Kuantum bilgisayarlarda durum çok farklıdır. Klasik bilgisayarlardaki bit dediğimiz birimlerin yerine kuantum bilgisayarlarda kubit denilen veri birimleri vardır. Bu kubitler sıradan bitlerin yapamadığı bir şeyi yaparlar: Kubitler, hem bitler gibi 0 ya da 1 değerleri alabilir hem ikisini de aynı anda barındırabilir. Kısaca bir kubit aynı anda hem 0 hem de 1 değerlerine sahip olabilir.”

ThinkTech STM Teknolojik Düşünce Merkezi, Trend Analizi Ağustos 2018, https://thinktech.stm.com.tr/uploads/docs/1609000709_stm-kuantum-bilgisayarlar.pdf? , Erişim Tarihi: 01.06.2022.

²⁴ Zeydin Pala, Bilgisayar Donanımı, (Ankara: Türkmen Kitabevi 2005) s.43.

²⁵ https://www.sqa.org.uk/e-learning/FirstLine01CD/page_05.htm, Erişim Tarihi: 01.06.2022.

- Bilgisayar Yazılımı (Software) : Yazılım bilgisayarların fiziksel olmayan unsurlarıdır. Sözlükte yazılım:

“ Bir bilgi işlem dizgesinin işleyişi ile ilgili bilgisayar izlencelerinin, yordamların, kuralların ve gerektiğinde belgelemenin tümü.”²⁶

şeklinde tanımlanmaktadır. Gündelik hayatta bilgisayar programı ve yazılım kavramlarının birbirlerinin yerine kullanıldığı da görülür. Yazılımlar sayesinde bilgisayarın istenen amaç doğrultusunda kullanılması mümkün hale gelmektedir.²⁷ İşletilmeye başlanan bir bilgisayarda birden fazla bilgisayar programı sırayla veya birlikte çalışmaya başlar. Öncelikle BIOS (Basic Input-Output System) yazılımı ana karta bağlı diğer donanım aygıtlarının kontrolünü yapıp sonrasında koordinatör yazılım yani işletim sistemlerini devreye sokar. İşletim sistemleri (Windows, Linux, IOS vb.) başka programlarında kullanılmasını sağlayan, genel itibariyle kullanım kolaylığı ve hız gibi amaçlar için üretilmiş geniş ölçekli yazılımlardır. İşletim sistemleri diğer yazılımlar için birer platform niteliğindedir. Sonrasında kullanıcının talebine göre bu işletim sistemi üzerinde çalışan diğer yazılımlar gündeme gelir.

Bilgisayarlar farklı kullanım amaçları için farklı şekilde üretilmektedir. Bilimsel, askeri yahut kişisel amaçlarla tasarlanmış bilgisayarlar olabildiği gibi farklı boyut, kapasite ve işlevde bilgisayarlar hayatımızın birçok alanında yer almaktadır. Bilişim sistemi olarak nitelendirdiğimiz diğer aygıtların da bilgisayar mantığıyla tasarlandığı söylenebilir. Tabletler, akıllı telefonlar vs. bu kapsamda değerlendirilebilir. Hatta uzay araştırmaları için tasarlanan otonom araçların da teknik olarak bilgisayar olarak değerlendirilmesi mümkündür. Günümüzde nanoteknolojik gelişmeler bu çeşitliliği ve işlevselliği arttırmaktadır. Bu anlamda bilgisayar teknolojisinin geldiği son nokta olan kuantum bilgisayarlar da önemlidir.

1.3.1. Kuantum Bilgisayarlar

Kuantum bilgisayar teknolojisi klasik anlamda bilgisayarların çok üzerinde bir fiziksel mekaniğin üzerine bina edilmiş bir teknolojidir. Kauntum bilgisayarlar 1981’de atom a altı parçacıkların karakteristiğinden yararlanılarak bir bilgisayar yapılabileceğine dair Richard

²⁶ TDK Bilişim Terimleri Sözlüğü, <https://sozluk.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 01.06.2022.

²⁷ Levent Kurt, Bilişim Suçları ve Türk Ceza Kanunundaki Uygulaması. (Ankara: Seçkin Yay., 2005), s. 34.

Feynman'ın görüşleri üzerine gündeme gelmiştir.²⁸ Takip eden süreçte Bell Laboratuvarları ve MIT çalışan Peter Shor kuantum bilgisayarlar için bir algoritma geliştirmiştir. Nihayet 2003 yılında DARPA isimli ilk kuantum ağı geliştirildi.²⁹

Hız ve kapasite açısından çok önemli mesafeler kaydetmelerine ve nano teknoloji sayesinde erişilebilir ve ucuz olmalarına rağmen klasik bilgisayarlar işlemci üzerinden akım geçip geçmemesine göre 0 veya 1 sayılarıyla temsil edilen bit değerleri üzerinden çalışır. İşlemci bu akım geçip geçmeme (1 veya 0) durumunu diğer bileşenlere hızlı bir şekilde aktarır. Örneğin ikili sayı sisteminde “A” harfi, “01000001” dizisine karşılık gelir. Kuantum bilgisayarlarda ise “bit”ler değil, “kübit”ler kullanılır. Kübitler hem 1, hem 0 hem de her iki değeri de alabilirler. Evrende bu davranış biçimini atom altı parçacıklar sergilemektedirler. Örneğin elektronlar gözleme göre birden fazla fiziksel durumda olabilirler.³⁰ Kübitlerle çalışan kuantum bilgisayarlar bu özellikleri sayesinde çok büyük işlemleri çok daha kısa sürede yapabilmektedirler. Örneğin 4 GB (34359738368 bit) işlemciye sahip bir bilgisayarın saniyede 1 milyar deneme yaparak 1000 yılda yapacağı bir işlemi 30 kübittlik bir kuantum bilgisayar sadece saniyeler içinde yapabilir.³¹

Kuantum bilgisayarlardaki bu işlem kapasitesi dünyadaki birçok sektörün dönüşümü anlamına gelmektedir. Günümüz itibariyle bilgisayar, uzay, yazılım, otomotiv, havacılık gibi sektörlerden bu teknolojiler yatırım almaktadır. Son yıllarda yatırım alan ilk 5 trend alanda kuantum bilgisayarlar da yer almaktadır. Aynı şekilde bilişim alanında, yapay zekâ alanında, sağlık alanında, malzeme bilimi alanında ve savunma sanayiinde etkilerinin gözlemleneceği öngörüsünde bulunmaktadır.³²

Hukuk alanında ise kuantum bilgisayarların daha çok hukuk mesleğine etkileri tartışılmakla birlikte³³ özellikle kuantum bilgisayarların sağladığı hız imkânlarının

²⁸STM, Teknolojik Düşünce Merkezi, “Bir Devrimin Ayak Sesleri: Kuantum Bilgisayarlar”, https://thinktech.stm.com.tr/uploads/docs/1609000709_stm-kuantum-bilgisayarlar.pdf?, Erişim Tarihi: 12.02.2022.

²⁹ STM, A.e., s.5.

³⁰IBM, “What is Quantum Computing”, <https://www.research.ibm.com/ibm-q/learn/what-is-quantum-computing/> Erişim Tarihi: 17.02.2023.

³¹Elif Edin Dinç, , “Kuantum Bilgisayarlar Yapay Zekadan Daha Büyük Bir Tehlike Olabilir!”, Bilimoloji, 09 Şubat 2018, [http:// bilimoloji.com/kuantum-bilgisayarlar-yapay-zekadan-da-ha-buyuk-bir-tehlike-olabilir/](http://bilimoloji.com/kuantum-bilgisayarlar-yapay-zekadan-da-ha-buyuk-bir-tehlike-olabilir/). Erişim Tarihi: 17.02.2023.

³²Zeki Seskir, “Kuantum Bilgisayar İçin Hangi Yan Sanayiler Gerekli”, Düzensiz, <https://duzensiz.org/kuantum-bilgisayar-yan-sanayi-75aaf80b829>. Erişim tarihi: 18.02.2023.

³³Monica Kent, Sanem Güven, “Kauntum Bilişim Avukatlar için BlockCahin'den Daha Büyük Bir Endişe”, <https://www.sanalhukuk.net/kuantum-bilisim-avukatlar-icin-blockhainden-daha-buyuk-bir-endise/> , Erişim Tarihi: 18.02.2023.

dolandırıcılık faaliyetlerinin tespitinde kullanılabileceği, blockchain ile şifrelenmiş güvenli ve akıllı sözleşmelerin ve değerlerin erişime elverişli hale gelebileceği kurguları yapılmaktadır.³⁴

Bilişim sistemlerinin merkezinde bilgisayar sistemleri yer almaktadır. Gelişen mühendislik ve malzeme bilimi bilgisayarların birbirleriyle irtibatlandırılması sonucunu doğurmuştur. Bu sayede ağ teknolojileri insanlık tarihinde yerini almıştır.

1.4. Ağ Sistemleri

Ağ sistemlerinin geliştirilmesi tüm insanlık tarihi açısından çok önemli bir dönüm noktasını teşkil eder. Öncelikle yerel alan ağları kapsamını genişletmiş, nihai evrede İnternet teknolojisi geliştirilmiştir. İnternet başta olmak üzere bu sistemler dünya genelinde birçok temel kavramın değişmesi ve başkalaşmasını mümkün kılmıştır.³⁵

Diğer sektörler internetin sağladığı imkânlar ve kolaylıkların cazibesinden kaçamamış ve ticaret, bankacılık, finans gibi sektörler internet tabanlı bir hale gelmiştir. Konumuzun anlaşılması için ağ sistemlerinin tanınması önemlidir.

1.4.1. İnternet

İnternet küresel bir ağ sistemidir. Kelime kökeni itibariyle de interconnected (arasında bağlı) ve network (ağ) kelimelerinin birleşiminden oluşur. İnternet ağının temelini ABD Savunma Bakanlığı bünyesindeki Gelişmiş Savunma Araştırmaları Projeleri Birimi (ARPA) da geliştirilen ARPANET ağı oluşturur. Farklı denemeler sonrasında ilk ARPANET hattı Kaliforniya Üniversitesi ile SAE işlemcileri arasında 21 Kasım 1969 tarihinde kurulmuştur. 70'li yıllar boyunca da aynı ağ üzerinden E-posta, dosya aktarımı ve ses aktarımı uygulama protokolleri denenmiştir. ARPANET aynı zamanda işlevine uygun donanım geliştirmelerini de beraberinde getirmiştir³⁶. ARPANET bir öncü olmakla birlikte internet teknolojisinin temel parçalarından olan NPL, Merit Ağı, CYCLADES, X.25, UUCP, Usenet gibi ağlar da mevcut

³⁴ApoorvaGanapathy, “Quantum Computing in High FrequencyTradingandFraudDetection”, Engineering International, V.9, No:2, 2021, s. 71.

³⁵RifatÇölkesen, Bülent Örencik, Bilgisayar Haberleşmesi ve Ağ Teknolojileri. (Ankara: Papatya Yay.,2008), s. 25-27.

³⁶ İnternetin Tarihçesi, <https://bidb.itu.edu.tr/seyir-defteri/blog/2013/09/07/internet%27in-tarih%C3%A7esiErişimTarihi:02.07.2023>.

olmuştur. 1973- 1990 yılları boyunca bu ağların birleştirilmesi suretiyle internet dediğimiz ağ gelişmiştir³⁷.

Ağ teknolojilerinin gelişmesi bilim insanlarının bu yönde araştırma ve geliştirme faaliyetlerini artırmasını sağlamıştır. 90'lı yılların başında HTML yazılım dilinin geliştirilmesiyle www- World Wide Web (Dünyayı Saran Ağ) olarak anılan servis gündeme gelmiştir. Web internet ağının üzerine kurulmuş bulunan genel bir servis kümesidir. Bu ağ üzerinden dünyanın her yerindeki insanlar ortak bir ağda paylaşım ve iletişim imkanına kavuşmuştur.

1.4.2. Diğer Ağ Sistemleri

İnternet en genel ve yaygın ağ olmakla birlikte diğer ağ sistemleri vasıtasıyla da bilişim sistemlerinin birbirlerine bağlanması imkânı mevcuttur. Ağ teknolojileri sayesinde veri paylaşımı imkânları çeşitlendirilmektedir.

Ağ sistemleri başta bilgisayarlar olmak üzere bilişim sistemlerini kablolu yahut kablosuz bir şekilde birbirine bağlamaya yarayan sistemlerdir.³⁸ Ağ sistemlerine örnek olarak Yerel Alan Ağları (LAN), Kent Alan Ağları (MAN), Geniş Alan Ağları (WAN), İntranet, Ekstranet ağları gösterilebilir. Bu ağlar sayesinde farklı yerel sistemler aynı ortak amaç doğrultusunda kullanılabilir. Pek tabi veri paylaşımı ve iletişim de ana sebeplerden birisidir. Bu bağlamda verinin işlenmesi ve üretilmesi gibi süreçler ağ sistemleri sayesinde daha etkin bir şekilde gerçekleştirilebilmektedir. Bir ağ sisteminin öncelikle kesintisiz ve amaca uygun bir şekilde etkili bir bağlantı gerçekleştirmesi gerekir.³⁹ Bu sebeple ağ sistemleri için bazı standartlar geliştirilmiştir. ISO, ITU, ETSI, TSE gibi ağ protokolleri dünya genelinde ağ standartlarına örnek olarak gösterilebilir.⁴⁰

Ağ sistemlerinin kapalı devre yahut açık erişimli olarak tasarlanması mümkün olabilir. Bir ağ sistemi üzerine kurulu bir bilişim altyapısının kullanılış amacı doğrultusunda belli güvenlik protokolleri ile korunması da gerekebilir. Bu bağlamda ağ sistemleri müdahaleye en

³⁷ İnternetin Tarihçesi, <https://bidb.itu.edu.tr/sevir-defteri/blog/2013/09/07/internet%27in-tarih%C3%A7esi> Erişim Tarihi: 02.06.2023.

³⁸ Mustafa Alkan, Hakan Tekedere, “Bilgisayar Ağ Teknolojileri ve İletişim Protokollerinin Uygulanması”, Niğde Üniversitesi Mühendislik Bilimleri Dergisi, C.3, S.2, (1999), s. 15.

³⁹ Mehmet Can Karagöz, Bilişim Sistemini Engelleme, Bozma, Verileri Yok Etme Veya Değiştirme Suçu (TCK m. 244). Akdeniz Üni., SBE, Kamu Huk. ABD. Yüksek Lisans Tezi, Antalya, (2019) S.37-40.

⁴⁰ Tuncer Ören, Tuncer Üney, RifatÇölkesen, Türkiye Bilişim Ansiklopedisi. (İstanbul: Papatya Yayıncılık, 2008) s. 37.

açık, kişi hak ve özgürlükleri açısından saldırı ve tecavüze en elverişli bilişim sistemleri olarak görülebilir. Gerçekten günümüz dünyasında internet ağı üzerinden işlenen suçlarda büyük artış yaşanmaktadır. Ayrıca ağ sistemleri online saldırı yahut tecavüz fiilleri açısından “anonim” kalma imkanı da sağlamaktadır. Konumuz açısından ağ sistemleri bu gerekçelerle önem taşır.

Bilgisayar teknolojilerinin gelişmesi bilhassa son 10 yılda daha önce hayatımızda yer almayan başka bilişim konseptlerini de gündeme getirmiştir. Bu teknolojiler henüz emekleme aşamasında olsalar da geleceğin dünyasında önemli hale geleceği de bir gerçektir. En azından gelinen noktada bu teknolojiler bir kurgu (fiction) olmaktan çıkmış durumdadır.

1.4.3. Büyük Veri ve Web 3.0

Daha önceki bölümlerde değinildiği üzere internet teknolojisinin temelini WEB diye kısaca ifade edilen “www” (World Wide Web) oluşturur. En geniş manasıyla internet Web 1.0 şeklinde ifade edilen kavram üzerine bina edilmiştir. Web 1.0 klasik olarak belli temalarda içerikleri barındıran web siteleri ve bu web sitelerine ulaşma imkanı sağlayan arama motorlarından oluşur. Kullanıcı ihtiyacı doğrultusundaki web sitesine kendi imkânlarıyla ulaşır, içerik sağlayıcısının kendisine sunduğu malzemeyi (grafik, metin, video vs.) kullanır. Yani kullanıcı bu içeriğe müdahale edemez, değiştiremez, geliştirmeyebilir, çeşitlendiremez. Lakin 90’lı yılların sonunda bu anlayış değişmiştir. Web 2.0 dediğimiz yeni konseptte artık kullanıcı pasif olmaktan çıkmış ve web sitelerinin içeriğine etki etmeye başlamıştır. Artık web siteleri kullanıcıların içerik belirleyicisi olduğu, bu sayede diğer kullanıcılarla paylaşımda da bulunabildiği platformlar olmaya başlamıştır. En önemli örnekleri YouTube, Facebook, Twitter olan bu internet siteleri sayesinde “paylaşımçı” internet modeli gelişmiştir. Web 2.0 beraberinde “sosyal medya” dediğimiz kavramı da doğurmuştur. Yine web 2.0 kişisel verilerin tecavüze açık hale gelmesi için de elverişli bir ortam hazırlamıştır.⁴¹

Bu tarihsel seyir takip edildiğinde Web 2.0’ın sağladığı en büyük çıktılardan birisi de büyük veri (bigdata) olmuştur. Web 2.0 temelli web siteleri meta-data yapısı teşkil ettirmişlerdir. İnsanlık tarihinde derlenmeye, değerlendirilmeye açık en büyük veri kümesi internet sayesinde oluşmuştur. Bu verinin günümüzde klasik anlamıyla herhangi bir veri tabanı ile derlenmesi mümkün olmaktan çıkmıştır. Yani büyük verinin saklanabilirliği,

⁴¹ Enes Polat, Cihan Öz, Web 3.0 Nedir?. https://www.emo.org.tr/ekler/67cb7171dfb6e0e_ek.pdf?dergi=1258 , Erişim Tarihi: 15.06.2022.

işlenebilirliği, kullanılabilirliği bir problem olarak karşımıza çıkmıştır. Büyük veri sadece miktarla değil⁴² aynı zamanda çeşitlilik, hız ve kalite ile de ilgilidir. Yani olağanüstü rakamlarla ifade edilen miktarlardaki bu veri aynı oranda çeşitli, hızlı ve kalitelidir.⁴³

Büyük verinin oluşması hukuki açıdan da bir takım sonuçların ortaya çıkmasına sebebiyet vermiştir. Büyük veri, birçok kişi ve kurumun kişisel verilerini içerebilir. Bu nedenle, bu verilerin gizliliğini ve güvenliğini sağlamak hukuki olarak önemlidir. Özellikle küresel çapta faaliyet gösteren şirketlerin veri analizi için bu verilere erişme imkânlarına ilişkin düzenleme ve sınırlama yapılması gerekebilir. Bu verilerin toplanması ve kullanılması, kişisel veri toplama izinlerine ve yasal düzenlemelere uygun olmalıdır. Toplanan büyük verinin analize tabi tutulup algoritmalar aracılığıyla ırk, cinsiyet veya diğer hassas bilgilere dayalı ayrımcılığa yol açabilecek sonuçlar vermesi ihtimali gündeme gelebilir. Büyük veri, şirketlerin rekabet gücünü artırabilir ve rekabeti etkileyebilir. Bu nedenle, büyük veri analizleri, rekabet hukukuna uygun olmalı ve karteller veya rekabeti kısıtlamaya yönelik uygulamaları içermemelidir.

Büyük veri analizleri, kullanıcıların alışkanlıklarını, tercihlerini ve kişisel bilgilerini analiz ederek dolandırıcılara hedef seçme konusunda yardımcı olabilir. Büyük veri toplama ve analiz süreçlerinde güvenlik zafiyetleri varsa, dolandırıcılar bu verilere erişebilir ve kimlik avı saldırıları düzenleyebilir. Büyük veri analizleri, müşterilerin harcama alışkanlıklarını ve kredi kartı bilgilerini izlemeyi ve analiz etmeyi mümkün kılar. Dolandırıcılar, bu verileri çalarak veya yetkisiz erişim sağlayarak kredi kartı dolandırıcılığı yapabilir. Büyük veri analizleri, sosyal medya ve diğer çevrimiçi platformlardan elde edilen verileri kullanarak sosyal mühendislik saldırıları için hedef kitlesi belirlemeye yardımcı olabilir. Dolandırıcılar, bu verileri kullanarak daha kişisel ve inandırıcı dolandırıcılık taktikleri geliştirebilir.

Biriken bu datanın klasik veri tabanları ile sınıflandırılması ve değerlendirilmesi mümkün değildir. Gerçekten veri tabanları temelde bir kütüphanede toparlanan yazılı basılı eser topluluğu ile aynı mantıktadır. Fakat büyük verinin boyutu bu kapsamı aşmaktadır.

Bu sebeple 2001 yılında W3C⁴⁴ Web 3.0 çalışmalarını başlatmıştır. Web 3.0 sayesinde oluşan bu büyük veri yazılımlar (portallar) vasıtasıyla anlamlandırılabilir.

⁴² Örneğin Facebook'ta depolanan toplam fotoğraf sayısının yaklaşık 260 Milyar olduğu bunun da takriben 20 petabayt'a (PT) (20.000.000 gigabayt) tekabül ettiği hesaplanmıştır.

⁴³ Musa Milli, Fatmana Şentürk, Sinem Çınaroğlu, İbrahim Çınaroğlu, Büyük Veri Kavramı ve Karakteristik Özellikleri, <https://ab.org.tr/ab16/bildiri/66.pdf>, Erişim Tarihi: 16.06.2022.

Web 3.0 anlamsal web olarak da anılmaktadır. Aslında klasik manada veri insanların anlamlandırılabilceği şekilde oluşturulur ve derlenir. Fakat büyük veri insan kapasitesini de aşmıştır. Şu halde öncelikle bilgisayarların bu datayı anlamlandırması ve insanların kullanabileceği şekilde derlemesi gerekmektedir. Pek tabi yine klasik bilgisayarların bu işlevi gerçekleştirmek için yetersiz olduğu da bir gerçektir. Şu durumda Web 3.0 aynı zamanda gelişmiş, öğrenebilir, akıl yürütebilir, çıkarım yapabilir bilgisayar teknolojilerine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu teknolojilerden veriyi kavramsal olarak organize edebilmesi, büyüyen veri kümesini kontrol edip tutarsızlıkları engelleyebilmesi, insan seviyesinde anahtar kelime ile arama yapılmasına imkân sağlaması, veriyi güvenilir başka verilerle (belge, deney vs.) destekleyebilmesi, erişim için sınırlama getirebilmesi beklenmektedir.⁴⁵

Web 3.0 teknolojisi beraberinde herhangi bir merkezden kontrol edilememe gibi bir zorunluluğu da getirmektedir. Bu da bizi daha sonraki bölümlerde ayrıntılı bir şekilde inceleyeceğimiz Block Chain Teknolojileri 'ne götürmektedir. Yine aynı şekilde aynı platform kullanıcı deneyim ve tercihleri açısından da başka konseptleri doğurmaktadır. Bu kapsamda Metaverse teknolojilerini incelemek gerekmektedir.

1.4.4. Ağ Sistemleri Üzerinde Yeni Bir Evren Denemesi: Metaverse

Metaverse kavramı, içinde yaşamakta olduğumuz evrenin daha da ötesini ifade eden bir kavram olarak türetilmiştir.⁴⁶ Bu evren internet tabanlıdır. Fiziksel olmaktan daha çok zihinsel ve duyuşal niteliktedir. Metaverse evreninde fiziksel beceriler değil zihinsel algılar ön plandadır. Dolayısıyla hem donanımsal hem de yazılımsal bir habitat gerektirir. Bu doğrultuda fiziksel gerçekliğin ötesinde sanal gerçekliğin kanıksandığı paylaşımına açık bir kamusal alan gündeme gelmektedir. Bu evren kurgusu daha çok eğlence sektöründe kendisini hissettiriyor olsa da ticaret ve medya sektöründe de kimi uygulamalar görülmektedir. Metaverse sayesinde Web 3.0 ile sağlanan imkanlar uzamsal bir boyuta taşınmaktadır.⁴⁷

Metaverse gerçek yaşam etkinliklerinin sanal evrende sürdürülebilmesi ya da modellenebilmesi temeli üzerine bina edilmiştir. Böylece insanlar bu sanal ortamda iletişime

⁴⁴ Uzun hali The World Wide Web Consortium olan başkanlığını CERN'de ilk defa HTML programlama dilini geliştiren Tim Berners-Lee'nin yaptığı oluşum.

⁴⁵ Cihad Demirli, Ömer Faruk Kütük, “ Anlamsal Web (Web 3.0) ve Ontolojilerine Genel Bir Bakış”, İstanbul Ticaret Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi, Y.9, S.18, (2010): s. 97-108.

⁴⁶ Öte anlamına gelen “meta” ve evren anlamına gelen “universe” kelimelerinden türetilmiştir.

⁴⁷ Hakan Yüksel, “Yeni Medya Ve Dijital Dönüşümün Ötesi “Metaverse””. Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, S.29, (2022): s. 238.

geçebilmekte ve dahi alışveriş yapabilmektedir. Bu yönüyle ekonomik bir büyüklüğü de mevcuttur. Uzmanlar metaversenin siber-toplumsal bir düzlem oluşturacağı iddiasındadır. Bu yönüyle sosyo-ekonomik bir değişimin de ifadesidir.⁴⁸

Metaverse kendi ekonomik altyapısını da beraberinde getirmektedir. Fiziksel ve devlet merkezli ekonomik metaların bu evrende kullanılması alışılmış değildir. Genel olarak merkeziyetsiz (adem-i merkezi) yapısıyla kripto varlıklar bir değişim aracı olarak kullanılmaktadır. Bu noktada kripto değerler (kripto değer) gündeme gelmektedir.⁴⁹Blockchain teknolojileri üzerine kurulu bu yeni ekonomik model daha sonra incelenecektir.

Metaverse sanal gerçekliğin kabul edildiği bir evren olduğu için sanal gerçeklik teknolojileri önem kazanmaktadır. Bu teknolojiler metaversenin 3 boyutlu olarak algılanmasını sağlamakta böylece “aidiyet” algısını güçlendirmektedir. Bu bağlamda başta sanal gerçeklik gözlükleri başta olmak üzere giyilebilir diğer teknolojiler metaverseye dâhil olmak için önemli gerekliliklerdir. Bu teknolojiler gerçekliği artırılması amacı doğrultusunda geliştirilmeye devam etmektedir. Öyle ki yapay sinir ağları ile doğrudan beyin anatomisine müdahale formunda teknolojiler geliştirilmektedir. Böylece bir diğer ekonomik büyüklük gündeme gelmektedir.

Şu halde özetlendiğinde; önceleri sadece kullanıcıların “okuyucu” olarak rol aldıkları web 1.0 modelini daha sonra kullanıcıların da içeriğe katkı sunabildikleri web 2.0 modeli, web 2.0 modeli nedeniyle oluşan büyük verinin derlenmesini mecbur kılan web 3.0 modeli takip etmiştir. Web 3.0 modeli sebebiyle geliştirilmesi mecburiyet arz eden teknolojiler kişilerin gerçeklik algısını değiştirdiği için de metaverse konsepti gündeme gelmiştir. Web 3.0 ve metaverse her ne kadar halihazırda deneysel aşamada ise de gelecekte insanlık tarihi açısından bir dönüşümün habercisi niteliğindedir. Bilhassa kuantum mekaniği üzerine bina edilen bilişim sistemleri halihazırda kurgulanması zor gelişmeleri beraberinde getirecektir.

Ağ sistemlerine yaptığımız bu özet bakış sonrasında bilişim teknolojileri açısından bir diğer önemli kavram olan veri tabanları incelenecektir.

⁴⁸ Özlem Karayel, Nedir Bu Metaverse Dedikleri?, <http://sml.boun.edu.tr/index.php/vizyonmisyon/>, Erişim Tarihi: 17.06.2022.

⁴⁹ Oğuz Kuş, “Metaverse: ‘Dijital Büyük Patlamada’ Fırsatlar Ve Endişelere Yönelik Algılar”, Intermedia International e-Journal, S. 8(15), (2021).

1.5. Veri Tabanları

Veri tabanları veri üretilmesi ve derlenmesi ile değil daha çok verilerin depolanmasına ilişkin işlemlerle ilgilidirler. Veri tabanları sayesinde veri bir düzen çerçevesinde depolanır ve ihtiyaç duyulan veriye hızlı bir şekilde erişilmesini mümkün kılar.⁵⁰ Mevzuatımızda teknik karşılığına en uygun tanımın yer aldığı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu’nun md. 6/I-b hükmüne göre veri tabanları;

“ Belli bir maksada göre ve hususi bir plan dâhilinde verilerin ve materyallerin seçilip derlenmesi sonucu ortaya çıkan ve bir araç ile okunabilir veya diğer biçimde...”

Oluşturulabilir. Bu tanımdan da açıkça anlaşılacağı üzere verinin depolanması ve daha sonra ihtiyaç duyulduğunda o verinin çağırılabilmesi özelliği ön plana çıkarılmıştır. Tanımda da isabetle belirtildiği üzere veri tabanları genelde belli amaçlar doğrultusunda oluşturulur. Yani bir veri tabanının düzensiz bilgiler topluluğu olarak dizayn edilmesi onu asıl işlevinden uzaklaştırır. Ayrıca bir veri tabanının belli bir dizgeyi takip etmesi gerekir.

Bu noktadan bakıldığında veri tabanları birer bilgiler topluluğudur. Bilişim teknolojileri açısından ise verilerin bir bilgisayar altyapısı üzerinde çok geniş ve kapsamlı bir şekilde arşivlenmesi demektir. Bilişimsel altyapılar olarak veri tabanları ihtiyaç duyulan veriye hızlı ve kolay bir şekilde erişilebilmesi ana amacına uygun bir şekilde dizayn edilirler. Aynı özelliklere sahip verilerin aynı mantıksal dizilim çerçevesinde bir arada bulunması sağlanır. Bu gruplar “tablo” olarak isimlendirilir. Tabloda benzerlik arz eden her veri ayrı birere satıra kaydedilir. Bu verilerin ortak özellikleri ise sütunlarda belirtilir.⁵¹ Eğer bir veri tabanı bir tabloya sığdırılmış ise “düz dosya veri tabanı” olarak, birden fazla veri tabanını temsil eden birden fazla tablodan ve bu tabloların ilişkilendirilmesi suretiyle kurgulanmış veri tabanları ise “ilişkisel veri tabanı” olarak adlandırılır. Düz dosya veri tabanları kişisel kullanım için elverişli olabilirse de internet ağı açısından ilişkisel veri tabanları daha elverişlidir. Bu bağlamda büyük yazılım şirketlerine ait veri tabanları arasında bağlantı kurmaya elverişli veri tabanı yönetim sistemleri geliştirilmektedir. Microsoft Access, Microsoft SQL Server yazılımları bunlara örnek olarak gösterilebilir.⁵²

Görüleceği üzere veri tabanları büyük ölçekte verinin bir arada bulunduğu veri kümeleridir. Bu verinin kişi hak ve özgürlüklerinin uzantısı olması ihtimali her zaman mümkündür. Bu manada veri tabanlarının hem özel hukuk anlamında korunması hem de

⁵⁰ Savaş Bozbel, Fikir ve Sanet Eserleri Hukuku. (İstanbul: Oniki Levha Yay., 2012), s.439.

⁵¹ Peter Rob, Carlos Coronel, KeeleyCrockett, Database Systems. (Cengage Learning, 2008). s. 5-7.

⁵² Michael Otey, Microsoft SQL Server 2005 New Features . (Mcgraw-Hill / Osborne, 2005), s.s.3-5.

müdahale durumunda cezai yaptırımlarla karşılanması ihtimali gündeme gelecektir. Bir veri tabanının bir suçun konusu yahut bir suç fiilinin aracı olarak kullanılması ihtimali de her zaman mümkündür. Daha sonraki bölümlerde bu yöntemler ve ihtimaller konu başlığımız çerçevesinde incelenecektir.

Gelişen teknoloji veri tabanlarının da gelişmesi ve karmaşıklaşması sonucunu doğurmuştur. Bu noktada karşımıza Blockchain teknolojileri çıkmaktadır.

1.6.Blockchain Teknolojileri

İnternet ve bilgisayar teknolojilerinin gelişmesi sebebiyle bu kullanım alan ve oranları astronomik bir büyüme sergilemiştir. Pek tabi aynı doğrultuda veri üretilmektedir. Bu da bu verinin saklanması problemini ortaya çıkarmıştır. Bu sebeple bu verinin tüm ağa dağınık bir şekilde saklanması şeklinde bir teoriyi gündeme getirmiştir. 2000’lerin başında anonim ama birbirleriyle bağlantılı makineler arasında verinin paylaşılabilesini sağlayan Peer to Peer (P2P) isimli bir yöntem geliştirilmiştir. Bu yöntemi kullanan en bilinen yazılım olarak BitTorrent gösterilebilir. Bu sistemde bir veri tek bir kaynakta değil sisteme bağlı tüm kaynaklara paylaştırılmış bir şekilde bulunur. Bu veriye ihtiyaç duyulduğunda farklı parçalar farklı kaynaklardan toparlanıp talep edilen bilgisayara iletilir. Karşılığında o veri (veya bir parçası) depolanır ki başka kullanıcılar da böylece erişim sağlayabilir. İşte Blockchain teknolojisi bu temel yapı üzerine bina edilmiştir. Fakat P2P ağları güvenli değildir. P2P sistemlerine kriptoloji bilimi çerçevesinde yapılan bir geliştirme blockchainin doğmasını sağlamıştır.⁵³

Bir veri tabanından beklenen en önemli özelliklerden birisi de gizlilik. Kriptografi sayesinde bir veri kümesinin herhangi bir veri kümesi gibi görülmesi sağlanabilir. Bu kuralı (rastgele) görünümlü veri kümesi ancak elinde bir anahtar olan kullanıcı tarafından anlamlı hale dönüştürülebilir. Anahtar sahibi haricindeki kişiler için bu küme bir anlam ifade etmediği için istenen yerde (ki P2P sistemi sayesinde her yerde) güvenli bir şekilde saklanabilir.

Bu noktaya kadar depolama ve gizlemeye ilişkin süreçlere dair çözümler üretilmişse de ağ noktalarındaki bir aksaklığın tutarsızlığa sebebiyet verme ihtimali giderilememiştir. Bu sebeple sisteme dahil edilen her bir verinin belirli bir standartta olması gerekliliği gündem

⁵³ Zeynep Esra Tarakçıoğlu, “ Kripto Varlıklar Ve Ceza Hukuku Sorumluluğu”, Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.11, S.2, (2021): s. 303.

gelmiştir. Normalde sisteme veri sokan herkesin ortaklaşa mutabakatıyla bu standardın belirlenmesi mümkün olabilir. İşte Blockchain teknolojisi buna ilişkin orijinal bir yöntem sunar. Blockchain sayesinde veri kaydedilirken belli bir mutabakat yapısına uygun şekilde kayıt alır. Bu kayıtları ağ üzerinden farklı birçok noktaya dağıtır. Kaydedilen verinin tüm bu noktalarda aynı şekilde korunduğuna dair güvenilir bir süreç temin eder. Ayrıca blockchain sayesinde tüm kullanıcılar (veri sağlayıcılar) verilerini şifreleyebilirler. Bu sisteme “dağıtık veri kayıt sistemi” adı verilmektedir. Bu sistem sayesinde kaydedilen bir veri sonsuza kadar değiştirilemez ve korunabilir.⁵⁴

Blockchain sistemi sisteme dâhil edilen veriyi “blok” diye tabir edilen yapılara yazar. Her bir bloğun kendi imzası vardır. Bu imzalar kriptografi ile üretilir. Her bir blok oluşturulduğunda üzerine tarih ve saat bilgisi de eklenir. İşte bu bloklar zamana göre sıralandığı için blok zinciri oluşmuş olur. Zincirin ilk halkasını teşkil eden (zamansal olarak ilk oluşturulan) bloğa “genesis” adı verilir.⁵⁵

Zincirdeki her bir bloğun çıkartılması ve yerinin değiştirilmesi mümkündür. Bu da başta kurgulanan mutabakat yapısını bozacaktır. Bunun önlenmesi için her bir bloğa kendisinden önce gelen bloktaki imza eklenir. Yani genesis hariç her blokta “kendisinin imzası” ve “bir öncekinin imzası” yer alır. Böylece örneğin zincirden koparılmış bir bloğa bakıldığında daha önce üzerinde mutabık kalınmış zincirdeki yeri kolayca anlaşılabilecektir. Böylece aslında zinciri bozmak imkânsız hale gelecektir. Hatta artık zinciri oluşturulan blokları dağıtmakta ya da bir sakınca yoktur. Ayrıca her bir zincirin (blok sıralarının yerleri sağlamaştırıldığı için) kopyalanması da sakınca teşkil etmeyecektir. Kopyalanan bu zincirler sistemdeki herkese dağıtılıp karşılaştırma imkânı sağlanabilir. Böylece zincir bir kat daha güvenilir hale gelecektir. Zincirde oynama yapıldığında diğer kullanıcılardaki örneğinden farklı olduğu için sistem dışına atılabilecektir.⁵⁶

Blockchain sisteminde her bir kişi zinciri (bir örneğini) kendisinde saklayabilecektir. Böylece aslında o veri kümesi her yere kaydedilmiş olacaktır. Böylece verinin merkezileşmesi de önlenmiş olacaktır. Her bir kayıt noktası iletişiminde kaldığı sürece de teyit sistemi oluşturacaktır.

⁵⁴ Ahmet Usta, Serkan Dooğantekin, Blockchain 101. https://www.bkm.com.tr/wp-content/uploads/2019/08/15082019_kitap.pdf, : Erişim Tarihi: 22.06.2022. s. 27-28.

⁵⁵ Usta, Doğantekin, a.g.e., s. 38-39.

⁵⁶ Usta, Doğantekin, a.g.e., s. 25 ve 32.

Blockchain ağları uygulama alanlarına göre bir takım sınıflandırmalara da tabi tutulmaktadır. Bazı blockchain ağlarına dahil olmak için hiçbir surette izin gerekmezken bazı ağlar için blok eklemek için izin gerekebilmektedir. Bu iki tür blockchain ağı genel itibariyle açık blockchain ağı olarak anılmaktadır. Özel blockchain ağlarında ise veri okumak için mutlaka izin gerekmektedir. Bu izinler bazen kısmen olabileceği gibi bazen tamamen izne tabi olabilmektedir.⁵⁷

İşte bu tür karmaşık, güvenli ve nispeten yeni sayılan bu sistem günümüzde internet kadar önemli bir gelişme olarak görülmektedir. Blockchain teorik olarak sağladığı gizlilik, anonimlik ve merkeziyetsizlik gibi özellikleri sayesinde hayatın birçok alanında kullanıma elverişli bir teknolojidir.

Pek tabi bu teknolojinin en önemli uygulama alanlarından birisi de kripto değerler olmuştur. Kripto değer sistemleri tek başına blockchain teknolojisini karşılamamakla birlikte en önemli uygulama olduğundan bahsedilebilir.

Bu kısımda bilişim teknolojilerinin geldiği noktayı tarihsel süreçte izlemiş bulunuyoruz. Bu gelişmelerin çeşitlenmesi ihtimali daima mevcuttur. Pek tabi sosyolojik yada ekonomik boyutları olduğu gibi bilişim teknolojilerinin hukuk alanındaki etkisini de gözlemlemek gerekecektir. Zira teknolojinin gelişmesi temel insan haklarına müdahale olanağını da artırmaktadır. Bireylerin hak ve sahiplik algıları da gelişen teknolojiyle değişime uğramaktadır. Şu halde gelişen bilişim teknolojileri karşısında bazı temel insan hak ve özgürlüklerinin durumlarını da incelemek gerekecektir.

2. BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİ VE İNSAN HAKLARI İLİŞKİSİ

Bilişim teknolojilerinin gelişmesi beraberinde özellikle kişisel veri mahremiyeti ihlali potansiyelini artırmıştır. Bilişim teknolojisi temelli araçların hayatımızın hemen her alanında üstelik çoğu zaman vazgeçilemez bir hal alması kişisel verileri daha da korumasız kılmıştır.

Teknolojik gelişmeler sürecinde bilişim teknolojilerinin doğuşu ve hızla gelişimi neticesinde, yaygınlaşan bu teknolojileri hayatımıza hızla adapte etmiş olmamız; bir kimseyi diğerlerinden ayıran ve geneli özel yaşama haiz bazı bilgilerin (ad, yaş, adres bilgisi, cinsiyet, malvarlığı, adli sicil kaydı, vb.) diğer kişilerce kolayca ulaşılabilir hale gelmesine de olanak sağlamıştır. Bu nedenle kişisel veri kabul edilen bu bilgilerin mahremiyeti ile alakalı bazı

⁵⁷ Usta, Doğantekin, a.g.e., s.34-36.

hakların korunması gerekliliği gündeme gelmiştir. Bu başlıkta, inceleme konumuzun temeli olan bilişim sistemleri kavramıyla doğrudan bağlantılı bulduğum bazı hak ve özgürlükler ilişkisi analiz edilmiştir.

2.1 Kişisel Verilerin Korunması Açısından Bilişim Teknolojileri

Bilişim teknolojilerinin gelişmesi beraberinde özellikle kişisel veri mahremiyeti ihlali potansiyelini artırmıştır. Bilişim teknolojisi temelli araçların hayatımızın hemen her alanında üstelik çoğu zaman vazgeçilemez bir hal alması kişisel verileri daha da korumasız kılmıştır.

Kişisel veri kimliği zaten belli olan yahut belirlenebilir nitelikte olan gerçek kişilere ait tüm bilgilerdir⁵⁸. 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu da kişisel veriyi “ *Kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgi*” şeklinde tanımlamaktadır. Bu gibi genel tanımlamalar yerine örneklem yoluyla tanımlamak yönteminin seçildiği AB 2016/779 sayılı Genel veri Koruma Tüzüğü (GDPR) ‘ne göre kişisel veri;

“ ... Kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişiyle ilgili her türlü bilgidir. Bu gerçek kişi, özellikle bir isim, kimlik numarası, konum verileri ya da bu gerçek kişinin fiziksel, fizyolojik, genetik, ruhsal, ekonomik, kültürel veya toplumsal kimliğine özgü bir ya da daha fazla sayıda faktöre atıfta bulunularak doğrudan veya dolaylı olarak kimliği belirlenebilen kişidir.”

Anayasa Mahkemesi de benzer bir yöntemle kişisel veriyi şu şekilde tanımlamaktadır:

“ Kişisel veri kavramı, belirli veya kimliği belirlenebilir olmak şartıyla, bir kişiye ilişkin bütün bilgileri ifade etmektedir. Bu bağlamda adı, soyadı, doğum tarihi ve doğum yeri gibi bireyin sadece kimliğini ortaya koyan bilgiler değil; telefon numarası, motorlu taşıt plakası, sosyal güvenlik numarası, pasaport numarası, özgeçmiş, resim, görüntü ve ses kayıtları, parmak izleri, genetik bilgiler, IP adresi, e-posta adresi, hobiler, tercihler, etkileşimde bulunan kişiler, grup üyelikleri, aile

⁵⁸OrganisationforEconomicCooperationand Development (“OECD”), “Guidelineson theProtection of PrivacyandTransborderFlows of Personal Data” (“Özel YaşamınKorunması ve Kişisel Verilerin Sınır Ötesi Akışına İlişkin Rehber İlkeler”), <https://www.oecd.org/internet/ieconomy/oecdguidelinesontheprivacyandtransborderflowsofpersonaldata.htm>, Erişim Tarihi: 17.06.2022.

Council of Europe (Avrupa Konseyi), “ConventionfortheProtection of IndividualswithregardtoAutomaticProcessing of Personal Data” (“Kişisel Verilerin Otomatikİşleme Tabi Tutulması Karşısında Bireylerin Korunması Sözleşmesi”), <https://rm.coe.int/1680078b37>, Erişim Tarihi: 17.06.2022.

bilgileri gibi kişiyi doğrudan veya dolaylı olarak belirlenebilir kulan tüm veriler kişisel veri kapsamındadır.”⁵⁹

Bu geniş tanımlardan anlaşılacağı üzere kişisel veri kavramı aslında sadece elektronik ortamda oluşturulan verilerden ibaret değildir. Bununla beraber kişisel verilerin bilişim sistemlerine dahil edilmesi ve dolayısıyla bu ortama müdahale imkanı da kolaydır. Dolayısıyla kişisel verilerin korunmasına ilişkin mevzuat koruması bilişim sistemleri için de geçerlidir. Aslında kişisel verinin ne surette oluşturulduğu ve nasıl saklandığı önemsiz olmaksızın korunması gerekir.

Bu kapsamda özellikle bilişim sistemleri üzerinde oluşturulan veya barındırılan kişisel verilerin korunması önem arz eder. Bilhassa ağ sistemlerinin güvenilirliği ile orantılı olarak kişisel veriler tecavüze çok açık bir durumdadır. Günümüzde kişisel veriler aslında bir büyük veri (bigdata) teşkil etmektedir. Bu yönüyle ticari boyutu olmakla birlikte çok başka amaçlarla da kullanılabilir. Bu konuda en önemli örneklerden birisi Cambridge Analytica skandalı olarak anılan olaydır. Bu şirketin 2014 yılında yaklaşık 50 milyon Facebook kullanıcısının bilgilerini topladığı ve bu verinin politikacılar tarafından kullanılmak suretiyle seçmen tercihlerini etkilemekte kullanıldığı iddia edilmiştir. Skandalın ortaya çıkmasından sonra Facebook resmi bir özür dilemiştir. Zira veri açığı nedeniyle kişilerin psikografik profillerinin oluşturulmasına dahi yetecek bir sızıntı olduğu ortaya çıkmıştır. Bu datayı edinen politik odaklar belli bir yerdeki seçmenlerin siyasi tercihlerine etki edecek reklam yöntemleri geliştirebilmişlerdir.⁶⁰ Dünya genelinde görülen bu ve benzeri skandallar bu konudaki hassasiyetin artmasına sebebiyet vermiştir.

2.2 Düşünce ve İfade Özgürlükleri Açısından Bilişim Sistemleri

İnternet teknolojilerindeki gelişim safahatında kullanıcıların sadece okuyucu olmadığı içeriğe katkı sağlayıcı hale geldiği Web 2.0 aşaması daha önceki bölümlerde incelenmiştir. Web 2.0 konseptinin en önemli ürünlerinden birisi de sosyal medyadır. Sosyal medya düşünce ve ifade özgürlüğünün teorileri açısından bir dönüşüme de yol açmıştır.

AİHS’in 10. maddesine göre ifade özgürlüğü kanaat özgürlüğü, haber ve görüş alma verme özgürlüğünü de kapsayan temel özgürlüklerden bir tanesidir. İnternet ve sosyal medya

⁵⁹AYM, 09.04.2014 tarih ve 2013/122 E., 2014/74 K. sayılı kararı, www.legalbank.net, Erişim Tarihi: 22.02.2023.

⁶⁰ Facebook-Cambridge Analytica Veri Skandalı, <https://www.hurriyet.com.tr/haberleri/cambridge-analytica>, Erişim Tarihi: 02.07.2023.

bu kapsamı genişletmiştir. İnternet ağının çok yaygın ve kontrolünün zor olması ifade hürriyeti açısından bu teknolojiyi önemli bir noktaya getirmiştir.⁶¹

Sosyal medyanın sağladığı imkânlar sayesinde ifade hürriyetinin etkin bir şekilde kullanabilmesi yakın tarihte pek çok önemli olaylara sebebiyet vermiştir. 2010 yılında başlayan “Arap Baharı”, 2011 yılında gerçekleşen “Wall Street Occupy” gibi hareketlerin kaynağı genel itibariyle sosyal medyadır.

İfade hürriyeti haklar teorisi açısından bazı gerekçelerle sınırlanabilir haklardan birisidir. Örneğin AIHS 10. maddeye göre ifade özgürlüğü, yasayla öngörülen, demokratik bir toplumda ulusal güvenliğin, toprak bütünlüğünün, kamu güvenliğinin korunması; kamu düzeninin sağlanması, suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın korunması, ahlakın korunması, başkalarının şöhret ve haklarının korunması, gizli bilgilerin yayılmasının önlenmesi, yargının bağımsızlığının korunması gerekçeleriyle sınırlanabilir. Birçok devlet anayasasında da hemen hemen aynı sebeplerle ifade hürriyetinin sınırlanabileceğine dair hüküm ihdas edilmiştir.⁶² Pek tabi bu sınırlama rejimi sosyal medya üzerinden kullanılan ifade özgürlüğü için de geçerlidir. Fakat internet teknolojileri ile klasik ifade araçları arasındaki farklılık sınırlama açısından bir takım problemlere sebebiyet vermektedir.

Sosyal medya küresel bir ifade alanı oluşturmuştur. Yani burada aktarılan düşünceler küresel kamuoyuna mal olmaktadır. Bu durum yerel (bölgesel) hukuk düzenleri ile küresel ölçekte hukukun karşılaşmasına/çatışmasına yol açmaktadır. Sosyal medya etkin bir küresel kamuoyu gücü teşkil ettirmek için önemli bir araç haline gelmiştir. Böylece bir ülkede genel toplumsal normlar ve hatta o ülkenin hukuku açısından meşru kabul edilen bir sınırlama küresel ölçekte eleştirilebilir hale gelebilmektedir.⁶³

İfade hürriyeti açısından en önemli sorunlardan birisi internet erişim engelleri olagelmıştır. Devletler çoğu zaman kendi sosyal yahut siyasi özellikleri çerçevesinde

⁶¹ Dülger, a.g.e., s. 649.

⁶² Anayasamızın 26. Maddesine göre;

“ Bu hürriyetlerin kullanılması, millî güvenlik, kamu düzeni, kamu güvenliği, Cumhuriyetin temel nitelikleri ve Devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünün korunması, suçların önlenmesi, suçluların cezalandırılması, Devlet sırrı olarak usulünce belirtilmiş bilgilerin açıklanmaması, başkalarının şöhret veya haklarının, özel ve aile hayatlarının yahut kanunun öngördüğü meslek sırlarının korunması veya yargılama görevinin gereğine uygun olarak yerine getirilmesi amaçlarıyla sınırlanabilir.”

⁶³ Fulya Şen, Furkan Şen, “ Sosyal Medya, İletişim Hakkı Ve İfade Özgürlüğü Üzerine Bir Değerlendirme”, Gazi Üniversitesi İİBF Dergisi, C.17, S.2, (2015): s. 129.

yorumlar yapmak suretiyle internet erişimini engelleme yolunu tercih etmektedirler. Bu engellemelerin yoğunluğu ve çeşitliliği o ülkenin gelişmişlik düzeyi ve hak ve özgürlüklere yaklaşımı ile de doğru orantılıdır.⁶⁴

Ülkemizde de Youtube, Twitter, Wikipedia gibi internet sitelerinin erişimine engellerin getirildiği örnekler mevcut olmuştur. Bu gibi sitelerin birer sosyal medya sitesi olduğu için erişim engelinin ifade hürriyetine müdahale teşkil ettiği ileri sürülmüştür. Keza AİHM'nin Newspaper Limited v. Birleşik Krallık kararında internet sitelerinin güncel haberlere erişmek için ve iletişim için etkili ve kolay yöntemler olduğundan bahisle internetin bir bütün olarak ifade hürriyetinin korunması açısından önemli olduğu tespitini yapmıştır.⁶⁵ Bu doğrultuda ülkemizde yürürlükte bulunan 7253 sayılı Internet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi Ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ve bu kanunda değişiklik yapan 5651 sayılı Kanun da önemli bir yer tutmaktadır. Bu kanunla özellikle internet ortamında yapılan yayınların kontrolü ve bu yayınlar vasıtasıyla işlenen suçlarla mücadele amaçlanmıştır. Bu açıdan bazı kurumların yasa gereği alması gereken tedbirler öngörülmüş, toplu ücretsiz internet imkanı sağlayan işletmelere bir takım yükümlülükler getirilmiştir. Bu kanunla internet sağlayıcılarına IP adreslerine bağlanan kullanıcıların MAC adreslerini kayıt zorunluğu ve günlük kayıt verilerini (HASH) 1 yıllık süreyle saklamak yükümlülüğü getirilmiştir. Ayrıca sosyal medya içerik sağlayıcısı internet sitelerini kontrol özelliği bulunan tedbirlere yer verilmiştir. (EK MADDE 4).

2.3.Haberleşme Özgürlüğü Açısından Bilişim Teknolojileri

Haberleşme özgürlüğü temelde haber, düşünce ve kanaatleri yaymakla birlikte bunlara serbestçe erişebilme ve bunlardan serbestçe yararlanma hakkını da kapsayan bir haktır.⁶⁶ Başta bilişim olmak üzere gelişen teknolojiler haberleşme özgürlüğüne de başka bir boyut kazandırmıştır.

Haberleşme kişilerin kendi aralarında bilgi ve haber alışverişinde bulunabilmeleri imkanındır. Haberleşme kişiler arasında olabileceği gibi kişi toplulukları arasında kitle iletişimi

⁶⁴ Mehmet Bedii Kaya, İnternet Hukuku. (İstanbul: Oniki Levha Yayınları, 2021) s. 96.

⁶⁵ AİHM Times Newspapers Limited v. Birleşik Krallık Kararı, 3002/03, 23676/03, 10/03/2009, Bkz: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-91706>, Erişim Tarihi: 17.06.2022.

⁶⁶ Seydi Kaymaz, Ceza Muhakemesinde Telekomünikasyon Yoluyla Yapılan İletişimin Denetlenmesi, (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2015) s. 49.

şeklinde de olabilir. Haberleşme hakkı da kişilerin hangi yolla olursa olsun serbestçe haberleşebilmeleri ve engelle uğramadan gizliliğinin de korunmasını güvence altına alır.⁶⁷ Haberleşme özgürlüğü düşünce ve ifade özgürlüğünün bir uzantısıdır. Haberleşme konusu düşünce ve ifadelerin korunması zaten koruma altında olmakla birlikte gelişen teknoloji haberleşme yöntemlerinin de korunması gerekliliğini gündem getirmiştir.

İnternet teknolojileri daha çok kitle iletişim ereğine hizmet eder şekilde doğmuşsa da özellikle web 2.0 konseptinde kişiler arası iletişim açısından da giderek önem kazanmıştır. Günümüzde klasik haberleşme yöntemlerinin dahi önüne geçtiği kabul edilebilir. Özellikle elektronik posta ve bazı uygulamalar üzerinden gerçekleştirilen iletişim klasik yöntemlerin önüne geçmiş durumdadır. Yüksek yargı kararlarında da bu yeni yöntemlerin de haberleşme hakkı kapsamında korunmaya değer olduğu vurgulanmaktadır. Örneğin AYM, 28.12.2021 tarih 2018/34548 Baş. No.'lu kararında WhatsApp mesajlaşma içeriklerinin kişinin özel hayat alanına dâhil olduğunu vurgulamaktadır.

Haberleşmede gizlilik esastır. Zira kişiler arası haberleşme özel hayatın bir uzantısıdır. Dolayısıyla bu gizliliğin devlet dâhil hiçbir kimse tarafından ihlal edilmemesi gerekmektedir.⁶⁸ Teknolojik altyapılar üzerine bina edilmiş haberleşme yöntemleri sayesinde bu gizliliğin teknik olarak sağlanması imkânı gündeme gelmiştir. Bu koruma sayesinde internet üzerinden yapılan iletişim yöntemleri kişiler açısından daha çok tercih edilir hale gelmiştir. İnternetin sağladığı imkânlar Devlet müdahalesinin de önüne geçebilmektedir. Kamu otoriteleri bu gizlilik imkânlarından faydalanan kişilerin işlediği suçların soruşturulması ve kovuşturulması zorluğuyla karşı karşıyadır.

Buraya kadar ele aldığımız konular kapsamında anlaşılabilirceği üzere bilişim teknolojilerinin hukuksal ve sosyolojik açıdan etkileri çok büyüktür. Bazı temel hak ve özgürlükler kesin manada klasik anlamlarının ötesine taşınmış duruma gelmiştir. “Küreselleşme” olarak tanımlanan olgu birey ve otorite arasındaki ilişkiye tamamen etki etmiş durumdadır. Toplumsal yararı gözetmesi gereken, kamu sağlığını ve güvenliğini temin etmekle “yetkilendirilen” siyasi otorite ve bürokrasi internetin büyüklüğü ve imkânları karşısında yeniden tanımlanmaya ihtiyaç duymaktadır.

⁶⁷Orhan Uzgören, “Bireyin Hayatının Korunması,Özel Hayat-Aile Hayatı-Konut-Haberleşme”, İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi ve Adil Yargı Sempozyumu, Türkiye Barolar Birliği Yayınları:72, Ankara, (2004): s.477.

⁶⁸ Ergun Özbudun, Anayasa Hukuku Bakımından Özel Haberleşmenin Gizliliği”, Ankara Hukuk Fakültesi 50.Yıl Armağanı, 1925-1977,C.1,s.268.

Bilişim teknolojilerinin gelişmesi kriminolojik olarak suç ve suçlu kavramlarına da yeni bir boyut kazandırmıştır. Kişi özgürlükleri ile teknolojinin iç içe geçtiği bu sistemde, sisteme mahsus suç da türemiştir. Siber suç yahut bilişim suçu olarak isimlendirilen bu kavramı da incelemek gerekmektedir.

3. BİLİŞİM SUÇU KAVRAMI

3.1. Genel Olarak Bilişim Suçu

“Bilişim Suçu” kavramı temel olarak bir hukuk terimi olarak değil kriminoloji biliminin ışığında incelenmelidir. Zira ceza hukuku anlamında bilişim suçu aslında bir bilişim sisteminin araç olarak kullanıldığı yahut bir bilişim sistemi hedef tutularak işlenen suçlar olarak ayrılır.

Bilişim suçları gelişen bilişim teknolojisinin ürünüdür. Dolayısıyla bilişim suçları klasik manada suçlarla benzerlik göstermez. Dahası bilişim suçlusunun profili klasik suç suçlusunun profiliyle de benzeşmez.⁶⁹ Bu tip suçların faillerinin suç işleme kastının belirlenmesi oldukça zordur. Fiilin suç teşkil edip etmediği konusunda kesin bir sınırın çizilmesi de aynı şekilde bir güçlük olarak karşımıza çıkar. Bilişim suçunun faili klasik suçlu profiline uymaz. Fail elindeki teknik imkânları sayesinde anonim kalabilmekte gündelik hayatını normal bir insan gibi sürdürmeye devam ettirmektedir. Bilişim suçlarında fail ile mağdur arasında fail açısından “güvenli” olarak kabul edilebilecek bir uzaklık söz konusudur. Fail icabında başka ülkelerdeki bireysel veya toplu hedeflere karşı suç işleme imkânlarına sahiptir. Bu da bilişimin icabında sınır aşan suçların işlenmesi için kullanılmasını mümkün kılmaktadır.⁷⁰ Dolayısıyla terörizm, kaçakçılık gibi küresel mahiyetteki suçlar da anlam ve görünüm değiştirmektedir. Hatta bu sebeple uluslararası toplum ortak bir yaklaşım arayışına da girmiştir. Örneğin bu amaç doğrultusunda 23 Kasım 2001 tarihinde Avrupa Konseyi Siber Suçlar Sözleşmesi akdedilmiştir.⁷¹ Şu durumda bilişim suçları kavramının tarihsel gelişimini incelemek konunun daha iyi anlaşılmasını sağlayacaktır.

⁶⁹ Furkan Yılmaz, Fuat Güllüoğlu, “ Türkiye’de Bilişim Suçlarının Kriminolojik Açıdan Değerlendirilmesi: Bilişim Suçlarının Hukuksal ve Sosyolojik Boyutlarının Analizi”, Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi, C.15, (2020), s. 5372.

⁷⁰A.e., s. 5373.

⁷¹A.e., s.5374.

3.2. Bilişim Suçlarının Tarihçesi

Bilgisayar teknolojilerinin 1960'lı yıllarda gelişmesiyle tarihte ilk defa bilgisayar suçları kavramları insanlık tarihindeki yerini almaya başlamıştır. Dönem itibariyle bilgisayarların araç olarak kullanılması ile bilhassa politik alanda casusluk faaliyetleri, ekonomik alanda manipülasyon gibi fiillerde artış görülmüştür. Bu gelişmeler nedeniyle bu fiillerin mahiyeti araştırılmaya başlanmıştır.⁷²

Bilişim suçu kavramı altında ilk defa Ekim 1966 tarihinde bir banka çalışanı ile bilgisayar programcısının mevduatlarda oynama yapmaları fiili örnek olarak gösterilmektedir.⁷³ 1978 yılında bir kişinin bir bilgisayara yetkisiz bir şekilde erişip verileri değiştirip silmesi üzerine “Florida Bilgisayar Suçları Yasası” çıkarılmıştır. Böylece bilişim suçlarının doğrudan konu edildiği ilk mevzuat tarihteki yerini almıştır.⁷⁴

Kıta Avrupası'nda ise 1970'li yıllarda Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi nezdinde çalışmalar başlatılmış, 1973-1974 yılları arasında elektronik veri bankalarındaki verilerin korunması konusunda tavsiye kararları çıkarılmıştır.⁷⁵ Almanya'da ise 13 Mayıs 1974'de Parlamentolar Arası Çalışma Birliği'nde bilişim suçları üzerinde çalışılmıştır. Bu toplantıda bilişim sistemlerinin kötüye kullanılması ihtimalleri, ihlaller için yüksek yaptırım içeren düzenlemelerin gerekliliği konuları gündeme getirilmişse de dönem itibariyle bilişim sistemi kullanıcıları ve üreticileri açısından haksız müdahale sayılabileceği gerekçesiyle bir metin çıkarılmamıştır.⁷⁶

1983 ila 1986 yılları arasında OECD ülkeleri arasında yapılan çalışmalar neticesinde “Bilgisayarla İlgili Suç: Hukuki Politikaların Analizi – Computer Related Crime: Analysis of Legal Policy” isimli rapor ortaya çıkmıştır. OECD üye ülkelere bilgisayar yoluyla dolandırıcılık, sahtecilik, program ve verilerde değişiklik, bilgisayar programları üzerinde telif hakkı ihlalleri, telekomünikasyon ve bilgisayar sistemlerinin, iletişim değiştirilmesi konularında düzenleme yapılması tavsiye edilmiştir.⁷⁷ Bu rapor daha sonra Avrupa Konseyi

⁷² Berrin Akbulut, Bilişim Alanında Suçlar. (Ankara: Adalet Yayınevi, 2017) s.50.

⁷³ Emin Aydın, Bilişim Suçları ve Hukukuna Giriş. (Ankara: Doruk Yayınları, 1992) S.14.

⁷⁴ Aydın, a.g.e., s. 17.

⁷⁵ Elektronik Ticaret Hukuk Çalışma Grubu Raporu, 3 Mayıs 1998, in: Elektronik Ticaret (Derleyen: Veysel Bozkurt), s.266.

⁷⁶ Klaus Tiedemann, “ Bilgisayarla (Kompüter) İşlenen Suçların Ceza Hukuku Yönünden İncelenmesi”, (Çev.: Feridun Yenisey), İÜHFM, C.:XLI, S.:1-2, (1975): s. 331,332.

⁷⁷ Yasin Beceni, Siber Suçlar, www.hukukcu.com, Erişim Tarihi: 20.06.2022.

Bakanlar Komitesi nezdinde genişletilmiş, ceza muhakeme yasalarında değişiklik ve uluslararası işbirliği konularında tavsiye ve kurallar önerilmiştir.⁷⁸

G8 ülkeleri İçişleri ve Dışişleri Bakanları'nın Aralık 1997'de yaptıkları toplantıda ileri teknoloji suçları konu edilmiştir. Bu toplantı neticesinde telekomünikasyon ve bilgisayar sistemleri üzerinde yapılan ihlallerin ceza yaptırımı ile karşılanması, ileri teknoloji suçları konularında karşılıklı yardımlaşılması ve buna uygun şekilde iç hukukta düzenleme yapılması, bu suçlara ilişkin deliller konusunda çözümler geliştirilmesi konularında tavsiyeler sunulmuştur.⁷⁹

Bu konuda en kapsamlı metin Avrupa Konseyi tarafından çıkarılan Avrupa Siber Suç Sözleşmesi'dir. Avrupa Konseyi Suç Sorunları Komitesi bu konu üzerinde çalışmak üzere bir alt komite oluşturmuş, bu alt komite Nisan 1997'de çalışmaya başlamıştır. Taslak metin 8 Kasım 2001 tarihinde Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nde kabul edilmiş, 23 Kasım 2001'de imzaya açılmıştır. Sözleşmede suçlar, Hukuka Aykırı Erişim, Hukuka Aykırı Müdahale, Verilere Müdahale, Bilişim Sistemine Müdahale, Cihazların Kötüye Kullanımı, Bilgisayarlarla İlgili Sahtecilik, Bilgisayarlarla İlgili Dolandırıcılık, Çocuk Pornografisi, Telif Haklarının Ve Benzer Hakların İhlali başlıkları altında düzenlenmiştir.⁸⁰ Ayrıca bu sözleşmede usul hukukuna ilişkin düzenlemeler de mevcuttur.⁸¹

Görüleceği üzere tüm bu düzenlemelerde bilişim suçlarının bir takım sınıflandırmalara tabi tutulduğu görülmektedir. Teorik olarak bu tip suçlarda ne tür bir sınıflandırma yapılabileceği konusu önemlidir.

3.3. Bilişim Suçlarının Sınıflandırılması

Gelişen bilişim teknolojileri bilişim suçlarının da çeşitlenmesine sebebiyet vermiştir. Bu durum bilişim suçlarının teorik olarak bir sınıflandırmaya tabi tutulması sonucunu da doğurmuştur.

Tasnif konusunda her bir düzenlemede farklı yöntemler benimsenmişse de bu konuda Yargıtay'ın yaptığı tasnif genel itibariyle en toparlayıcı yöntem olarak görülebilir. Yargıtay'a

⁷⁸ Değirmenci, a.g.e., s. 41.

⁷⁹ Beceni, a.g.e.

⁸⁰ Cahit Aliusta, Recep Benzer, "Avrupa Siber Suçlar Sözleşmesi Ve Türkiye'nin Dahil Olma Süreci", Uluslararası Bilgi Güvenliği Mühendisliği Dergisi, C.4, No:2, (2018): s.38.

⁸¹ Aliusta, a.g.e., s.39-40.

göre bilişim suçları doğrudan(gerçek) ve dolayısıyla (bağılantılı) bilişim suçu olarak iki gruba ayrılmaktadır.⁸²

Bu ayrıma göre doğrudan bilişim suçları bilişim sistemlerinin hedef alınması suretiyle işlenen suçlardır. Bu tip suçlarda suçun konusu bizzat bir bilişim sistemidir. TCK sisteminde Bilişim Sistemine Girme (TCK 243. madde), Sistemi Engelleme, Bozma, Verileri Yok Etme Veya Değiştirme (TCK 244. madde), Banka Veya Kredi Kartlarının Kötüye Kullanılması (TCK 245. Madde), Yasak Cihaz Veya Programlar (TCK 245/A maddesi) başlıkları altında düzenlenen suçlar doğrudan bilişim suçudur.

Dolayısıyla bilişim suçlarında ise bilişim sistemi suçun konusu değil suçta kullanılan araçtır. Bu tip suçlarda bilişim sistemi suçun konusu değil fiil başlığı altında değerlendirilir. Fail suçu işlerken bir bilişim sisteminin sağladığı imkânlardan faydalanmaktadır. Yine örnek bağlamında TCK sistemini incelediğimizde; Hakaret (TCK 125. madde), Özel Hayatın Gizliliğini İhlal (TCK 134. madde), Kişisel Verilerin Kaydedilmesi (TCK 135. madde), Verileri Hukuka Aykırı Olarak Verme veya Ele Geçirme (TCK 136. madde), Verileri Yok Etmeme (TCK 138. madde), Nitelikli Hırsızlık (TCK 142/2-e maddesi), Nitelikli Dolandırıcılık (TCK 158/1-f maddesi), Müstehcenlik (TCK 226. madde), Kumar Oynanması için Yer ve İmkan Sağlama (TCK 228. madde) gibi suçlar bu kapsamda değerlendirilir.

İnceleme konumuz olan TCK 158/1-f maddesinde bulunan bilişim sistemlerinin araç olarak kullanılması suretiyle dolandırıcılık suçu görüleceği üzere bir dolayısıyla bilişim suçu niteliğindedir. Bu suçu ayrıntılı bir şekilde inceleyecek olmakla birlikte bu suça yakın bir takım suçları incelemek bir karşılaştırma yapmak imkânı sağlayacaktır.

3.4. TCK’da Yer Alan Bazı Bilişim Suçları

Bu başlık altında yukarıda belirttiğimiz ayrıma tabi tutmadan bazı bilişim suçlarına dair özet bilgilere yer verilecektir.

⁸² Türkiye Adalet Akademisi, Yargıtay Ceza Daireleri Uygulamasında Sıklıkla Rastlanan Bozma Sebepleri. (Ankara: 2018), s. 829.

3.4.1. Bilişim Sistemleri Kullanılması Yoluyla Hırsızlık (TCK 142/2-e maddesi)

TCK'nın 141. maddesinde düzenlenen hırsızlık suçu bir kimsenin zilyetliğinde olan taşınır bir malın failin kendisine yahut bir başkasına yarar sağlamak amacıyla zilyedinin rızası dışında bulunduğu yerden alınması suretiyle işlenir (TCK 141/1 maddesi). Nitelikli hırsızlık hallerinin düzenlendiği 142. maddenin 2. fıkrasının e bendinde ise hırsızlık suçunun “*Bilişim sistemlerinin kullanılması suretiyle*” işlenmesi hali düzenlenmiştir.

Hırsızlık suçunun vücut bulması için irtikâp edilmesi gereken fiil taşınır bir malı, kendisine yahut başka bir kimseye menfaat sağlamak amacıyla bulunduğu yerden almaktır. Eşya mağdurun zilyetlik alanından çıkarılmalıdır.⁸³ Bilişim sistemlerinin aracılığıyla bu suçun işlenmesi için de kişinin zilyetliğine dahil mal varlığı değeri bir bilişim sisteminin sağladığı imkanların kullanılması suretiyle bulunduğu yerden alınmaktadır. Çoğu zaman bu mal varlığı değeri yine bir bilişim sisteminde kayıtlı tutulan itibari bir değerdir.⁸⁴ Örneğin banka hesabında tutulan para böyledir. Şayet bir virüs saldırısı ile kişilerin banka hesaplarındaki paralar başka bir hesaba aktarılırsa bu nitelikli hal vücut bulmuş olacaktır.

Her halükarda bu suçtan bahsedilmesi için yeri değiştirilen “veri” nin mal varlıksal bir değeri olması icap eder. Her verinin yerinin değiştirilmesi bu suça vücut vermeyebilir. Yargıtay’a göre;

*“...Verilerin hukuka aykırı olarak ele geçirilip, bundan da yarar sağlanmasının; ekonomik değer taşısa dahi veriyi taşınır mal haline getirmeyeceği, bu itibarla; Knight Online oyunundaki katılana ait karakterin hukuka aykırı bir şekilde ele geçirilmesi eyleminin, 5237 sayılı TCK'nın 244/2-4. maddesindeki bilişim suçunu oluşturacağı gözetilmeksizin, suç vasfında yanılgıya düşülerek yazılı şekilde TCK'nın 142/2-e maddesi gereğince hırsızlık suçundan hüküm kurulması...”*⁸⁵

Bozma nedeni olarak görülmüştür. Görüleceği üzere bir oyunda oluşturulan karakterin dijital sahibinin rızası dışında ondan alınması hırsızlık olarak değil veri bozma, yok etme, değiştirme, erişilmez kılma, veriyi başka yere gönderme olarak değerlendirmiştir.

⁸³ Zeki Hafizoğulları, Muharrem Özen, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler Kişilere Karşı Suçlar, 5. Baskı . (Ankara: Us-A Yayıncılık, 2016) s.312.

⁸⁴ Fatih Selami Mahmutoğlu, “Türk Ceza Kanununda Yer Alan Bilişim Alanındaki Suçlar Ve Karşılaşılan Sorunların Yargı Kararları Işığında Değerlendirilmesi”, İÜHF, C. LXXI, S.1,2013, s. 880.

⁸⁵ Yargıtay 2. Ceza Dairesi, 13/01/2020 Tarih, 2019/11010 E, 2020/568K. sayılı kararı. www.legalbank.net, Erişim Tarihi: 23.02.2023.

Fail bu suçu ancak kasten işleyebilir. Çaldığı verinin kime ait olduğunu bilmesi de gerekmez. Bu sebeple bir yöntemle birden fazla kişinin verilerini çalan kişi yine bu suçu işlemiş olacaktır. Özellikle son zamanlarda hackleme yöntemiyle belirsiz sayıda kişilerin Kripto değerlerini kendilerine yahut başkalarına geçiren kişinin fiili nitelikli hırsızlık teşkil edecektir.⁸⁶

İçtima konusunda önemli bir özellik arz etmemekle birlikte dikkat edilmesi gereken bir husus bulunmaktadır. Fail şayet bir sisteme bilişim sistemleri marifetiyle girerek aynı anda birden fazla mağdur sisteminden (hesap, cüzdan vs.) para aktarırsa fikri içtima hükümleri uygulanacaktır. Bununla birlikte doğrudan aracı sisteme (örneğin bankanın sistemi) girerek aktarımı oradan yaparsa tek bir suç oluşacaktır.⁸⁷ Bu husus içtima konusunda ayrıca ele alınacaktır.

Ayrıca bilişim sistemlerinin aracılığıyla hırsızlık suçunun işlenmesi halinde aynı zamanda TCK 244. maddesinde düzenlenen bilişim sistemini engelleme, bozma, verileri yok etme veya verileri değiştirme suçlarından birisinin işleneceği de aşikârdır. TCK 244. maddede düzenlenen bu suçlar TCK 142/2-e maddesinde düzenlenen nitelikli hırsızlık hali için geçişli yaparak bu hususa dikkat çekmiştir. Nitekim Yargıtay’a göre;

“...Ayrıci maddede ‘başka bir suçu oluşturmaması halinde’ denilerek ‘tali norm’ niteliğinde bir düzenleme yapılmıştır. Yani bilişim sistemleri aracılığıyla bir çıkar sağlandığında öncelikle bilişim sistemlerinin kullanılması suretiyle hırsızlık, bilişim sistemlerinin araç olarak kullanılması suretiyle dolandırıcılık, zimmet gibi asli (birinci derecede) olan önce uygulanması gereken bir başka suçun oluşup oluşmadığı tartışılmalı eylem başka bir suçu oluşturmamışsa o zaman Türk Ceza Kanunu’nun 244/4. maddesi irdelenmelidir...”⁸⁸

Bu suç daha az cezayı gerektiren nitelikli haller ve etkin pişmanlık konularında da bir özellik arz etmez.

⁸⁶ Dülger, a.g.e., s.472.

⁸⁷ Dülger, a.g.e., s.474.

⁸⁸ Yargıtay Ceza Genel Kurulu, 17.11.2009 tarih ve 2009/11-193 E 2009/268 K. sayılı kararı. www.legalbank.net, Erişim Tarihi: 23.02.2023.

3.4.2. Kişisel Verilerin Hukuka Aykırı Elde Edilmesi Suçu (TCK 136. madde)

TCK 136 maddesine göre kişisel verilerin hukuka aykırı biçimde bir başkasına verilmesi, yayılması yahut ele geçirilmesi durumunda fiili işleyen kişi cezalandırılır. Şayet ele geçirilen veriler CMK 236. maddesi hükmü kapsamında edinilmiş veri ise⁸⁹, kamu görevlisi tarafından ve görevinin verdiği yetki kötüye kullanılarak ele geçirilmişse veya bir meslek ve sanatın sağladığı kolaylıktan yararlanmak suretiyle ele geçirilmişse cezadan artırım yapılır.

Bu suçla özel hayat ve hayatın gizli alanı uzantısı olan kişisel verilerin korunması amaçlanmaktadır.

Bu suçun konusu “kişisel veri” dir. Bir gerçek kişiyle ilgili her türlü veri kişisel veri niteliğindedir. 4.10.1995 tarihli Avrupa Topluluğu Veri Koruma Yönergesi 2. maddeye göre kişisel veri; fiziksel, fizyolojik, zihinsel, ekonomik, kültürel veya sosyal kimliğine özel bir veya daha fazla faktöre veya bir kimlik numarasına atıf başta olmak üzere doğrudan veya dolaylı olarak tespit edilmiş veya tespit edilebilir bireye ilişkin herhangi bir bilgidir.⁹⁰

Bir verinin bu suçla konu olabilmesi için verinin kişisel mahiyette olması gerekmektedir. Verinin kişiselliği, doğrudan doğruya veya dolaylı olarak bir kişiyle ilişkilendirilebilmesi ve belirlenebilir olmasına bağlıdır.⁹¹

Bu maddede düzenlenen suç, kişisel verilerin hukuka aykırı olarak ele geçirilmesi, bir başkasına verilmesi veya yayılması yollarından birisi ile vücut bulabilen bir sırf hareket suçudur.⁹²

⁸⁹ 5271 sayılı CMK 236/5 ve 6 :

“Türk Ceza Kanununun 103 üncü maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen suçlardan mağdur olan çocukların soruşturma evresindeki beyanları, bunlara yönelik hizmet veren merkezlerde Cumhuriyet savcısının nezaretinde uzmanlar aracılığıyla alınır. Mağdur çocuğun beyan ve görüntüleri kayda alınır. Kovuşturma evresinde ise ancak, maddi gerçeğin ortaya çıkarılması açısından mağdur çocuğun beyanının alınması veya başkaca bir işlem yapılmasında zorunluluk bulunması hâlinde bu işlem, mahkeme veya görevlendireceği naip hâkim tarafından bu merkezlerde uzmanlar aracılığıyla yerine getirilir. Mağdur çocuk yargı çevresi ve mülkî sınırlara bakılmaksızın en yakın merkeze götürülmek suretiyle bu fıkra belirtilen işlemler yerine getirilir.”

Türk Ceza Kanununun 102 nci maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen suçlardan mağdur olanların soruşturma evresindeki beyanları bakımından da beşinci fıkra hükmü uygulanır. Ancak, beyan ve görüntülerin kayda alınmasında mağdurun rızası aranır.”

⁹⁰ Dülger, a.g.e., 70-71.

⁹¹ Dülger, a.g.e., s. 271.

Bu suç konusuna göre yapılan ayrımlara göre bir soyut tehlike suçudur. Soyut tehlike suçlarında suçun oluşması için suçun hareketlerinin gerçekleştirilmesi yeterlidir. Bu suçta da kişisel verinin hukuka aykırı verilmesi, yayılması ya da ele geçirilmesi yeterli olmakla birlikte suç konusu üzerinde herhangi bir zararın meydana gelmesi de gerekmez.⁹³

Bu suçta hukuka uygunluk nedenlerine ilişkin bir takım hususlar dikkat çekmektedir. Kanunun gereğini yerine getirme, hakkın kullanılması ve ilgilinin rızası suç teşkil etmesi muhtemel fiilleri hukuka uygun hale getirir.⁹⁴

CMK gereği koruma tedbiri uygulaması kapsamında kişisel veri teşkil edebilecek veriyi barındıran materyale el konulması bu kapsamda düşünülebilir. CMK 80. maddesi açık bir şekilde bu suretle el geçirilen kişisel verilerin sadece soruşturma veya kovuşturmanın amacına uygun bir şekilde kullanılabileceğini düzenlemiştir (CMK 80/1 maddesi).

Hakkın kullanılması kapsamında da basının haber verme hakkı önem taşır. Bunun için haberin gerçek, güncel, kamu yararına uygunluk, konu ile ifade arasında uygunluk şartlarının mevcut bulunması gerekir. Nitekim Anayasa Mahkemesi kararlarında da bu kriterlere dikkat çekilmiştir. Buna göre;

“Basın, kişinin amme hayatını ilgilendiren fiillerine ilişkin haberleri gerçeklik, kamu yararı, toplumsal bilgi, güncellik, konu ile ifade arasında düşünsel bağlılık kurallarına uygun olarak vermek durumundadır. Doğruluğu veya yanlışlığı hakkında, halin özelliklerine uygun bir araştırma yapmadan, gerçeğe aykırı haber yayınlanırsa, haksız bir tecavüz söz konusu olur. Gereken inceleme ve soruşturma yapıldıktan sonra bir haber yayımlanmışsa, sonradan haberin gerçeğe aykırı olduğu anlaşılrsa bile, haksız tecavüzden söz edilmez.”⁹⁵

İlgilinin rızası da bir diğer hukuka uygunluk nedenidir. TCK 26/2 maddesine göre *“Kişinin üzerinde mutlak surette tasarruf edebileceği bir hakkına ilişkin olmak üzere, açıkladığı rızası çerçevesinde işlenen fiilden dolayı kimseye ceza verilmez.”* Bununla birlikte kişinin bu hususta mutlak surette tasarruf yetkisinin bulunup bulunmadığı konusu önemlidir.

⁹² Osman Yaşar, HasanGökcan, Mustafa Artuç, Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu (madde 86-146). (Ankara:Adalet Yayınevi, 2010), s. 4128.

⁹³Şaban Cankat Taşkın, Bilişim Suçları. (Bursa: Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş., 2008), s. 108.

⁹⁴A.e., s. 112.

⁹⁵ Yargıtay 7. Ceza Dairesi, 4.11.1991 tarih, 10052/12118 sayılı kararı. www.legalbank.net, Erişim Tarihi: 24.02.2023.

Bu konuda kesin bir yargıya varabilmek için kişinin açık muvafakatinin mevcut olması gerekmektedir.⁹⁶

3.4.3. Karşılıksız Yararlanma Suçu (TCK 163. madde)

Mülga 765 sayılı TCK düzenlemesi nedeniyle “bedavacılık” olarak da tanımlanan bu suç 5237 sayılı TCK’da çok daha değişik bir içerikle düzenlenmiş bulunmaktadır. Buna göre Otomatlar aracılığı ile sunulan ve bedeli ödendiği takdirde yararlanılabilen bir hizmetten ödeme yapmadan yararlanmak; Telefon hatları ile frekanslarından veya elektromanyetik dalgalarla yapılan şifreli veya şifresiz yayınlardan sahibinin veya zilyedinin rızası olmadan yararlanmak; Abonelik esasına göre yararlanılabilen elektrik enerjisinin, suyun veya doğal gazın sahibinin rızası olmaksızın ve tüketim miktarının belirlenmesini engelleyecek şekilde tüketilmesi bu suçun farklı görünüm şekilleridir (TCK 163/3 maddesi).

Bu suç tipi malvarlığına karşı suçlardandır. Çalışma konumuz itibariyle ikinci fıkrada düzenlenen nitelikli hal önem taşır. Gerçekten otomatların bilişim sistemi olarak tanımlanması mümkün değildir. Fakat ikinci fıkrada düzenlenen hal bilişim sistemleri konusuna dikkat çekmektedir. Özellikle elektromanyetik dalgalarla kablosuz bir şekilde yapılan şifreli veya şifresiz yayınlardan faydalanmak konusu önem taşır. Bu tipe en güzel örnek olarak şifreli televizyon yayını sağlayıcılar gösterilebilir. Şifre kırmak suretiyle bir yayından kaçak yararlanılması halinde bu suçun değil bilişim sistemine girme suçunun oluşacağı görüşü ileri sürülmektedir.⁹⁷

Yargıtay kablolu TV yayınlarından yararlanma halini hırsızlık olarak nitelemekteyse de aksi yönde de kararları mevcuttur.⁹⁸

⁹⁶ Cemil Kaya, “ Avrupa Birliği Veri Koruma Direktifi Ekseninde Hassas (Kişisel) Veriler ve İşlenmesi”. İÜHF, C. LXIX, S. 1-2, s. 323.

⁹⁷Nur Centel, Hamide Zafer, Özlem Çakmut, Kişilere Karşı İşlenen Suçlar, C. I. (İstanbul: Beta Yayınları, 2017) s. 545.

⁹⁸Yargıtay bu tip durumlarda müşteri ile yayıncı arasında geçerli bir abonelik sözleşmesinin bulunup bulunmadığı konusunda tespitin elzem olduğu görüşündedir. “ Sanık hakkında 04/03/2007 suç tarihli karşılıksız yararlanma suçundan kurulan hükümde, dosya kapsamına göre, sanığın evinde kullanmak üzere bulunan bireysel Digitürk aboneliğini işyerinde ticari Digitürk aboneliği olmadan müşterilerine maç yayını izlettiğinin iddianamede belirtilmesi karşısında; müşteki şirketten sanığın abonelik sözleşmesi olup olmadığı sorulup, araştırılarak sonucuna göre, sanığın adına her hangi bir abonelik sözleşmesi var ise eylemin hukuki ihtilaf niteliğinde olduğu gözetilerek sanığın hukuki durumunun takdiri gerekirken, eksik inceleme ile yazılı şekilde hüküm kurulması, Bozmayı gerektirmiş...” Yargıtay 2. CD. 12.05.2016 tarih ve 2016/4193 E., 2016/9090 K. sayılı kararı www.legalbank.net, Erişim Tarihi: 03.07.2023. Ayrıca Bkz. 11. CD., 25.1.2007 tarihli, 2006/5036

Bu suç ile bilişim sistemleri aracılığıyla dolandırıcılık suçu arasındaki farkın tespit edilebilmesi dolandırıcılık suçunun diğer unsurlarının da mevcut olmasına bağlıdır.

3.4.4. Bilişim Sistemlerinin Kullanılması Suretiyle Kumar Oynanması İçin Yer ve İmkân Sağlama Suçu (TCK 228/3 maddesi)

Kumar oynamak Kabahatler Kanunu 34. madde anlamında bir kabahat sayılmakla birlikte kumar oynatmak amacıyla yer temin edilmesi TCK 228. madde kapsamında bir suçtur. TCK 228. maddenin 3. fıkrasına göre ise bu suçun bilişim sistemleri marifetiyle işlenmesi de ayrıca nitelikli hal olarak düzenlenmiştir.

Kumar teşkil eden fiilin bir kazanç sağlama amacına yönelik olması gerekmektedir. Burada kastedilen kazanç ekonomik bir kazançtır. Lakin suçun oluşması için kumar oynayan kişinin kazanç elde etmesi gerekmez oynanması yeterlidir. Eğlence için oynanan oyuna yer sağlama bu suça vücut vermez.⁹⁹ Kumardan bahsedilebilmesi bu kazancın talihe bağlı olması gerekliliğine bağlıdır. Şu durumda yetenek, deneyim ve zekanın yarıştırıldığı oyunlar kumar kapsamında değildir. Kumar teşkil eden oyunda hile yapmak da ayrıca dolandırıcılık suçuna vücut verecektir.¹⁰⁰

Bu suçun bilişim sistemleri kullanılması suretiyle işlenmesinden kasıt yer sağlama fiilinin bilişim sistemleri marifetiyle irtikap edilmesidir. Yani bu tipte sağlanan ortam sanal bir ortamdır. Çoğu zaman bir internet sitesi yahut uygulama şeklindedir.¹⁰¹ Suçun bu yöntemle işlenmesi açısından 7258 sayılı Futbol ve Diğer Spor Müsabakalarında Bahis ve Şans Oyunlarının Düzenlenmesi Hakkında Kanunun 5/1-b maddesi önem arz etmektedir. Buna göre, yurt dışında oynatılan bahis oyunlarının internet üzerinden yahut diğer yollarla Türkiye’de oynanmasına imkan sağlayanlar cezalandırılmaktadırlar. Görüşümüze göre bu

E. ve 2007/250 K. sayılı kararı www.legalbank.net, Erişim Tarihi: 23.02.2023; Yargıtay 11. CD., 24.6.2011 tarihli , 2010/10806 E. ve 2011/2783 K. sayılı kararı www.legalbank.net, Erişim Tarihi: 23.02.2023.

⁹⁹“Oluşa ve tüm dosya kapsamına göre, sanık ve tanıkların aşamalarda, olay günü eğlence amacıyla tombala oynadıklarını beyan etmeleri ve masada para bulunmadığının anlaşılması karşısında; sanığın atılı suçu işlediğine dair mahkûmiyete yeterli şüpheden uzak, kesin ve inandırıcı delil bulunmadığı gözetilmeden, beraatı yerine mahkûmiyetine karar verilmesi...” Yargıtay 8. CD, 18.02.2016 tarihli, 2015/4381 E., 2016/1825 K. sayılı kararı. www.legalbank.net, Erişim Tarihi: 23.02.2023.

¹⁰⁰ Hakan Karakehya, “ Kumar Oynanması İçin Yer ve İmkân Sağlama Suçu”, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, S. 2 (Prof. Dr. Nur Centel’e Armağan), s. 707.

¹⁰¹A.e., s. 708.

maddede düzenlenen suç incelediğimiz bilişim sistemleri marifetiyle kumar oynatma suçunun özel bir görünüş biçimidir.

Bu nitelikli hal kapsamında sadece içerik sağlayıcının mı aynı zamanda yer sağlayıcının da sorumlu olup olmadığı hususu tartışmalıdır. Yer sağlayıcının aynı zamanda içerik sağlayıcı olması durumunda iştirak hükümleri uygulanacaktır. Fakat doğrudan sorumluluk tartışmaya kapalı bir şekilde içerik sağlayıcıya aittir. Bu suçta suçun işlendiği yer içerik sağlayıcının bulunduğu yer ile yer sağlayıcının bu hizmeti sunduğu yer olarak kabul edilmektedir.¹⁰²

3.4.5. Bilişim Sistemlerinin Kullanılması Suretiyle Haksız Çıkar Sağlama Suçu (TCK 244/4 maddesi)

TCK 244/4 maddesi ikincil bir düzenleme içermektedir. Buna göre bu maddenin ilk iki fıkrasında sayılan bilişim sistemini engelleme, bozma, bir ilişim sistemindeki verileri bozma, yok etme, değiştirme, erişilmez kılma, sisteme veri yerleştirme, verileri başka yere gönderme fiilleri ile kişinin kendisine yahut başkasına haksız bir çıkar sağlaması durumu başka bir suça vücut vermiyorsa TCK 244/4 maddesi gereğince cezalandırılır.¹⁰³

Görüleceği üzere buradaki haksız çıkar sağlama aslında Kanun'un diğer maddelerinde düzenlenen birçok diğer suçun unsurudur. Bununla beraber diğer başka unsurların yokluğu söz konusu ise o halde bu tali hüküm devreye girecektir. Örneği hile ya da aldatici hareketler söz konusu değilse dolandırıcılık suçu değil haksız çıkar sağlama suçu gündeme gelecektir. Yahut zilyetliğe rıza dışı son verme durumu söz konusu değilse hırsızlık suçundan bahsedilemeyeceği için bu suçtan hüküm kurmak gerekecektir.¹⁰⁴

Bu suçun vücut bulması için “ yarar sağlama” olgusunun mutlak surette gerçekleşmesi gerekir. Bu yönüyle bu suç bir netice suçudur. Şu durumda fail tarafından yarar sağlanmamış ise fakat suça ait fiiller gerçekleştirilmişse suç teşebbüs aşamasında kalmış olacaktır.¹⁰⁵

¹⁰² Berrin Akbulut, Ceza Hukuku Genel Hükümler. (İstanbul: Adalet Yayınevi 2017) s. 136.

¹⁰³ TCK 244/4'e göre;

“ Yukarıdaki fıkralarda tanımlanan fiillerin işlenmesi suretiyle kişinin kendisinin veya başkasının yararına haksız bir çıkar sağlamasının başka bir suç oluşturmaması halinde, iki yıldan altı yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezasına hükmolunur”.

¹⁰⁴ Hatice Akıncı, A. Emre Alıç, Cüneyd Er, “Türk Ceza Kanunu ve Bilişim Suçları”, İnternet ve Hukuk. (İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2004) s. 188.

¹⁰⁵ A.e., s.201.

Doktrinde bu suçun işlenme yöntemlerinin çok sınırlı olduğu, Yargıtay içtihatlarında da genellikle nitelikli hırsızlık yahut nitelikli dolandırıcılık şeklinde tercihler yapıldığından bahisle Kanun'un bu maddesinin işlevsizleştiği görüşü de ileri sürülmektedir.¹⁰⁶

3.4.6. Banka veya Kredi Kartlarının Kötüye Kullanılması Suçu (TCK 245. madde)

TCK 245. madde hükmü başkasına ait banka veya kredi kartlarının her ne surette olursa olsun ele geçiren veya bulunduran kimsenin bu kartı rıza dışı kullanması, başkalarının hesaplarıyla ilişkilendirmek suretiyle kartlarda sahtecilik ve sahte kartın kullanılması suçlarını düzenlemektedir.

İlgili maddenin 1. fıkrasında düzenlenen suç tipinde fail, başkası adına düzenlenmiş bir banka veya kredi kartını nasıl yaptığı önem arz etmeksizin ele geçirmesi ve bu kartı kartın hamilinin rızası dışında kullanması cezalandırılmaktadır. Fail, kartı zilyetliğin rızaen devri ile almış olabileceği gibi çalmış da olabilir.¹⁰⁷ Bununla birlikte kartın kendisinin değil de kart bilgilerinin ele geçirilmesi durumunda bu suçun oluşmayacağı aksine nitelikli hırsızlık, nitelikli dolandırıcılık veya bilişim sistemlerini engelleme, bozma, erişilmez kılma, verileri yok etme veya değiştirme suçlarından birisinin oluşabileceği görüşü de mevcuttur. Bununla birlikte Yargıtay, şayet kart banka kartı ise fiziki olarak ele geçirmenin olması gerektiği, kredi kartı ise sadece bilgilerin ele geçirilmesinin yeterli olduğu yönünde kararlar vermektedir. Şu durumda Yargıtay'a göre; kart kredi kartı ise kart bilgilerinin kullanılması yoluyla menfaat elde edilmiş ise TCK 245/1 maddesi uygulanmalı; kart banka kartı ise ve bu kartın bilgileri internet bankacılığı üzerinden hukuka aykırı yarar sağlanmışsa TCK 142/2-e maddesi gereğince nitelikli hırsızlık, bilgiler hile ile ele geçirilmişse de TCK 158/1-f maddesi gereği nitelikli dolandırıcılıktan hüküm kurulmalıdır.¹⁰⁸

¹⁰⁶Sacit Yılmaz, “ 5237 Sayılı TCK'nın 244. Maddesinde Düzenlenen Bilişim Alanındaki Suçlar”, TBB Dergisi, S.92 (2011), s.94-95.

¹⁰⁷ Necati Meran, Dolandırıcılık, Sahtecilik, Güveni Kötüye Kullanma. (Ankara: Seçkin Yayınları, 2016) s.331.

¹⁰⁸YCGK 17.11.2009 tarihli, 2009/11-193 E., 2009/268 K. sayılı kararıwww.legalbank.net, Erişim Tarihi: 23.02.2023 ; Yargıtay 15. C.D., 20.10.2020 tarihli, 2017/27285 E., 2020/10235 K. sayılı kararıwww.legalbank.net, Erişim Tarihi: 23.02.2023; Yargıtay 17. C.D., 2.7.2018 tarihli, 2016/12466 E., 2018/9743 K. sayılı kararıwww.legalbank.net, Erişim Tarihi: 23.02.2023; Yargıtay 17. C.D., 14.3.2016 tarihli, 2015/8866 E. , 2016/3316 K. sayılı kararıwww.legalbank.net, Erişim Tarihi: 23.02.2023; Yargıtay 8. C.D., 4.3.2019 tarihli 2017/15649 E., 2019/2997 K. sayılı kararıwww.legalbank.net, Erişim Tarihi: 23.02.2023 ; Yargıtay 13. C.D., 17.9.2018 tarihli, 2016/20033 E., 2018/11614 K. sayılı kararıwww.legalbank.net, Erişim Tarihi: 23.02.2023; Yargıtay 8. CD., 26.10.2015 tarihli, 2015/3115 E., 2015/23443 K. sayılı kararıwww.legalbank.net, Erişim Tarihi: 23.02.2023; Yargıtay 13. C.D., 16.3.2015 tarihli, 2014/15991 E.,

Bu madde konusu suçun işlenebilmesi için sadece kartın ele geçirilmesi yeterli değildir. Aynı zamanda yarar sağlanması da gerekmektedir. Ayrıca failin kartı bizzat kullanmayıp kullandırtması ve yararın bu 3. kişi tarafından edinilmesi de bu suç kapsamındadır (TCK 245/1 maddesi).

TCK 245. maddesinin 2. fıkrasında ise bir başkasın ait banka hesaplarıyla ilişkilendirmek suretiyle sahte banka veya kredi kartı üretilmesi, satılması, satın alınması, devredilmesi veya kabul edilmesi fiilleri suç olarak düzenlenmiştir. Bu şekilde sahte bir şekilde üretilen bir karttan mutlaka maddi kazanç elde edilmesi de gerekmemektedir. Burada cezalandırılan şey bizatihi sahteciliktir. Şayet en başından itibaren sahte bir kart basılırsa yahut zaten basılı olan bir kartın üzerinde sahtecilik yapılırsa bu suç işlenmiş olacaktır.¹⁰⁹

TCK 245. maddenin 3. fıkrasında ise zaten sahte olarak üretilmiş yahut üzerinde zaten sahtecilik yapılmış bulunan bir banka veya kredi kartının kullanılması suretiyle yarar sağlanması suç olarak düzenlenmiştir. Kartın ne surette kullanılacağı ve haksız yararın nasıl edinileceği konusunda Kanun'da açıkça bir saptama yapılmamıştır. Sahteciliğin başkası tarafından yapılmış olması da önem arz etmez.¹¹⁰

Bu kısımda inceleme konumuz olan bilişim sistemlerinin araç olarak kullanılması suretiyle dolandırıcılık suçu ile yakın sayılabilecek bazı suçlar incelenmiş bulunmaktadır. Bölüm itibariyle inceleme konusu ile ilgili genel bilgi mahiyetinde olan başlıklar ele alınmıştır. Takip eden bölümlerde ana konumuz olan suç ile ilgili unsurlara ve özel görünüş biçimlerine yer verilecektir.

2015/4660 K. sayılı kararı; Yargıtay 11. C.D., 13.10.2010 tarihli, 2010/7788 E., 2010/11083 K. sayılı kararı, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, Erişim Tarihi: 05.06.2022.

¹⁰⁹ Ergün Güneş Okuyucu, “ Banka veya Kredi Kartlarının Kötüye Kullanılması”, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi – Prof. Dr. Nur Centel’e Armağan, C. 19, S. 2, (2013),s.1077.

¹¹⁰ Dülger, a.g.e., s. 389.

İKİNCİ BÖLÜM

DOLANDIRICILIK SUÇU VE DOLANDIRICILIK SUÇUNUN BİLİŞİM SİSTEMLERİ MARİFETİYLE İŞLENMESİ

1. GENEL OLARAK DOLANDIRICILIK SUÇU

Bu bölümde öncelikle inceleme konumuz olan bilişim sistemlerinin araç olarak kullanılması suretiyle dolandırıcılık suçunun temel şekli olan dolandırıcılık suçu incelenecektir. Sonrasında ise nitelikli hale ilişkin özellikler ele alınacaktır.

Dolandırıcılık suçunun temel şeklinin düzenlendiği TCK 157. maddesinde hileli davranışlarla bir kimsenin aldatılıp, onun veya başkasının zararına olarak, failin kendisine veya bir başkasına yarar sağlanması suç olarak düzenlenmiştir.

1.1. Kavram Olarak Dolandırıcılık

Dolandırıcılık sözlük anlamı itibariyle birisini aldatmak suretiyle parasının veya malının alınmasıdır.¹¹¹ Hukuki tanımında ise bu suçun işlenmesi için iki ana hususa vurgu yapılmaktadır. Bunlardan birisi hile ve hile sebebiyle menfaat sağlama olgusudur. Dolandırıcılık bu yönüyle sadece birisinin malvarlığının rızası dışında alınmasından ibaret değildir. Dolandırıcı özel bir beceri ve kabiliyet ile kişileri aldatmaktadır. Kişilerin rızalarının yokluğu failin özel aldatma becerisinin ürünüdür.¹¹²

Dolandırıcılık fiilinin cezalandırılması ile kişilerin mülkiyet haklarının korunması amaçlanmaktadır. Fail hileli davranışlarla başkalarını aldatmakta böylece kişiler arasındaki hukuki ilişkide güven ve iyi niyet kurallarını ihlal etmektedir. Yani aslında dolandırıcılık fiilleriyle aynı zamanda kişinin irade hürriyeti de ihlal edilmektedir. Bir başka deyişle kişinin iradesi fesada uğratılmaktadır.¹¹³

Dolandırıcılık fiillerinin tarihsel süreçte cezalandırılması aynı zamanda kamu düzeninin tesisi için de bir gereklilik olarak görülmüştür.¹¹⁴

¹¹¹www.sozluk.gov.tr, Erişim Tarihi: 05.06.2022.

¹¹² Mesut Bilen, Türk Ceza Hukukunda Dolandırıcılık. (Konya: Doktora Tezi, 2012) s.10.

¹¹³A.e., s.10.

¹¹⁴A.e., s.11.

1.2. Tarihsel Olarak Türk Ceza Hukuku Sistematğinde Dolandırıcılık

Cumhuriyet öncesi dönemde dolandırıcılık İslam Ceza Hukuku anlayışı çerçevesinde bir ta'zir suçu olarak kabul edilmiştir. Ta'zir suçları şer'i hukukun ana kaynaklarında yer almayan fakat hâkimin takdiri suretiyle cezalandırılan suçlardır.¹¹⁵ Yazılı hukuk kaynaklarında pek fazla örneğine rastlanmasa da mehzaz 1810 tarihli Fransız Ceza Kanunu olan 1858 tarihli Ceza Kanunname-i Hümayunu 233. maddesinde;

*“Dolandırıcılık yolunda türlü hile ve de saıs imaliyle bir adamın akçe ya da emlak veya tahvilat ve senedatını ve sair eşyasını bertakip ile elinden alan şahıs, üç aydan üç seneye kadar hapsolunur ve kendisinden bir mecidiye altınından elli mecidiye altınına kadar cezayı nakdi dahi alınır. Ve memurin-i devletten ise bu cezalardan başka memuriyetten tard cezasına dahi müstehak olur.”*¹¹⁶

hükmü düzenlenmiştir. Görüleceği üzere bu hükümde fail hile ve desiseye başvurmak suretiyle bir kimsenin parasını, kıymetli evrakını yahut diğer malvarlığı değerlerini ele geçirecek olursa cezalandırılacaktır. Fail şayet kamu görevlisi ise kamu görevinden çıkarılması da gündeme gelecektir. Fıkranın son cümlesindeki “memuriyetten tard” bir ceza olarak düzenlenmiş durumdadır.

Cumhuriyet Dönemi sonrasında yürürlüğe giren 1926 tarihli İtalyan Ceza Kanunu'ndan iktibas edilen 765 sayılı ETCK'da, “Mal Aleyhine Cürümler” başlığı altında düzenlenen 503. maddeye göre;

“Her kim bir kimseyi hulus ve saffetinden bilistifade kandıracak mahiyette sanialar veya hileler yaparak hataya düşürüp o kimsenin veya aharın zararına kendisine veya başkasına haksız bir menfaat temin etmek(dir)”

Maddenin bu haline göre fail bir kişinin “saf” lıgından yararlanmalıdır. Bu tarzda bir kişiye karşı özel beceri gerektiren hileli davranışlarla o kişi hataya düşürülmelidir. Nihayetinde fail, mağdurun veya başkasının zararına ve kendisinin veya başkasının yararına haksız bir menfaat elde ederse dolandırıcılık suçunu işlemiş olacaktır. Kanunun metni 1990 tarihinde değişikliğe uğramıştır. Buna göre;

“ Bir kişiyi kandırabilecek nitelikte hile ve desiseler yaparak hataya düşürüp onun veya başkasının zararına, kendisine veya başkasına haksız bir menfaat sağlayan

¹¹⁵ Ahmet Mumcu, Türk Hukuk Tarihi. (Ankara: Turhan Kitabevi, 2017) s.95.

¹¹⁶ Bilen, a.g.e., s.10.

kişiy e bir yıldan üç yıla kadar hapis ve sağladığı haksız menfaatin bir misli kadar ağır para cezası verilir.

Fiili, mağdurda esasen var olan hatadan, hile ve desise kullanmak suretiyle yararlanarak gerçekleştiren kişi hakkında da birinci fıkrada yazılı ceza uygulanır.”

Maddenin bu halinde mağdurun hataya düşürölmesi ve zaten hata halinde olması aynı şekilde değ erlendirilmiştir. Zira ikinci fıkrada esasen var olan hatadan yararlanılması da birinci fıkradaki cezayla karşılanmaktadır.

Cumhuriyetin ilk dönemlerinde özel olarak isimlendirilen bazı fiiller dolandırıcılık olarak nitelendirilmiştir. Genelde yabancı tüccarların aldatılması suretiyle zarara uğ ratılması şeklinde görölün ve “zarfçılık” olarak nitelendirilen fiiller, iyilik yapmak kisvesi altında kişilerin paralarını almak suretinde iş lenen “mantarcılık” fiilleri, “bul karayı al parayı” şeklinde de ifade edilen “papelcilik” fiilleri, sahte para yoluyla iş lenen “kalpazanlık” fiilleri, uydurma bir makinenin içine atılan parayı çoğaltarak geri verdiği şeklinde yapılan “dızdızcılık” fiilleri, çekiliş yapmak suretiyle kişilerin paralarını almak suretiyle yapılan “lotaryacılık” fiilleri, postane idaresi memuru gibi davranmak suretiyle yapılan bir eve girmek şeklinde yapılan “postacılık” fiilleri, hasta kişileri tedavi vaadiyle kandırmak suretiyle yapılan “mazotçuluk” fiilleri, bir hazine bulduğundan bahisle mağduru kandırmak suretiyle yapılan “defnecilik” fiilleri dönemin yaygın dolandırıcılık yöntemleridir.¹¹⁷

1.3. Karşılaştırmalı Hukukta Dolandırıcılık

1.3.1. Almanya

Dolandırıcılık suçu Alman Ceza Kanunu’nun 263. ve 266. maddeleri arasında düzenlenmiştir. 263. Maddeye göre;

“ kendisine veya bir başkasına malvarlığına ilişkin haksız bir menfaat elde etmek amacıyla gerçekdışı olayları gerçekmiş gibi göstermek veya gerçek olayları saklamak veya çarpıtmak suretiyle bir hata meydana getirerek veya böyle bir hatadan yararlanmak”

¹¹⁷ Esma Benek, Cumhuriyet Dönemi’nde Hırsızlık ve Dolandırıcılık (1923-1938). (Van: Yüksek Lisans Tezi, 2021) s. 33-41.

Suretiyle dolandırıcılık suçu işlenmiş olacaktır. Görüleceği üzere bu maddede “hile” unsuruna ilişkin bir tarif yapılmış durumdadır. Buna göre dolandırıcılık fiillerinin gerçek olmayan bir olayı gerçekmiş gibi göstermek ve gerçek olan bir olayı saklamak veya çarpıtmak suretiyle işlenmesi aranmaktadır (AlmCK263/son maddesi).

Ayrıca dolandırıcılık suçunun vücut bulması için mağdurun hataya düşmesi veya zaten bir hata halindeyken bundan yararlanmak da suçun maddi unsurlarındandır. Alman Ceza Kanunu’ndaki bu 765 sayılı ETCK hükmüyle benzerlik arz etmektedir.¹¹⁸

1.3.2. İtalya

765 sayılı ETCK’nın mehzazı olan İtalyan Ceza Kanunu’nun son halinin 640 ve devamı maddelerinde düzenlenen dolandırıcılık suçu;

“Kişinin hile veya desiselerle bir kişiyi hataya sevk ederek, başkasının zararına, kendisine veya başkasına haksız bir yarar sağlaması”

şeklinde tanımlanmıştır. Bu tanımda da görüleceği üzere hile unsuruna ilişkin belirli bir tanımlama yapılmamış hakimın yorumuna bırakılmıştır. Yine bu hükümde mağdurun hataya sevk edilmesi de bir gereklilik olarak düzenlenmiştir. Şu halde hileli fiillerin tek başına irtikabı yeterli değildir. Mağdurun bu hileli fiiller ile aldatılması yeterli olmayacak bu fiiller neticesinde hataya düşmesi de gerekecektir.¹¹⁹

1.3.3. İngiltere

İngiliz hukukunda 2007 yılında yürürlüğe giren Dolandırıcılık Kanunu konu hakkında en önemli kaynaktır. Bu Kanun’un 1. maddesi; gerçeğe aykırı beyanda bulunmak suretiyle dolandırıcılık, yasal olarak açıklanması gereken bilgilerin saklanması suretiyle dolandırıcılık, görevini veya konumunu kötüye kullanmak suretiyle dolandırıcılık fiillerini suç kapsamında değerlendirmektedir.¹²⁰

Aldatıcı beyanda bulunmak suretiyle işlenen dolandırıcılıkta mağdurun zarara uğraması yahut zarar görme ihtimaliyle karşılaşması gerekmektedir. Lakin failin ya da bir

¹¹⁸Centel,Zafer,Çakmut, a.g.e., s. 449.

¹¹⁹ Bilen, a.g.e., s.35.

¹²⁰ Hasan Dursun, Türk Ceza Hukukunda Dolandırıcılık Suçu. (Ankara: Doktora Tezi, 2016) s. 19.

diğer kişinin yarar sağlaması mutlaka gerekli değildir. Suça konu beyanın gerçek olmaması veya mağduru hataya düşürecek özellikte olması gerekir.¹²¹

Bir diğer seçimlik hareket olan yasal olarak açıklanması gereken bilginin saklanması suretiyle dolandırıcılıkta da failin ya da bir başkasının mutlaka fayda elde etmesi gerekmez. Burada açıklanması gereken bilginin yürürlükte bulunan mevzuat gereği açıklanması mecbur olan bir bilgi olması gerekir.¹²²

Fail şayet kendisine itimat edilen bir görevde veya konumda ise ve faili bunları kullanmak suretiyle aldatırsa yine dolandırıcılık suçu gündeme gelecektir. Bu itimadın kaynağı önemsiz olmakla birlikte daha çok yasadan kaynaklanması kastedilmiştir.¹²³

1.4. Suçla Korunan Hukuki Yarar

Dolandırıcılık fiillerinin suç olarak düzenlemesiyle korunan hukuki yararın iki boyutu mevcuttur. Bu suçla öncelikle kişilerin malvarlığı değerleri korunmaktadır. Bununla birlikte suç işlenirken başvuru hile nedeniyle mağdurun iradesi sakatlandığı için mağdurun irade özgürlüğü de korunan bir diğer hukuki değerdir.¹²⁴ Doktrinde ayrıca bu suçla korunan hukuki değer sadece malvarlığı olduğu görüşü de mevcuttur.¹²⁵ Bununla birlikte 157. maddenin gerekçesinde mağdurun aldatılma suretiyle hataya düşürüldüğü böylece iyi niyet ve güven hislerinin istismar edildiğinden bahisle irade özgürlüğünün de korunan hukuki yararlarından olduğu vurgulanmıştır. Aynı şekilde Yargıtay da kararlarında bu suçla hem malvarlığının hem de kişilerin irade özgürlüklerinin korunduğu belirtilmektedir.¹²⁶

Malvarlığı değeri kavramından hukuki olarak anlaşılması gereken kişinin ekonomik değerli olan tüm hukuki ilişkileridir.¹²⁷ Yargıtay da malvarlığı kavramının dar yorumlanması gerektiği ve bu kapsama sadece ekonomik niteliği olan şeylerin girdiği görüşündedir. Buna göre;

¹²¹A.e., s. 20.

¹²²A.e., s. 22.

¹²³A.e., s. 23-24.

¹²⁴ İzzet Özgenç, Ekonomik Çıkar Amacıyla İşlenen Suçlar. (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2002) s. 16.

¹²⁵ Ahmet Gökçen, Murat Balcı, “Dolandırıcılık Suçu”, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Cilt: 14, Sayı: 1-2, (2008), s. 4-5.

¹²⁶ Yargıtay CGK, 24.12.2002 tarihli, 2002/6-306 E., 2002/441 K. sayılı kararı www.legalbank.net, Erişim Tarihi: 23.02.2023.

¹²⁷ Sami Selçuk, Dolandırıcılık (Evrimi- Suç Genel Kuramı İçindeki Yeri). (Ankara: Öztürk Matbaası, 1982) s.23-24.

“ Fail kendisi veya başkasına yarar sağlamak amacıyla bilerek ve isteyerek hileli davranışlar yapmalı, bu davranışlarla bir başkasına zarar vermeli, verilen zarar ile eylem arasında uygun nedensellik bağı bulunmalı ve zarar da, nesnel ölçüler göz önünde bulundurularak belirlenecek ekonomik bir zarar olmalıdır. ”¹²⁸

Malvarlığı değerleri üzerinde mutlaka mülkiyet hakkının mevcut bulunması gerekmez. Eşyaya zilyet olunması durumunda da suç vücut bulacaktır.¹²⁹

Dolandırıcılık suçunda kişilerin iradesi hile teşkil eden fiiller ile fesada uğratılmaktadır. Bu surette aslında mağdur özgür iradesiyle hareket etmemektedir. İrade özgürlüğü hukuken korunması lazım gelen bir diğer değerdir. Dolandırıcılık suçunun ihdasıyla kişilerin irade özgürlükleri de güvence altına alınmaktadır.¹³⁰

1.5. Dolandırıcılık Suçunun Unsurları

1.5.1. Tipikliğin Objektif Unsurları (Maddi Unsurlar)

1.5.1.1. Dolandırıcılık Suçunun Konusu

Bir ceza normuyla korunan ve ihlal edilmesi istenmeyen hukuki durum suçun konusudur. Suçun konusuyla ilişkili-bağlantılı kişi-kişiler ise suçun mağdurudur. Suçun konusunu maddi konu ve hukuki konu şeklinde ikili bir ayrıma tutmak mümkündür. Maddi konu suçun üzerinde işlendiği maddi şey veya insan olabilir. Şu durumda bir suçun konusunun o suçun üzerinde işlendiği yahut suça konu fiillerin odağı şey, insan veya hukuki durum olduğu söylenebilir. Bir suçun konusunun tespiti suçun mağdurunun tespiti açısından önem taşır. Zira aradaki aitlik/hamilik durumu önem arz eder.¹³¹

Dolandırıcılık suçunun da aynı sınıflandırmaya dahil olduğu malvarlığına karşı suçlarda korunan ortak şey malvarlığıdır. Şu durumda dolandırıcılık suçunun maddi konusunun öncelikli olarak “ekonomik değeri olan eşya” olduğu söylenebilir. Bu suçun

¹²⁸ Yargıtay CGK, 29.09.2015 tarihli, 2017/1061 E., 2019/426 K. sayılı kararı. www.legalbank.net, Erişim Tarihi: 23.02.2023.

¹²⁹ Aynı yönde bkz. Meral Ekici Şahin, Dolandırıcılık Suçu, Türk ve Alman Ceza Hukukuna İlişkin Karşılaştırmalı Bir İnceleme. (Ankara: Adalet Yayınevi, 2019) s. 125-127.

¹³⁰ A.e.,s.35-37.

¹³¹ Akbulut, a.g.e., s.112.

hukuki konusu ise bu eşyalar üzerindeki zilyetlik veya mülkiyettir.¹³² Daha önceki kısımlarda dolandırıcılık suçuyla aynı zamanda ve ikincil olarak kişilerin irade özgürlüklerinin de korunduğu ifade edilmiştir. Buna göre dolandırıcılık suçun bir diğer hukuki konusu irade özgürlüğüdür. Malum olduğu üzere irade özgürlüğünün maddi bir boyutu bulunmamaktadır.¹³³

Hak veya hizmetlerin dolandırıcılık suçunun konusu olabilmesi mümkünken bunların suçun maddi konusu olması mümkün olmayabilir. Örneğin hile ile bir kimsenin kişisel hizmetinden yararlanılması durumunda suçun maddi konusu normalde o hizmet karşılığı elde edilmesi gereken para veya ücret dolandırıcılık suçunun konusunu teşkil edecektir. Yahut bir alacak hakkının hile ile alacak hakkı sahibinden alınıp başkasına verilmesi durumunda da suçun hukuki konusu alacak hakkı iken maddi konusu alacağı konu para veya şeydir.¹³⁴ Görüleceği üzere dolandırıcılık suçunun maddi konusu bir taşınır veya taşınmaz mal olabilir. Ayrıca ekonomik değeri olmasa da manevi değeri olan taşınır şeyler de dolandırıcılık suçunun konusu olabilir.¹³⁵

1.5.1.2. Dolandırıcılık Suçunun Faili

Dolandırıcılık suçu failin şahsı açısından bir özellik arz etmez. Herkesin bu suçun faili olması ihtimali ve imkanı mevcuttur.¹³⁶ Kişilerin şahsında bazı özel durumların mevcudiyeti başka bir suçtan bahsedilmesini yahut dolandırıcılık suçunun nitelikli hallerinin uygulanmasını gerektirebilir. Örneğin aslında dolandırıcılık teşkil eden fiillerin bir kamu görevlisi tarafından işlenmesi halinde “irtikap” suçu gündeme gelebilir. Yahut fail şayet bir şirket yöneticisi ise yahut serbest meslek sahibi ise dolandırıcılık suçunun nitelikli halleri (TCK 158/1-h ve i maddeleri) gereğince cezalandırma söz konusu olacaktır. Zira kanunun lafzında bariz bir şekilde şirket yöneticisi ve serbest meslek sahipleri ibaresine yer verilmiş durumdadır.

¹³²Beyza Melek Eryiğit, Dolandırıcılık Suçu ve Özel Olarak Bilişim Sistemlerinin, Banka Veya Kredi Kurumlarının Araç Olarak Kullanılması Suretiyle Nitelikli Dolandırıcılık Suçu, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, 2019, s. 8-10.

¹³³ Durmuş Tezcan, Mustafa Ruhan Erdem, R. Murat Önok, Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku. (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2018) s.791.

¹³⁴ Selçuk, a.g.e., s. 78; Ekici Şahin, a.g.e., s. 185.

¹³⁵ Behiye Eker Kazancı, İlker Zeyrek, “TCK’da Dolandırıcılık Suçu”, DEÜ Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Durmuş TEZCAN’a Armağan, C.21, Özel S., (2019), s. 522.

¹³⁶ Mahmut Koca, İlhan Üzülmüş, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler. (Ankara: Seçkin Yayınevi, 2018) s. 688.

Tüzel kişiler bu suçun faili olamazlar. Zira bir tüzel kişiden fiil sadır olması mümkün değildir. Suça sebebiyet veren fiiller doğrudan o tüzel kişi bünyesinde bir gerçek kişiden sadır olmaktadır. Böylece suçun asıl faili o gerçek kişi olacaktır. Yargıtay da aynı görüştedir. Buna göre;

“... Suçun oluşabilmesi için, Tacir veya şirket yöneticisi olan ya da şirket adına hareket eden kişilerin dolandırıcılık suçunu ticari faaliyetleri sırasında işlemiş olmaları gerekir. Keza, kooperatif yöneticilerinin bu nitelikli halden cezalandırılabilmesi için suçun kooperatifin faaliyeti kapsamında, işlenmesi gereklidir. Bu suçun faili tacir veya şirket yöneticisi ya da şirket adına hareket eden kişi ya da kooperatif yöneticisi olabilir.”¹³⁷

İşbu karardan da açıkça vurgulandığı üzere tüzel kişi dolandırıcılık suçunun faili olamaz. Bununla birlikte suçtan elde edilen menfaatin tüzel kişi yararına elde edilmesi durumu suçun vücut bulmasına engel değildir.

5237 sayılı TCK’ya göre tüzel kişiler suç faili olamaz iseler de bu tüzel kişinin organ veya temsilcilerinin suç işlemeleri durumunda tüzel kişilik hakkında güvenlik tedbiri uygulaması gündeme gelebilir. TCK 60 madde hükmüne göre; tüzel kişi şayet bir kamu kurumunun verdiği izne dayalı olarak faaliyet gösteriyorsa ve bu tüzel kişinin yetkili organları veya temsilcileri bu iznin verdiği yetki kötüye kullanılarak tüzel kişi yararına suç işlemişlerse tüzel kişilik hakkında iznin iptali ve müsadere hükümleri uygulanabilir. Bu güvenlik tedbiri ancak kasten işlenen suçlar açısından mümkün olabilir (TCK madde 60). Dolandırıcılık suçu da ancak kasten işlenebilir bir suçtur. Bu bakımdan diğer şartların varlığı halinde tüzel kişi hakkında güvenlik tedbirine hükmedilmesi ihtimali gündeme gelebilecektir. Ayrıca her suç bakımından değil Kanun’da katalog halinde sayılmış suçlar hakkında güvenlik tedbiri gündeme gelebilir (TCK madde 60/4). Dolandırıcılık bu katalog suçlardan birisidir.

Bununla birlikte 5326 sayılı Kabahatler Kanunu’na göre dolandırıcılık suçunu da içeren katalog halinde sayılmış bazı suçlarda eylem daha ağır idari para cezasını gerektiren bir kabahat değilse, suç teşkile den eylem bir organ tarafından veya görev üstlenen bir kişi tarafından işlenmişse o tüzel kişi hakkında on bin Türk Lirası’ndan iki milyon Türk Lirası’na kadar idari para cezasına kadar bir miktara hükmedilebilir (Kabahatler Kan. madde 43/A).

¹³⁷ Yargıtay 15. CD., 8.9.2014 tarihli, 2013/3375 E., 2014/1403 K. sayılı kararı www.legalbank.net, Erişim Tarihi: 23.02.2023.

1.5.1.3. Dolandırıcılık Suçunun Mağduru

TCK 157 hükmüne göre dolandırıcılık suçunun mağduru hileli davranışlara maruz kalıp aldanan ve bu surette zarara uğratılan, suça konu malvarlığı değerlerinin sahibi veya zilyedi olan kişi veya kişilerdir.

Bu noktada mülga 765 sayılı ETCK'da yer alan mağdurun "hulus ve saffet" içerisinde bulunması gibi bir gerekliliğin olmadığına dikkat edilmelidir. Kanun'un eski halinde suç vücut bulması için mağdurun saflığı ön şartı mevcuttu. Mağdur bu sebeple aldanmaya maruz kalmış olmalıydı. Lakin 5237 sayılı TCK'da mağdurun belli bir psişik durumda olması gerekliliği yoktur. Mağdur ne durumda olursa olsun aldatılmış ise suç vücut bulmuş olacaktır. Aksi takdirde normal idrak seviyesinde yahut bu seviyenin üstünde olanlara karşı işlenen fiillerin cezasız kalma ihtimali gündeme gelecektir.¹³⁸

Mağdurun muayyen/bilinir, belirlenebilir bir kişi olması gerekmektedir. Tüzel kişilerin hedef alınması durumunda aldatılan kişi pek tabi tüzel kişinin kendisi değil yetkili olan gerçek kişilerdir.¹³⁹

Malvarlığı bakımından zarara uğrayan kişi ile aldatılan kişinin aynı olması da mutlak bir zorunluluk değildir. Bu ihtimal, aldatılanın zarara uğrayan kişinin malvarlığı üzerinde tasarruf yetkisi olmasına bağlıdır. Böyle bir durumda suçun gerçek mağduru malvarlığı değerlerine sahip olan kişidir.¹⁴⁰

¹³⁸ Nevzat Toroslu, Ceza Hukuku Özel Kısım. (Ankara: Savaş Yayınevi, 2019), s.184.

¹³⁹ Gökçen, Balcı, a.g.e., s.15;

"Dolandırıcılık suçunda unsur olan hileli hareketlerin, gerçek bir kişiye yönelmesi ve bu hareketlerle kişinin hataya düşürülerek kendi veya bir başkasının mal varlığı aleyhine, sanık veya bir başkasının lehine bir işlemde bulunmaya yöneltilmesi ve bu işlem sonucunda sanığın kendine veya başkalarının lehine haksız bir yarar sağlanması gerekir. Somut olayda; sanığın bir şekilde temin ettiği GZS GesellschaftFürZahlungssystemeEwroKartensystemeEwrocart ve BanqueNationale De Paris S.A. (BNP PARİBAS) isimli yabancı bankalara ait üç adet sahte kredi kartını ortağı ve yetkilisi olduğu şirketin P.O.S. cihazından geçirerek haksız yarar sağlamaya kalkıştığı anlaşılmıştır. Karşısında, hile gerçek kişiye yöneltilmediğinden dolandırıcılık suçunun yasal unsurlarının oluşmadığı, eylemin bir bütün halinde suç tarihinde yürürlükte bulunan ve lehe olan 765 sayılı TCK'nın 525/b-2 (5237 sayılı TCK'nın 245/1) maddesinde öngörülen bilişim suçunu oluşturduğu gözetilmeden yazılı şekilde hüküm kurulması, yasaya aykırı ise de" Yargıtay 11.CD., 04.12.2008 tarihli, 2008/8782 E., 2008/12786 K. sayılı kararı, www.legalbank.net, Erişim Tarihi: 24.02.2023.

¹⁴⁰ Caner Yenidünya "Dolandırıcılık Suçunun Maddi Unsurları Üzerine Bir Değerlendirme", <https://caneryenidunya.com/dolandiricilik-sucunun-maddi-unsurlari/>, Erişim Tarihi: 15.06.2022.

Bir kimsenin dolandırılarak elde edilmek istenen malvarlığı değerleri üzerinde tasarrufta bulunma yetkisi bulunmuyorsa diğer şartlarında varlığı halinde hırsızlık suçu gündeme gelebilir.¹⁴¹

Aldatılan kişi ile zarara uğrayan kişinin farklı olması durumunda doktrinde aldatılan kişinin de mağdur olacağı şeklinde görüş mevcuttur.¹⁴²

1.5.1.4. Hareket Unsuru

Dolandırıcılık suçunun temel şeklinin düzenlendiği TCK 157. madde hükmüne göre dolandırıcılık suçunun hareketi hileli davranışlarla bir kimsenin aldatılmasıdır. Görüleceği üzere bu suçta hem hileli davranışların yapılması hem de bu suretle karşı tarafın aldatılması gerekmektedir. Aldatma olgusu hileli hareketlere bağlandığı için bu suç bir “bağlı hareketli suç” tur.¹⁴³ Şu durumda herhangi bir aldatma dolandırıcılık suçuna vücut vermeyebilir. Ayrıca hileli hareketlere ilişkin bir belirleme de yapılmadığı için dolandırıcılık suçu serbest hareketli bir suçtur.¹⁴⁴

Şu durumda suçun hareket unsurunu teşkil eden hile ve aldatma kavramlarının incelenmesi gerekmektedir.

1.5.1.4.1. Dolandırıcılıkta Hileli Davranış

Hile kavramı sözlükte; “ Birini aldatmak, yanıltmak için yapılan düzen, dolap, oyun, ayak oyunu, alavere, dalavere, desise, entrika” şeklinde tarif edilmektedir. ¹⁴⁵ Sözlük anlamı üzerinden hareket edilecek olursa hile teşkil eden şeyin kişiyi aldatmaya, yanıltmaya sevk edecek nitelikte olması gerekliliği vardır. Aldanan, yanıltan bir kimse özgür iradesiyle hareket etmiş olamaz. Bu kimsenin algı süreci fesada uğratıldığı için zihninde beliren düşünce ve bu düşüncenin ürünü hareket ve ifadeleri de kişinin gerçek kişiliğinin kendisine mahsus zihinsel durumun ürünü olmayacaktır.¹⁴⁶

¹⁴¹ Tezcan, Erdem, Önok, a.g.e., s.865.

¹⁴² Koca, Üzülmüş, a.g.e., s. 647; Özgenç, Ekonomik Çıkar Amacıyla, s. 30.

¹⁴³ Hafızoğulları, Özen, a.g.e., s.406.

¹⁴⁴ Gökçen, Balcı, a.g.e., s.15.

¹⁴⁵ TDK, <https://sozluk.gov.tr/?kelime=>, Erişim Tarihi: 17.06.2022.

¹⁴⁶ Eryiğit, a.g.e., s. 25-26.

Hilenin bir çok farklı şekilde tanımlanması mümkündür. Doktrinde bazı tanımlamalar şu şekildedir:

Özgenç'e göre;

“Hile, gerçekte mevcut olmayan bir hususu mevcut göstermek veya gerçekleşmiş bir olayı olduğundan başka türlü ya da hiç gerçekleşmemiş gibi göstermek suretiyle bir insanın yanlışlığa düşürülmesi” dir.¹⁴⁷

Özgenç tanımında olmayanı olmuş gibi yahut olanı olmamış gibi gösterme vurgusu yapmaktadır.

Selçuk'a göre ise hile;

*“Öznel ve nesnel koşulları sömürerek ve iknaya özgü söz ve jestlerle gerçeği peçeleyerek, edilgen öznenin yargılama gücünü etkileyen ve onda yanlış kanı uyandıran diyalektik ve entelektüel bir aldatma hareketidir.”*¹⁴⁸

Selçuk'un tanımında ise failin yöntemlerine de vurgu yapıldığı görülmektedir. Buna göre failin aldatma iradesi iknaya dayanmaktadır. Bunun için fail bir takım söz ve jestlere başvurabilir. Bu suretle mağduru edilgen duruma getirir ve muhakeme yeteneğini etkiler.

Dönmezer tanımında hilenin yoğunluğuna da dikkat çekmektedir. Buna göre;

*“Olaylara ilişkin yalan açıklamaların ve sarf edilen sözlerin doğruluğunu kuvvetlendirecek ve böylece muhatabın inceleme eğilimini etkileyebilecek yoğunluk ve güçte olması ve bu bakımdan gerektiğinde bir takım dış hareketler ekleyerek veya böylece var olan halden ve koşullardan yararlanarak, almayacağı bir kararı bir kimseye verdirmek suretiyle onu aldatması, bu suretle başkasının zihin, fikir ve eylemlerinde bir hata meydana getirmesidir. Böylece dolandırılanın iradesi fesada uğratılmakta, sakatlanmaktadır.”*¹⁴⁹

Bu tanımda hile teşkil edecek fiilin mağdurun muhakeme yeteneğini etkileyecek seviyede olması gerekliliğine ve kişide bir “hata” halinin oluşması gerektiğine dikkat çekildiği görülmektedir.

¹⁴⁷ Özgenç, a.g.e., s. 19.

¹⁴⁸ Selçuk, a.g.e., s. 114.

¹⁴⁹ Sulhi Dönmezer, Kişilere Ve Mala Karşı Cürümler. (İstanbul: Beta Basım Yayın, 2001) s. 453.

Yargıtay ise, kavramın hem sözlük anlamı hem de ceza hukukuna mahsus boyutuna dikkat çekecek bir şekilde tanımlamaktadır. Buna göre;

“Yerleşmiş uygulamalar ve öğretideki baskın görüşlere göre ortaya konulan ilkeler göz önünde bulundurulduğunda; hile, maddi olmayan yollarla karşısındakini aldatan, yanılgıya düşüren, düzen, dolap, oyun, entrika ve bunun gibi her türlü eylem olarak kabul edilebilir. Bu eylemler bir gösteriş biçiminde olabileceği gibi, gizli davranışlar olarak da ortaya çıkabilir. Gösterişte, fail sahip bulunmadığı imkanlara ve sığata sahip olduğunu bildirmekte, gizli davranışta ise kendi durum veya sıfatını gizlemektedir. Ancak sadece yalan söylemek, dolandırıcılık suçunun hile unsurunun gerçekleşmesi bakımından yeterli değildir. Kanun koyucu yalanı belirli bir takım şekiller altında yaptığı ve kamu düzenini bozacak nitelikte bulunduğu hâllerde cezalandırmaktadır. Böyle olunca hukuki işlemlerde, sözleşmelerde bir kişi mücerret yalan söyleyerek diğerini aldatmış bulunuyorsa bu basit şekildeki aldatma, dolandırıcılık suçunun oluşumuna yetmeyecektir. Yapılan yalan açıklamaların dolandırıcılık suçunun hileli davranış unsurunu oluşturabilmesi için, bu açıklamaların doğruluğunu kabul ettirebilecek, böylece muhatabın inceleme eğilimini etkisiz bırakabilecek yoğunluk ve güçte olması ve gerektiğinde yalana bir takım dış hareketlerin eklenmiş bulunması gerekir.”¹⁵⁰

Yargıtay bu kararında hem hileye hem de aldaticılık unsuruna ilişkin karma bir açıklama yapmış durumdadır.

Tüm tanımlamalar göz önüne alındığında söylenebilir ki hile ile ilgili tanımlamaların çeşitlendirilmesi farklı şekillerde ifade edilebilmesi mümkündür. Zira aslında hile ve aldaticılık konusu zamanın şartlarına, kişilerin şahsi durumlarına, dönem insanının ortalama algısına göre dahi değişebilir. Örneğin gelişen teknoloji ve telekomünikasyon imkanları kişilerin algı seviyesinde bir değişime yol açmıştır.

Hilenin belli bir yoğunlukta olması gerekip gerekmediği konusunda doktrin ve yargı kararlarında farklı görüşler mevcuttur.¹⁵¹ Bunda eski TCK düzenlemesindeki vurgunun etkisinin olduğu söylenebilir. Zira incelendiği üzere ETCK’ya göre hilenin kişiyi kandırarak

¹⁵⁰ Yargıtay CGK, 30.04.2019 tarihli, 2017/172 E., 2019/361 K. sayılı kararı www.legalbank.net, Erişim Tarihi: 23.02.2023.

¹⁵¹ Eryiğit, a.g.e., s.34.

seviyede olması aranırdı.¹⁵² Sadece hileli davranışın yapılması yeterli değil bu hileli davranışın karşı tarafı aldatacak güçte olması gerekliliği mevcuttu. Buna karşın YTCK hilenin kandırabilecek seviyede olması gerekliliğine yer vermiş değildir. Yani Kanun'un yeni halinde hilenin objektif olarak kandırıcı özelliğinin araştırılması gerekmez.¹⁵³ Buna karşın bir diğer görüş; Kanun'un metninde her ne kadar açıkça yer verilmemiş ise de somut olaydaki hile teşkil eden fiilin yine objektif olarak kandırmaya elverişli olup olmadığı değerlendirilmelidir.¹⁵⁴ Yargıtay uygulamasında ise eski kanun zamanından gelen içtihat sürdürülmektedir. Yargıtay hilenin hem objektif hem de sübjektif olarak değerlendirilmesi yönünde bir inceleme yapmaktadır. Buna göre;

*“Dolandırıcılık suçunun oluşabilmesi için; failin bir kimseyi, kandırabilecek nitelikte hileli davranışlarla hataya düşürüp, onun veya başkasının zararına, kendisine veya başkasına yarar sağlaması gerekmektedir. Fail tarafından yapılan hileli davranış belli oranda ağır, yoğun ve ustaca olmalı, sergileniş açısından mağdurun inceleme olanağını ortadan kaldıracak nitelikte bir takım hareketler olmalıdır. Kullanılan hileli davranışlarla mağdur yanılgıya düşürülmeli ve bu yanıltma sonucu yalanlara inanan mağdur tarafından sanık veya bir başkasına haksız çıkar sağlanmalıdır. Hilenin kandırıcı nitelikte olup olmadığı olaysal olarak değerlendirilmeli, olayın özelliği, mağdurun durumu, fiille olan ilişkisi, kullanılan hilenin şekli, kullanılmışsa gizlenen veya değiştirilen belgenin nitelikleri ayrı ayrı nazara alınmalıdır.”*¹⁵⁵

¹⁵²“...765 sayılı TCY'nın 503 ve 504. maddelerinde düzenlenen dolandırıcılık suçu, “hile ve desiseler yaparak bir kişiyi hataya düşürüp onun veya başkasının zararına, kendisine veya bir başkasına haksız çıkar sağlamaktır.” Bu suçun oluşabilmesi için,

a) Fail tarafından hile ve desise yapılmalıdır. Mağdurun inceleme eğilimini etkisiz kılacak nitelikte bir takım hareketlerde bulunulmalıdır. Bu hareketler fail tarafından yapılabileceği gibi bir başka şahsa da yaptırılabilir.

b) Yapılan hile ve desise bir kimseyi kandırabilecek nitelikte olmalıdır. Hile ve desisenin kandırıcı nitelikte olup olmadığı, olaysal olarak değerlendirilmeli, olayın özelliği, mağdurun durumu, faille olan ilişkisi, kullanılan hilenin şekli, gizlenen veya değiştirilen belgelerle gerçek olduğundan bahisle gösterilen belgelerin nitelikleri ayrı ayrı nazara alınmalıdır.

c) Mağdurun veya başkasının zararına, kendisi veya başkası lehine haksız bir çıkar sağlanmalıdır. Fail kendisi veya başkasına yarar sağlamak amacıyla bilerek ve isteyerek hile ve desise yapmalı, verilen zarar ile sanığın fiili arasında uygun neden-sonuç ilişkisi bulunmalıdır. Zararın sonradan ortadan kalkması suçun oluşumunda etkili değildir.” Yargıtay CGK, 30.01.2007 tarihli, 2007/11-247 E., 2007/15 K. sayılı kararı www.legalbank.net, Erişim Tarihi: 23.02.2023.

¹⁵³Centel, Zafer, Çakmut, a.g.e., s. 503.

¹⁵⁴ Koca, Üzülmez, a.g.e., s. 694; Özgenç, a.g.e., s.26.

¹⁵⁵ Yargıtay 2.CD, 13.02.2019 tarihli, 2016/17449 E., 2019/2601 K. sayılı kararı www.legalbank.net, Erişim Tarihi: 23.02.2023.

Tüm bu tartışmalara ek olarak doktrin ve yargı kararlarında tartışılan bir diğer husus “yalan söylemenin” diğer adıyla “soyut yalan”ın hile teşkil edip etmeyeceği sorunudur.

Baskın görüş soyut yalanın hile teşkil etmeyeceği, dolandırıcılık suçu açısından hileden bahsedilebilmesi için bu yalana ek diğer bazı söz ve hareketlerin mevcut bulunması gerekliliği yönündedir.¹⁵⁶ Bu görüşe göre aksi bir yorum hile kavramının çok geniş bir şekilde yorumlanabileceği riskini gündeme getirebilecektir.¹⁵⁷

Karşıt görüşe göre ise bir yalanın direkt olarak “soyut yalan” olarak nitelendirilip hile teşkil etmeyeceği şeklindeki saptama hatalıdır. Soyut yalan da olsa mağdur bu suretle aldatılmışsa suç vücut bulmuş olacaktır.¹⁵⁸ Bizim de katıldığımız bu görüşe göre bir yalanın kategorize edilerek hile kapsamında olup olmadığının araştırılması yöntemi hatalıdır. Her bir somut olay o olayın mağduru açısından özel olarak değerlendirilmelidir.¹⁵⁹ Aksi takdirde bir yalana kolayca inanacak seviyede bilişsel yeteneklere sahip olan kimselere karşı irtikap eden fiillerin cezasız kalma ihtimali gündem gelecektir.¹⁶⁰

Yargıtay temelini Dönmezer’in attığı “sahneye koyma” teorisi üzerinden saptama yapmaktadır. Yargıtay genel itibarıyla soyut yalan-hile teşkil eden yalan ayrımı yapmaktadır. Kararlarında genellikle hilenin sıradan değil nitelikli bir yalan olduğu vurgusunu yapmaktadır. Buna göre;

“ ... Uygulamadaki yerleşmiş kabule göre ise; ‘Hile nitelikli yalandır. Yalan belli oranda ağır, yoğun ve ustaca olmalı, sergileniş açısından mağdurun denetleme olanağını ortadan kaldırmalıdır. Kullanılan hile ile mağdur yanılgıya düşürülmeli ve yanıltma sonucu kandırıcı davranışlarla yalanlara inanan mağdur tarafından sanık veya başkasına haksız çıkar sağlanmalıdır. Hileli davranışın aldatacak nitelikte olması gerekir. Basit bir yalan hileli hareket olarak kabul edilemez’ biçiminde tanımlanmıştır... Böyle olunca hukuki işlemlerde veya sözleşmelerde bir kişi mücerret yalan söyleyerek diğerini aldatmış bulunuyorsa bu basit şekildeki aldatma, dolandırıcılık suçunun oluşumuna yetmeyecektir.

Yapılan yalan açıklamaların dolandırıcılık suçunun hileli davranış unsurunu oluşturabilmesi için, bu açıklamaların doğruluğunu kabul ettirebilecek, böylece

¹⁵⁶ Adem Sözüer, “Tehdit Suçu”, İHFM, C.LIV (1994), s.128; Dönmezer, a.g.e., s.453.

¹⁵⁷ Centel, Zafer, Çakmut, a.g.e., s.472.

¹⁵⁸ Somay Tümerkan, Dolandırıcılık Suçu (Karşılıksız Çek Keşidesi Fiileri). (İstanbul: Kazancı Hukuk Yayınları, 1987) s. 42; Özgenç, a.g.e., s.25-26.

¹⁵⁹ Selçuk, a.g.e., s. 110.

¹⁶⁰ Bilen, a.g.e., s. 114.

muhatapın inceleme eğilimini etkisiz bırakabilecek yoğunluk ve güçte olması ve gerektiğinde yalana birtakım dış hareketlerin eklenmiş bulunması gerekir.”¹⁶¹

Yargıtay’ın genel görüşünü yansıtan bu kararında görüleceği üzere bir yalanın hile olarak değerlendirilebilmesi için “nitelikli” bir yalan olması gerekir. Bir yalana nitelik kazandıran şey ise belli bir oranda ağır bir yalan olması, yoğun bir şekilde ileri sürülmesi, ustaca sahneye konulması, mağdurun denetleme olanağını ortadan kaldıracak mahiyette¹⁶² olması gerekmektedir. Kararda açıkça vurgulandığı üzere bir hukuki işlemde soyut (basit) yalan söylemek dolandırıcılık suçunun oluşumu için yeterli değildir.¹⁶³

Yargıtay’ın yeni tarihli kararlarında da korunan hukuki değerlerden bir diğerinin de irade özgürlüğü olması sebebiyle hile unsuruna özellikle dikkat çekmiştir. Hilenin karşı tarafı aldatması gerekir. Aldatma teşkil eden hareketler açık şekilde olabileceği (gösteriş) gibi bazı hareketlerin gizlenmesi suretiyle aldatma da bu kapsamdadır. Yani fail mağduru aldatmak için olayları veya şeyleri farklı gösteren bir davranış biçimi sergileyebileceği gibi bazı olayları veya şeyleri gizlemeyi de tercih edebilir. Kendisini olmadığı bir kimse gibi göstermek, sahip

¹⁶¹ Yargıtay CGK, 07.03.2017 tarihli, 2014/505 E., 2017/130 K. sayılı kararı www.legalbank.net, Erişim Tarihi: 23.02.2023.

¹⁶² “Sanık ile katılanın internet aracılığıyla tanıştıktan sonra yüz yüze görüşmeye başladıkları, gerçekte evli olan sanığın, katılana kendisini bekar olarak tanıttığı, bir ... firmasında çalıştığını, iş yerinin....’te olduğunu belirttiği, evlenme vaadi ile aldattığı katılandan farklı zamanlarda çeşitli bahanelerle toplamda 25.650 TL para aldığı, daha sonra katılanın telefonlarına çıkmayarak ortadan kaybolduğunun iddia edildiği olayda; sanığın katılana söylediği iddia edilen sözlerin hile boyutuna ulaşmayan basit yalan niteliğinde olduğu, katılanın eğitim ve sosyal durumu, ilişkilerinin derece ve süresi gözetilerek, sanığın evli olduğunu küçük bir araştırma ile öğrenebileceği, bu husustaki denetim imkanının ortadan kaldırılmadığı sanığın soyut yalan boyutunu aşmayan eyleminin dolandırıcılık suçunun yasal unsurlarını oluşturmadığı gerekçesiyle verilen beraat hükmünde bir isabetsizlik görülmemiştir.” Yargıtay, 15. CD, 17.03.2016 tarihli, 2013/27691 E., 2016/2598 K. sayılı kararı www.legalbank.net, Erişim Tarihi: 23.02.2023.

¹⁶³ “Katılan ...’e yönelik dolandırıcılık suçuna ilişkin eylemde; kardeş olup birlikte birden fazla iş alanında ticarete iştirak eden sanıklardan ...’nın ev komşusu olup birbirlerini tanıyan sanık ile mağdurun sanıkların açacakları kuyumculuk işyerine ilk etapta satış yapmak amacıyla altın teminine niyetlendikleri ve kendi adına kuyumculuk üzerine işyeri bulunan katılan ...’ten altın bulmasını istedikleri, katılanın da 70.000 TL değerinde toptancılarından temin ettiği altın, pırlanta ve saati sanıkların işyerine getirerek fiş koçanı karşılığında teslim ettiği, sanıkların altının paralarını, bankadan kredi çekmek için başvurdıklarını ancak kredi başvurusu henüz sonuçlanmadığı için teslim anında ödeyemeyeceklerini söyleyip katılanı ve yanındaki tanığı işyerinden para vermeden gönderdikleri, ertesi gün ve daha sonra katılan altınların parasını istemeye başladığında da parayı veremeyeceklerini söyleyip katılanı oyalamaya başladıkları bilahare de parayı ödemedikleri anlaşılmaktadır. Sanıkların gerçekten olay tarihinde ve sonrasında faaliyet gösteren Köroğlu Kuyumculuk adı altında bir kuyumcu dükkânı bulunduğu dosya kapsamından görülmekte, katılana karşı sözlü olarak peşin paraları olduğunu söyleyip altını aldıktan sonra bedelini ödememekten başkaca aldaticılık niteliği olan hile kullandıklarına dair dosya kapsamında delil ve iddia bulunmamaktadır. Bu haliyle eylem basit yalan kullanılarak altınların alınması ve sonra vaat edilen paranın ödenmemesinden kaynaklanan hukuki ihtilaf mahiyetinde olup dolandırıcılık suçunun yasal unsurları oluşmamıştır.” Yargıtay 6. CD, 21.09.2017 tarihli, 2017/2335 E., 2017/3101 K. sayılı kararı www.legalbank.net, Erişim Tarihi: 23.02.2023.

olmadığı bir şeye sahipmiş gibi göstermek, kendi kişiliğini gizlemek, sahip olduklarını veya olmadıklarını gizlemek hile teşkil edecektir.¹⁶⁴

Yargıtay'ın kimi kararlarında “ilk bakışta anlaşılma” kriterine başvurduğu da görülmektedir. Buna göre;

“Hastanın muayenesine ilişkin olarak düzenlenen Doktor Gözlem Kâğıdında, muayene edilen şahsın 56 yaşında olduğunun belirtilmesi ve resimli sağlık karnesine göre sanık Bedia'nın 1968 doğumlu olması karşısında; bu durumun, muayene sırasında ve ilk bakışta anlaşılması mümkün olduğundan yapılan hileli hareketlerin basit bir yalandan öteye geçmediği ve aldatma yeteneği bulunmayan davranışlardan olup, sonucu itibariyle mahkeme kararında bir isabetsizlik görülmediğinden tebliğnamedeki düşünceye iştirak olunmamıştır.

Yapılan yargılamaya, toplanan kanıtlara göre sanıkların basit yalan niteliğindeki hareketlerinde aldatma yeteneği bulunmadığından yüklenen dolandırıcılık suçunun yasal unsurları oluşmadığı cihetle katılan vekilinin soruşturma eksikliğine ilişkin ve yerinde görülmeven temyiz itirazlarının reddiyle, sonucu itibariyle doğru olan beraat hükmünün onanmasına...”¹⁶⁵

Görüleceği üzere her ne kadar bu kararda ilk bakışta anlaşılma gibi bir kriter kullanılmışsa da, kanaatimizce aslında bunun hile kavramı için genel bir tespit kriteri olmadığını söylemek de mümkündür. Aslında bu kararda muayene eden mağdurdan beklenen bir dikkat ve özen olduğu belirtilmiştir. Yani aslında bir uzmanın şahsı kriter alınmaktadır.¹⁶⁶

¹⁶⁴ Yargıtay CGK, 02.03.2021 tarihli, 2018/51 E., 2021/68 K. sayılı kararı. www.legalbank.net, Erişim Tarihi: 23.02.2023.

¹⁶⁵ Yargıtay 11. CD, 13.11.2007 tarihli, 2005/11646 E., 2007/7873 K. sayılı kararı www.legalbank.net, Erişim Tarihi: 23.02.2023.

¹⁶⁶ Benzer bir kararda da bu durum gözlenebilmektedir. Buna göre;

“Sanık ... hakkında risk inceleme işleminde kayıt altına alınan... kulak küpe nolu hayvanın fiziki özelliklerinin hasar ihbarı yapılan hayvanın fiziki özelliklerinden farklı olduğu, sanığın sigortalanmamış bir hayvanı ölüncce, katılan şirketten hasar tazminatı alabilmek için ölen hayvanın kulak numarası ile sigortalanmış sağlıklı hayvanın kulak numarasını değiştirdiği ve bu şekilde sanığın üzerine atılı sigorta bedelini almak maksadıyla dolandırıcılığa teşebbüs suçunu işlediği iddia olunan somut olayda; katılan kurum vekilinin beyanları, sanık savunması ve tüm dosya kapsamından, sanık ...'e ait ... kulak küpe numaralı hayvanın sigorta ettirilirken çekilen risk fotoğrafları ile ölen ve kulağında... kulak küpesi bulunan hasarlı hayvanın fizik özelliklerinin basit bir inceleme ile açıkça belirlenebileceği, görüntülerdeki hayvanların birbirine benzediği gibi dolandırıcılık suçunun hile unsurunun somut olayda bulunmadığı, katılan kurum ile sanık arasındaki ihtilafların hukuki mahiyette olduğu ve dolandırıcılık suçunun yasal unsurlarının oluşmadığı gerekçesine dayanan mahkemenin kabulünde herhangi bir isabetsizlik görülmemiştir”, Yargıtay 15. CD., 23.05.2019 tarihli, 2017/29468 E., 2019/6242 K. sayılı kararı www.legalbank.net, Erişim Tarihi: 23.02.2023.

Basit yalan ve nitelikli yalan ayırımına dayanan bu temel yaklaşım tarzı açısından bazı özel durumların da incelenmesi gerekmektedir. Buna göre ele alınması gereken ilk hususlardan birisi susmanın hile teşkil edip etmeyeceği yani hilenin ihmali hareketle yapılıp yapılamayacağı problemidir. Dolandırıcılık suçunun işlenebilmesi için hilenin unsur olarak aranıyor oluşu ve hilenin genel itibarıyla nitelikli bir yalan olması gerekliliği ilk bakışta dolandırıcılık suçunun ancak icrai hareketle işlenebileceği izlenimini uyandırmaktadır. Gerçekten özellikle ETCK döneminde dolandırıcılık suçunun sadece icrai hareketlerle işlenebileceğine dair görüşler ileri sürülmüşse de¹⁶⁷ 5237 sayılı TCK bu problemi çözmüştür. TCK düzenlemesine bakıldığında her ne kadar açık bir şekilde ihmali hareketle de bu suçun işlenebileceğine dair hüküm mevcut değil ise de madde gerekçesinde dolandırıcılık suçunun ihmali hareketle de işlenebileceğinden bahsedilmiştir. Gerekçeye göre, karşı tarafın bir hataya düşmesi veyahut yanlış bilgi sahibi olması durumlarından yararlanılarak da dolandırıcılık suçu işlenebilir.¹⁶⁸ Lakin bunun mümkün olabilmesi için hata eden mağduru bilgilendirme yükümlülüğünün bulunması gerekmektedir.¹⁶⁹ Ayrıca failin sorumlu tutulabilmesi için failin ihmali davranışının yani hareketsizliğinin bir beyan anlamına gelmesi gerekmektedir.¹⁷⁰

Nitekim Yargıtay'ın bu yönde kararları da mevcuttur.¹⁷¹ Buna karşın doktrinde bu hususta karşıt görüşler de mevcuttur. Buna göre, kanun metninde açık bir hüküm mevcut olmadığı için bu suçun ihmali hareketle işlenebileceği yönündeki tutum kanunilik ilkesine aykırılık teşkil edecektir.¹⁷² Kanaatimizce bu suçun ihmali hareketle işlenebileceğine dair kanun gerekçesindeki tespiti bakıldığında aslında burada “ihmal suretiyle icra” hareketi temelli bir yaklaşım sergilendiği için doktrinde bu tür bir karşıtlığın olması normal karşılanabilir. İhmal suretiyle icrai hareketle işlenen suçlarda failin suçu işlediğinin kabulü için kanundan, sözleşmeden yahut önde gelen hareketlerden kaynaklı bir yükümlülüğünün

¹⁶⁷Tümerkan, a.g.e., s. 45.

¹⁶⁸ Özgenç, Ekonomik Çıkar Amacıyla İşlenen Suçlar, s.23.

¹⁶⁹ Sözüer, a.g.m., s.127.

¹⁷⁰ Özgenç, Ekonomik Çıkar Amacıyla İşlenen Suçlar, s.23.

¹⁷¹ “ ... 2007 yılında tapuda başka bir işlem için bulunduğu sırada satışını gerçekleştirdiği ve parasını aldığı suça konu taşınmazın tapuda halen kendi üzerine kayıtlı olduğunu öğrenen sanık ...'nın, taşınmazı 4-5 yıl süreyle duygusal yakınlık duyduğu sanık ...'a bedelsiz devrettiği, onun da müteahhitlik ve emlakçılık yapan inceleme dışı diğer sanık ...'e sattığı olayda; daha önceden sattığı ve parasını aldığı taşınmazı, idari işlemlerin tamamlanmamasından yararlanarak ilgisine ya da tapu sicil müdürlüğüne haber vermek yerine gerçek durumu gizleyerek satışını ikinci kez yapan sanık ...'nın ve sanık ...ile uzun süredir arkadaş olan, taşınmazı üzerine alarak üçüncü kişiye satan sanık ...'ın hileli davranışlar yapmak suretiyle katılanın aleyhine olarak kendilerine haksız bir yarar sağlamış olmaları nedeniyle kamu kurumunu aracı kılmak suretiyle dolandırıcılık suçunun yasal unsurlarının oluştuğunun kabulü gerekir .” Yargıtay 23. CD., 16.04.2015 tarihli, 2015/1470 E., 2015/702 K. sayılı kararı.

¹⁷² Veli Özer Özbek, Koray Doğan, Pınar Bacaksız, İlker Tepe, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler. (Ankara: Seçkin Yayınları, 2017) s. 697; Bilen, a.g.e, s. 131; Centel, Zafer, Çakmut, a.g.e, s. 472-474.

olması ve fakat buna aykırı davranması gerekmektedir. Kural olarak bahsedilen şartlar mevcutsa tipik olarak icrai olarak nitelenen tüm suçların ihmalen işlenmesi de mümkündür.¹⁷³

Doktrinde ihmali suç teorisi açısından bu tip suçlar garantörlük ve eşdeğerlik kaydının bir arada arandığı suçlar olarak nitelendirilmektedir.¹⁷⁴ Zira garantörlük esas alınmakla birlikte dolandırıcılık suçu bir bağlı hareketli suç olduğu için ihmali hareketin icrai harekete eşdeğer olması aranmaktadır. Örneğin Yargıtay kararlarında ölen yakınının maaşını çekmeye devam eden kimselerin fiilleri dolandırıcılık olarak nitelendirilmemiştir. Yargıtay’a göre muhatabın bu susmak suretiyle aldatmak olgusunu tespit imkânının bulunması nedeniyle hile unsuru oluşmamaktadır.¹⁷⁵ Bu ikisinden birisinin eksikliği hile unsurunun dolayısıyla tipik suçun yokluğuna sebebiyet verecektir. İhmali hareketi icrai harekete eşdeğer olan fakat garantörlüğü bulunmayan kişi ancak suça teşebbüs etmiş olacaktır.¹⁷⁶

1.5.1.4.2. Hileli Davranışın Aldatıcılığı

Dolandırıcılık suçu mutlak surette hileli hareketlerle işlenmiş olmalıdır. Hileli hareketin mahiyetini bir önceki bölümde incelemiş bulunuyoruz. Suçun vücut bulması için dikkat edilmesi gereken bir diğer nokta bu hileli davranışın aldatmaya elverişli olması gerekliliğidir. Hile aldatmaya elverişli bir hile olmalıdır.¹⁷⁷ Keza Yargıtay’ın da yerleşik içtihatları bu yöndedir.¹⁷⁸ Bu elverişliliğin tespitine ilişkin doktrinde iki temel yaklaşım mevcuttur.

¹⁷³ Hakan Hakeri, Ceza Hukukunda İhmal Kavramı ve İhmali Suçların Çeşitleri. (Ankara: Seçkin Yayınevi, 2003), s.113.

¹⁷⁴ Fatih Yurtlu, İhmali Suçlar, Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Ens. Kamu Hukuku ABD Doktora Tezi, 2020, s. 327.

¹⁷⁵ “Sanığın eşi olan emekli sandığı üyesi’ın 23/04/1990 tarihinde ölümü sebebiyle kendisine usulüne uygun olarak dul aylığı bağlandığı, 18/05/1992 tarihinde tekrar evlenmesine rağmen bu evliliğini kuruma bildirmeyerek 30/04/2006 tarihine kadar dul aylığı almaya devam ettiği iddia edilen olayda; katılan kurum kendi kayıtlarını incelediğinde kolaylıkla sanığın evlendiğini anlayabileceği, sanığın beyanına gerek kalmaksızın söz konusu maaşı kesebileceği, dolayısıyla sanığın olayda herhangi bir kurumun denetimini engelleyecek bir hilesinin bulunmadığı” Yargıtay 15. CD, 04.04.2017 tarihli, 2017/3808 E., 2017/8607 K. sayılı kararı www.legalbank.net, Erişim Tarihi: 23.02.2023.

¹⁷⁶ Yurtlu, A.e., s.327.

¹⁷⁷ Koca, Üzülmüş, a.g.e., s.652.

¹⁷⁸ “Üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmaksızın suçta kullanılan kimliğin başkasına ait olduğunun görevlilerce basit bir denetim sonucunda kolaylıkla tespit edilmesinin mümkün olduğu, sanıkların eyleminin aldatma özelliğinden yoksun olması nedeniyle hile boyutuna ulaşmadığı, bu nedenle olayda dolandırıcılık suçunun unsurları oluşmadığından sanıklar hakkında verilen beraat kararlarında bir isabetsizlik görülmemiştir.” Yargıtay 23. CD, 25.06.2015 tarihli, 2015/5746 E., 2015/2974 K. sayılı kararı www.legalbank.net, Erişim Tarihi: 23.02.2023.

Objektif kriter görüşüne göre aldatıcılığın seviyesi sosyal hayatta ortalama seviyedeki bir kişinin zeka ve kişilik özellikleri kriter alınarak tespit edilmelidir. Bu kriterde mağdurun şahsi özelliklerine dikkat edilmez. Aksi takdirde hemen her fiilin bu kapsama sokulma ihtimali gündeme gelebilecektir.¹⁷⁹

Sübjektif kriter görüşüne göre ise mağdurun şahsına odaklanılmalı, mağdurun eğitim durumu, yaşı, zeka seviyesi, toplumsal konumu, sosyo-ekonomik durumu gibi kriterler aldatıcılığın mevcudiyeti için esas alınmalıdır. Bir hareket o mağduru aldatmışsa artık daha fazla hareketin niteliğini araştırmaya gerek yoktur.¹⁸⁰ Böylece her bir olayda o olaya mahsus durumlara yoğunlaşılmalıdır.¹⁸¹

Başvurulan kritere göre, şayet aldatıcılığın mevcut olmadığı anlaşılmışsa bu durumda “işlenemez suç” durumu gündeme gelecektir. Gerçekten şayet bir suçta ortaya konan hareket yahut suç işlemek amacıyla kullanılan araçlar elverişsiz ise bu durumda işlenemez suçtan bahsedilir.¹⁸²

Bununla birlikte hareket aslında aldatıcılık kabiliyetini haizse ve fakat mağdur aldanmamışsa bu durumda ise suçun teşebbüs aşamasında kaldığının kabulü gerekir.¹⁸³ Gerçekten suçun işlenmesine elverişli fiillerin irtikabına rağmen her nasılsa (örneğin mağdurun aldatılmak üzere olduğunu fark etmesi üzerine) netice gerçekleşmemişse suç teşebbüs aşamasında kalacaktır.¹⁸⁴

¹⁷⁹ Bilen, a.g.e., s.116; Önder, a.g.e., s.372.

¹⁸⁰ Tezcan, Erdem, Önok, a.g.e., s.737.

¹⁸¹ Centel, Zafer, Çakmut, a.g.e, s. 457; Özbek, Doğan, Bacaksız, Tepe, a.g.e, s. 699; Koca, Üzülmüş, a.g.e., s. 652.

¹⁸² Centel, Zafer, Çakmut, a.g.e, s. 471.

¹⁸³ Koca, Üzülmüş, a.g.e., s. 653.

¹⁸⁴ “Banka görevlilerince çekin sahte olduğunun tespit edilerek ödeme yapılmamış olması, bilirkşi raporunda da suça konu çekin bankaya ibrazı halinde banka görevlilerince sahteliğinin anlaşıldığından bahisle banka görevlilerine yönelik iğfal kabiliyetini haiz olamayacağı belirtilmiş olması nedeniyle dolandırıcılığa teşebbüs suçunun unsurları itibarıyla oluşmadığı anlaşıldığından, sanık hakkında verilen beraat kararında bir isabetsizlik görülmemiştir. Yargıtay 23. CD , 06.04.2015 tarihli, 2015/818 E., 2015/369 K. sayılı kararı www.legalbank.net, Erişim Tarihi: 23.02.2023;

“Sanığın aşamalarda değişmeyen savunması, sahteliği iddia edilen belgelerin iğfal kabiliyetine sahip olmaması, basit bir denetim ile sahteliğinin anlaşılabileceği, nitelikli hile boyutuna varmayan eylem nedeniyle unsurları itibarıyla oluşmayan dolandırıcılık suçundan sanık hakkında beraat kararı verilmesi gerektiği gözetilmeden dosya kapsamına uygun olmayan yetersiz gerekçeyle yazılı şekilde mahkumiyet kararı verilmesi,” Yargıtay 23. CD, 27.04.2016 tarihli, 2015/7697 E., 2016/5384 K. sayılı kararı www.legalbank.net, Erişim Tarihi: 23.02.2023;

“Temyiz kapsamında olmayan sanık ...'ın, dolandırıcılık yapma kastıyla kredi kartını temyize konu edilmeyen diğer sanık ...'e verdiği, ...'in de yine dolandırıcılık yapma kastıyla bu kartı sanık... 'a verdiği,...'ın da şikayetçinin işyerine gelerek kredi kartı borcu olduğunu, borcuna faiz işletilmemesi için kredi kartına 6.000 TL'nin yatırılıp

1.5.1.5. Netice

Netice suçun işlenmiş olması için Kanun'da aranan nihai sonuçtur. Şayet suçun neticesi hareket aşamasından ayrılabiliriyorsa ve özellikle belli bir neticenin ortaya çıkması aranıyorsa bu tip suçlar neticeli suç olarak nitelendirilir. Bu yönüyle dolandırıcılık suçu bir neticeli suçtur. Bir suçun neticeli olması o suçun teşebbüse elverişli olması anlamına da gelecektir.¹⁸⁵

Yine neticesine göre şayet bir suçun neticesi suçun konusu üzerinde bir zarar doğuruyorsa böyle suçlara zarar suçu; şayet netice bir zarar teşkil etmemekle birlikte buna dair bir tehlike ise bu tip suçlara da tehlike suçu denir. Bu yönüyle de dolandırıcılık suçu bir zarar suçudur.¹⁸⁶

Neticenin varlığının tespiti aşağıda açıklayacağımız unsurların mevcudiyetine bağlıdır.

1.5.1.5.1. Mağdurun Aldanmış olması

Dolandırıcılık suçunun vücut bulması için hileli hareketin mağduru aldatmış olması gerekmektedir. Mağdurun hileli hareketler yüzünden iradesi fesada uğratılmış olmalıdır. Mağdurun algısı gerçeğe aykırı hale gelmiş olmalıdır.¹⁸⁷

Mağdurdaki algı bozukluğu başka bir sebepten kaynaklanıyorsa dolayısıyla fail tarafından aldatılmış olmayacağından dolandırıcılık suçu gündeme gelmez.¹⁸⁸ Fail kendiliğinden hatalı bir irade halinde ise ilk bakışta suç oluşmaz denebilir ise de şayet fail bu irade bozukluğunu hileli fiilleriyle sürdürmeye devam etmiş ise yine dolandırıcılık suçu mevcuttur.¹⁸⁹

çekilmesi gerektiğini, 6.000 TL yatırıp çekmesi halinde kendisine karşılık olarak 300 TL komisyon vereceğini söylediği, mağdurunda daha önceden bir başka şahıs tarafından aynı yöntemle dolandırıldığı için sanık...'ın da kendisini dolandırmak istediğini fark ederek parayı yatıramacağını söylemek suretiyle ... adına düzenlenen kredi kartını ve şifresini alarak olayı polise bildirerek sanıkları yakalatması şeklinde gerçekleşen eylemin dolandırıcılığa teşebbüs suçunu oluşturduğuna dair kabulde bir isabetsizlik görülmemiştir.” Yargıtay 23. CD , 16.04.2015 tarihli, 2015/1930 E., 2015/724 K sayılı kararı www.legalbank.net, Erişim Tarihi: 23.02.2023.

¹⁸⁵ Murat Ceyhan, Ceza Hukukunda Netice, İstanbul Üniversitesi SBE Doktora Tezi, 2021, s. 144.

¹⁸⁶ A.e.,s. 154.

¹⁸⁷ Koca, Üzülmüş, a.g.e., s.653.

¹⁸⁸ Eryiğit, a.g.e., s.43.

¹⁸⁹ Eryiğit, a.g.e., s.44; Tezcan, Erdem, Önok, a.g.e., s. 748.

1.5.1.5.2. Yarar Sağlanmış Olması

Yarar malvarlığı değerlerindeki aktifin artışı yahut pasifin azalmasıdır.¹⁹⁰ Bu yararın mahiyetine ilişkin doktrinde farklı görüşler mevcuttur. Bir görüşe göre, elde edilen bu yararın maddi bir kazanım olması gerektiği yönündedir. Bu sonuç dolandırıcılık suçunun malvarlığına karşı işlenmiş suçlardan sayılmasından kaynaklanır.¹⁹¹ Bir diğer görüşe göre ise, edinilen yararın manevi bir kazanım olması da suçun vücut bulması için yeterlidir.¹⁹² Burada kastedilen pek tabi manevi değeri olan malvarlığı değerleridir.¹⁹³ Herhangi bir eşyaya özgülmemiş salt manevi hisler tabi ki bu suçun konusu değildir.

Hileli hareketler sonucunda parasal bir karşılığı olan bir hizmetten yararlanılması durumunda dolandırıcılık suçu vücut bulur.¹⁹⁴ Hileli hareketler sonucunda cinsel ilişkiye ikna durumunda ise bakılır; şayet bu şekilde cinsel ilişkiye girilen mağdur para karşılığı cinsel ilişkiye giren bir kimse ise dolandırıcılık suçu gündeme gelebilecektir. Bununla birlikte bu tarz bir hukuki ilişki hukuka aykırı olduğundan bahisle dolandırıcılık suçunun oluşmayacağı görüşü de mevcuttur.¹⁹⁵

Bu yararın failin kendisine yahut diğer bir üçüncü kişiye sağlanmış olması suçun oluşması açısından bir fark yaratmamaktadır.¹⁹⁶

5237 sayılı TCK'da yararın haksız bir yarar olması gerektiğine ilişkin açık bir belirleme mevcut değildir. Bu husus doktrinde tartışmalıdır. Bir görüşe göre, bu yararın mutlaka haksız bir yarar olması gerekmez. Fail zaten hakkı olan malvarlığı değerlerini mağdurdan hileli yolla almışsa yine de dolandırıcılık suçu oluşacaktır.¹⁹⁷ Diğer bir görüşe göre ise, failin elde ettiği yarar haksız bir yarar olmalıdır. Hukuken korunmayan bir yarar haksız bir yarardır. Dava edilebilirliği bulunmaması önem arz etmez. Eksik borçların tahsil edilmesi için hileye başvurulması durumunda dolandırıcılık suçu oluşmaz. Keza hukuka ve

¹⁹⁰ Önder, a.g.e, s. 378.

¹⁹¹ Özbek, Doğan, Bacaksız, Tepe, a.g.e, s. 700.

¹⁹² Soyaslan, a.g.e., s.366.

¹⁹³ Toroslu, a.g.e., s.187.

¹⁹⁴ Dursun, a.g.e., s.204.

¹⁹⁵ Bilen, a.g.e., s.176.

¹⁹⁶ Özbek, Doğan, Bacaksız, Tepe, a.g.e, s. 700.

¹⁹⁷ Zekeriya Yılmaz, İsmail Ergün, Yeni Türk Ceza Kanununda Dolandırıcılık Suçları. (Ankara: Adalet Yayınları, 2008), s.16.

ahlaka aykırı borçların tahsili için de hileli yola başvurulmuşsa dolandırıcılık suçu gündeme gelmeyecektir.¹⁹⁸

1.5.1.5.3. Zarara Uğramış Olma

Zarar, yarar kavramının aksine malvarlığı değerlerini aktifinin azalması yahut pasifinin artmasıdır.¹⁹⁹ Ayrıca elde edilmesi kesin olan bir kardan mahrumiyet durumu da zarar kapsamındadır.²⁰⁰

Dolandırıcılık suçundan bahsedilebilmesi için doğrudan hileli hareketin hedefi kişinin yahut bir diğer üçüncü kişinin zarara uğraması arasında bir fark mevcut değildir.²⁰¹

Zarar oluşmamışsa dolandırıcılık suçu gündeme gelmeyecektir.²⁰² Bu noktada TCK 290/2 maddesindeki özel duruma dikkat edilmelidir. Buna göre kişinin malvarlığına dahil bir taşınır, rehin, haciz veya başka bir nedenle muhafaza amaçlı olarak başkasına verilmişse ve taşınırın sahibi kişi bu malı hileli hareketlerle geri almışsa dolandırıcılık suçunu işlemiş olur.

Fail şayet hukuki bir ilişki nedeniyle mevcut bulunan bir alacağını tahsil amacıyla hileli hareketlere başvurmuşsa dolandırıcılık suçu yine de oluşacaktır fakat TCK 159. maddeye göre daha az bir cezaya hükmedilecektir.

Zararın az olması yahut belirsiz olması durumu suçun vücut bulmasına engel teşkil etmez.²⁰³ Fakat zarar ihtimalinin doğması suçun oluşması için tek başına yeterli değildir.²⁰⁴

Zararın sonradan giderilmesi de suçun oluşmuş olmasına engel değildir. Ancak bu durumda etkin pişmanlık hükümleri uygulanacaktır.²⁰⁵

¹⁹⁸ Tezcan, Erdem, Önok, a.g.e, s. 750; Özbek, Doğan, Bacaksız, Tepe, a.g.e, s. 700 .

¹⁹⁹ Eryiğit, a.g.e., s.50.

²⁰⁰ Centel, Zafer, Çakmut, a.g.e, s. 477-480.

²⁰¹ Tezcan, Erdem, Önok, a.g.e, s. 748-749.

²⁰² “Somut olayda; sanık Mukaddas Khonkhodjaeva'nın, katılan Funda Doğan Bozkurt'a ait nüfus hüviyet cüzdanını haksız olarak ele geçirip, katılana ait fotoğrafı sökerek, aldatıcılık kabiliyeti bulunan kimlik belgesi ile kamu hizmeti veren kurumlara karşı kullanıp, abonelik sözleşmeleri tahsis ederek farklı zamanlarda bir suç işleme kastı ile birden fazla kez kullanmak sureti ile zincirleme şekilde resmi belgede sahtecilik, katılan kurumlar İski, Ayedaş, Turkcell, İğdaş kurum yetkililerini düzenlenen sahte nüfus cüzdanı kullanarak aldatıp farklı zamanlarda farklı miktarlar-da haksız menfaat sağlamak suretiyle nitelikli dolandırıcılık, katılan VodafoneA.Ş.'den ise sahte nüfus cüzdanı ile kontrollü telefon hattı almaktan ibaret eylemin-de kuruma zarar vermediği gibi haksız menfaat temin etme kastının da olmadığı, dolandırıcılık suçunun unsurlarının oluşmadığı yönündeki mahkeme kabulünde bir isabetsizlik görülmemiştir ”Yargıtay 15.CD., 18.12.2012 tarihli, 2012/17623E., 2012/45845 K. sayılı kararı www.legalbank.net, Erişim Tarihi: 23.02.2023.

²⁰³ Özbek, Doğan, Bacaksız, Tepe, a.g.e, s. 700.

²⁰⁴ Toroslu, a.g.e.,s.187.

1.5.1.5.4. İlliyet Bağı

Dolandırıcılık suçunun mevcudiyeti için failin yahut üçüncü bir kişinin edindiği yarar ile mağdurun yahut üçüncü bir kişinin uğradığı zarar arasında bir illiyet bağı olmalıdır. Şu durumda zarar failin hileli hareketlerinin ürünü olacaktır.²⁰⁶

1.5.2. Tipikliğin Sübjektif Unsuru (Manevi Unsur)

TCK 21. maddesi gereğince genel manevi unsur kasttır. Bir suçtan bahsedilebilmesi için failin kastla hareket etmesi gerekir. Faili suça yönlendiren süreçler ise saik aşamasını teşkil eder. Dolandırıcılık suçu için failin herhangi özel bir saikle hareket etmiş olması aranmamıştır. Fail saiki her ne olursa olsun suç teşkil eden hareketleri kasten işlemişse suç gündeme gelecektir. Bu sebeple dolandırıcılık suçu genel kastla işlenebilir bir suçtur. Fail dolandırıcılık suçunun tüm unsurları açısından tam bir bilme ve isteme hali içerisinde olmalıdır.²⁰⁷ Kast suçu işlemeye elverişli icra hareketlerinden önce yahut en azından icra hareketleri devam ederken mevcut olmalıdır.²⁰⁸

Dolandırıcılık suçunun olası kastla işlenip işlenemeyeceği hususu doktrinde tartışmalıdır. Bir görüşe göre, fail hileli hareketleriyle bir kimseyi dolandırabileceğini öngörür ve suçu işlemeyi göze alarak (bu konuda umursamaz davranarak, olursa olsun şeklinde düşünerek) hareket ederse suçu olası kastla işlemiş olacaktır.²⁰⁹ Buna karşılık diğer görüşe göre, failin hile ile hareket etmesi gerekliliği bu suçun olası kastla işlenmesini teknik olarak imkansız kılmaktadır. Hile uygulayan bir kişinin “olursa olsun” kastıyla hareket ettiği yönündeki düşünce mantıksızdır. Hile ile hareket eden kimse tam bir bilme ve isteme hali içerisinde değildir.²¹⁰

Bu suçun taksirle işlenmiş hali kanun tarafından cezalandırılabilir bir suç olarak tanımlanmış değildir.

Yine bu sebebe dayanarak belirtilebilir ki şayet fail suçun kanuni tanımındaki maddi unsurlarda hata etmişse kasten hareket etmiş olamayacağı ve bu suçun taksirle işlenmesi de mümkün olmadığı için cezasız kalacaktır. Zira TCK 30/1 maddesindeki unsur hatası kuralı

²⁰⁵ Tezcan, Erdem, Önok, a.g.e, s. 750.

²⁰⁶ Centel, Zafer, Çakmut, a.g.e, s. 479.

²⁰⁷ Eryiğit, a.g.e., s.55.

²⁰⁸ Centel, Zafer, Çakmut, a.g.e, s. 480- 481.

²⁰⁹ Tezcan, Erdem, Önok, a.g.e, s. 765.

²¹⁰ Dursun, a.g.e, s. 218.

işerlik kazanacaktır. Bununla birlikte fail şayet belli bir kimseyi hile aldatıp o kimseye zarar vermeyi amaçlarken hata ile başkasını zarara uğratırsa bu durumda kişide hata etmiş olur. Kişide hata hukukumuzda korunmaz fail suçu işlemiş olacaktır.²¹¹

Fail şayet başkası zannıyla kendi malvarlığı değerlerini hedef alırsa (yani hata ile kendisini dolandırır) bu durumda işlenemez suçtan bahsetmek gerekecektir.²¹²

1.5.3. Suçun Hukuka Aykırılık Unsuru

Bir fiilin suç olduğundan bahsedilebilmesi için her ne kadar o fiil kanunda tipik olarak suç olarak düzenlenmişse de başka bir yönden hukuka uygun olmaması da gerekmektedir. Şayet söz konusu fiil başka yön/yönlerden hukuka uygun ise suç vücut bulmayacaktır.²¹³ 5237 sayılı TCK'da hukuka uygunluk nedeni olarak kişinin hakkını kullanması (TCK 26/1 maddesi), kanunun gereğini yerine getirmesi (TCK 24/1 maddesi), meşru savunma (TCK 25/1 maddesi) ve ilgilinin rızası (TCK 26/1 maddesi) halleri düzenlenmiştir.²¹⁴

Bunlardan dolandırıcılık suçu teşkil eden fiillerin mahiyeti itibariyle herhangi bir hukuka uygunluk nedeninden yararlanamayacağı düşüncesindeyiz.²¹⁵ Zira suçun unsurlarından olan hilenin gerekliliği diğer hukuka uygunluk nedenlerinin uygulanma kabiliyetini engellemektedir. Hukuk düzeninin hile ile ortaya konan fiilleri herhangi bir sebeple korumayacağı düşüncesindeyiz.

1.5.4. Suçun Diğer Nitelikli Halleri

İşbu çalışmamızın konusu münhasıran bilişim sistemleri marifetiyle dolandırıcılık olmakla diğer nitelikli hallerin ayrıntılı bir incelemesini bu kapsamda yapmayacağız. Bununla birlikte TCK dolandırıcılık suçunun nitelikli unsurlarını 158 ve 159. maddelerde ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiş bulunmaktadır. Buna göre suçun kişilerin dini inanç ve duygularını istismar etmek suretiyle işlenmesi, bir kişinin içinde bulunduğu tehlikeli durumdan yahut zor şartlardan yararlanmak suretiyle işlenmesi, kişinin algılama yeteneğinin zayıflığından yararlanmak suretiyle işlenmesi, kamu kurum ve kuruluşlarının, kamu meslek kuruluşlarının,

²¹¹ Tezcan, Erdem, Önok, a.g.e, s. 765.

²¹² Koca, Üzülmüş, a.g.e., s. 655.

²¹³ Nurullah Kunter, Suçun Kanuni Unsurları. (İstanbul:1949), s.111; Eryiğit, a.g.e., s.56.

²¹⁴ Hafizoğulları, Özen, a.g.e., s. 403.

²¹⁵ Aynı yönde bkz. Hafizoğulları, Özen, a.g.e., s. 405.

siyasi parti, vakıf veya dernek tüzel kişiliklerinin araç olarak kullanılması suretiyle işlenmesi, kamu kurum ve kuruluşlarının zararına olarak işlenmesi, banka veya kredi kurumlarının araç olarak kullanılması suretiyle işlenmesi, basın ve yayın araçlarının sağladığı kolaylıktan yararlanmak suretiyle işlenmesi, tacir veya şirket yöneticisi olan ya da şirket adına hareket eden kişilerin ticari faaliyetleri sırasında; kooperatif yöneticilerinin kooperatifin faaliyeti kapsamında işlenmesi, serbest meslek sahibi kişiler tarafından, mesleklerinden dolayı kendilerine duyulan güvenin kötüye kullanılması suretiyle işlenmesi, banka veya diğer kredi kurumlarınca tahsis edilmemesi gereken bir kredinin açılmasını sağlamak maksadıyla işlenmesi, sigorta bedelini almak maksadıyla işlenmesi, kişinin, kendisini kamu görevlisi veya banka, sigorta ya da kredi kurumlarının çalışanı olarak tanıtmaya veya bu kurum ve kuruluşlarla ilişkili olduğunu söylemesi suretiyle işlenmesi, kamu görevlileriyle ilişkisinin olduğundan, onlar nezdinde hatırı sayıldığından bahisle ve belli bir işin gördürüleceği vaadiyle işlenmesi halleri cezayı ağırlaştıran nitelikli haller olarak düzenlenmiştir. Bununla birlikte şayet dolandırıcılık suçu bir örgüt faaliyeti şeklinde işlenirse failerin cezalarında artırıma gidilecektir.

TCK 159. madde hükmüne göre ise şayet dolandırıcılık bir hukuki ilişkiden kaynaklanan alacağın tahsili amacıyla yapılmışsa suç şikayete bağlı hale gelmekle birlikte aynı zamanda cezada indirim gündeme gelecektir.²¹⁶

1.5.5. Cezalandırılabilirliğin Diğer Koşulları

Urusların mevcudiyeti bazı durumlarda cezalandırılabilirlik için tek başına yeterli olmayabilir. Failin etkin pişmanlıktan yararlanmaması, herhangi bir şahsi cezasızlık sebebinin olmaması, cezayı engelleyen şahsi bir nedenin mevcut olmaması gerekmektedir.

1.5.5.1. Etkin Pişmanlık

TCK'nın 168. maddesi malvarlığına karşı suçlarla ilgili ortak bir etkin pişmanlık hükmü teşkil etmektedir. Etkin pişmanlık, suç tamamlandıktan sonra failin kendi rızası ürünü

²¹⁶“Dosyanın incelenmesinden, hükümlü Musa Ceylan'ın dolandırıcılık suçunu; 01-AK-640 plaka sayılı aracın satışından kaynaklanan alacağını tahsil edebilmek amacıyla işlediği anlaşıldığından, 5237 Sayılı TCK. nun 159. maddesi yerine 158/1-f. Maddesi uygulanmak suretiyle fazla ceza tayini yasaya aykırı olup, yasa yararına bozmaya atfen düzenlenen ihbarnamedeki düşünce yerinde bulunduğundan”Yargıtay 11.CD., 01.11.2006 tarihli, 2006/6935 E., 2006/8591 K. sayılı kararı www.legalbank.net, Erişim Tarihi: 23.02.2023.

bir takım hareketlerle suçun etkilerini ortadan kaldırmasıdır. Şayet bu duruma Kanun’ca değer atfedilmiş ve açıkça failin bu durumda etkin pişmanlıktan yararlanacağı düzenlenmişse yine Kanun’un gösterdiği şekilde cezada indirim yahut cezasızlık gündeme gelebilir.²¹⁷

TCK 168. maddenin 1. fıkrasına göre, bir dolandırıcılık suçu tamamlandıktan sonra fail, azmettiren veya yardım eden bizzat pişman olarak mağdurun uğradığı zararı aynen geri verme veya tamamen tazmin şeklinde giderirse bakılır; bu giderim kovuşturmadan önce ise verilecek cezada üçte iki oranında indirim yapılır. Şayet giderim kovuşturma başladıktan sonra fakat hükümden önce ise bu durumda verilecek cezanın sadece yarısı indirilir. Bu indirimlerin yapılabilmesi için mağdurdan etkin pişmanlıktan yararlandırmayla ilgili bir rıza yahut icazet de alınmaz. Hükümden sonra yapılan giderim durumunda etkin pişmanlık söz konusu olmaz.²¹⁸

Yukarıda zikredilen etkin pişmanlık indirimleri ancak tamamen giderim durumunda gündeme gelecektir. Fakat 168. maddenin 4. fıkrasına göre tamamen değil de kısmen giderim hali söz konusu olursa bu durumda indirimlerin yapılabilmesi mağdurun rızasına bağlanmıştır.

Giderilecek zararın belirlenmesi için objektif ölçütlere başvurulmalıdır. Fakat bu hesap yapılırken sonradan maruz kalacağı kesin olan zararlarının da hesaba katılması gerekmektedir.²¹⁹

1.5.5.2. Şahsi Cezasızlık Sebepleri ve Cezayı Hafifleten Şahsi Nedenler

Failde bazı şahsi hallerin varlığı durumunda suç işlenmiş ise de fail için cezai sorumluluk gündeme gelmeyecektir. Bu şahsi cezasızlık sebepleri suçun işlenmesi sırasında mevcuttur. Failin bu sebeplerden faydalanabilmesi için bu sebeplerin varlığında mutlaka haberdar olması da gerekmez.

TCK 167. madde hükmüne göre, şayet suç haklarında henüz verilmiş bir ayrılık kararı yoksa eşe karşı, üstsoy, altsoy, kayın altsoy, kayın üstsoydan birisine karşı, evlat edinen ile

²¹⁷ Ensar Baki, Türk Ceza Hukukunda Etkin Pişmanlık, YBHD, 2016/2, 2016, s.37-38.

²¹⁸ Koca, Üzülmüş, a.g.e., s. 669; Özbek, Doğan, Bacaksız, Tepe, a.g.e., s. 716.

²¹⁹ Toroslu, a.g.e., s.187-188.

evlatlık arasında birbirlerine karşı, aynı konutta birlikte yaşayan kardeşlerden birbirlerine karşı işlenmesi hallerinde fail hakkında cezaya hükmolunmayacaktır.²²⁰

Şayet suç haklarında ayrılık kararı verilmiş eşlerden birbirlerine karşı, aynı konutta yaşamayan kardeşlerden birbirlerine karşı, aynı konutta birlikte yaşayan amca, dayı, hala, teyze, yeğen veya ikinci derece kayın hısımlarına karşı işlenmişse ceza yarı oranında indirilecektir (TCK 167/2 maddesi).

Boşanmış eşler arasında ve farklı konutlarda yaşayan amca, dayı, hala, teyze, yeğen veya ikinci derece kayın hısımlarına karşı işlenmesi durumunda cezalandırma açısından herhangi bir özellik söz konusu olmayacaktır.²²¹

Dolandırıcılık suçunun temel şekline ilişkin bu ayrıntılı açıklamaları takiben çalışmamızın ana konusunu teşkil eden dolandırıcılık suçunun bilişim sistemleri aracılığıyla işlenmesi haline ilişkin özel durumlar ele alınacaktır.

2. DOLANDIRICILIĞIN BİLİŞİM SİSTEMLERİ ARACILIĞIYLA İŞLENMESİ

Buraya kadar incelediğimiz bölümlerde konumuzun ana çatısını teşkil eden bilişim sistemlerine ilişkin ve dolandırıcılık suçuna ilişkin izahlara yer vermiş bulunuyoruz. TCK 158/1-f maddesine göre dolandırıcılık suçunun bilişim sistemlerinin ve banka veya kredi kurumlarının araç olarak kullanılması suretiyle işlenmesi durumu nitelikli hal olarak düzenlenmiştir. Bu başlık altında bilişim sistemleri aracılığıyla işlenme şeklindeki nitelikli hale ilişkin olarak uygulamada sıkça rastlanan işlenme biçimleri özel olarak ele alınacaktır. Bu örnek fiiller suçun temel şekline ilişkin açıklamalar ışığında incelenecektir.

Bahsi geçen bu fıkrada banka veya kredi sistemlerinin araç olarak kullanılması suretiyle dolandırıcılık fiili de düzenlenmiş olmasına rağmen bu çalışmada bu nitelikli hal ile ilgili olarak ayrıntılı bir inceleme yapılmayacaktır. Aşağıda inceleyeceğimiz üzere bilişim

²²⁰ “Şikayetçi (müteveffa) Ayşe ile müteveffa Süleyman'ın sanık Dede'nin anne ve babası, sanık Zeki'nin ise babaanne ve dedesi olması, Ayşe ve Süleyman'ın diğer mirasçılarıyla sanıklar arasında da yakın akrabalık ilişkisi bulunması nedeniyle, nitelikli dolandırıcılık suçu açısından TCK'nın 167/1.b ve 167/2. maddesi uyarınca sanıklar hakkında şahsi cezasızlık sebepleri olup olmadığı tartışılmadan yazılı şekilde hüküm kurulması ”Yargıtay 15.CD., 11.12.2013 tarihli, 2012/21581 E. 2013/19844 K. sayılı kararı.

²²¹ “Sanık ile müştekinin, aynı binanın müstakil dairelerinde ayrı yaşadıklarının anlaşılması karşısında 5237 sayılı TCK'nın 167/1-c maddesindeki şartlar oluşmadığından ”Yargıtay. 9.CD., 05.03.2009 tarihli, 2009/13744 E., 2009/2687 K. sayılı kararı.

sistemleri ve banka veya kredi kurumları aracılığıyla dolandırıcılık fiillerinin nitelikli hal olarak düzenlenmesinin sebebi bunların sağladığı kolaylıktır. Yani yasa koyucuya göre bu iki yöntem arasında benzerlik arz eden tek yön kolaylık sağlamalarıdır. Kanaatimiz bu iki yöntemin aynı fıkra da düzenlenmesinin sebebi sadece bu olduğu için ve banka veya kredi kurumları aracılığıyla işlemenin “bilişim sistemleri” kapsamında bir özellik arz etmemesinden bahisle bu yöntem ayrıntılı bir şekilde ele alınmamıştır. Keza metinden de anlaşılacağı üzere fıkranın bu ikinci bölümünde sistemlerin değil “kurumların” aracı olarak kullanılması hali incelenmektedir. Pek tabi banka veya kredi kurumları bilişim sistemleri kullanagelmektedirler. Aşağıda bu örnekler incelenecektir.

2.1. Genel Olarak

Kanun metninde bilişim sistemleri aracılığıyla işlenme hali ile banka ve kredi kurumlarının araç olarak kullanılması hali birlikte düzenlenmekle aynı fıkradaki bu iki hareket biçimi bir seçimlik hareket teşkil etmektedir. Şu durumda bağımsız olarak bu fiillerden birisini irtikâp eden bu fıkradaki nitelikli halden sorumlu tutulacaktır. Bununla birlikte her iki fiili birlikte işleyen kimse için iki defa ayrı ayrı nitelikli halden sorumluluk söz konusu değildir. Gerçekten fail bir bankanın bilişim sistemlerini araç olarak kullanmak suretiyle dolandırıcılık suçu işleyebilir. Bu durumda işbu nitelikli halden dolayı bir kere ceza ağırlaştırılacaktır.

Bu fıkranın madde gerekçesine göre;

“Bilişim sistemlerinin ya da birer güven kurumu olan banka veya kredi kurumlarının araç olarak kullanılması, dolandırıcılık suçunun işlenmesi açısından önemli bir kolaylık sağlamaktadır. Banka ve kredi kurumları açısından dikkat edilmesi gereken husus, bu kurumları temsilen, bu kurumlar adına hareket eden kişilerin başkalarını kolaylıkla aldatabilmeleridir.”

Görüleceği üzere suçun bilişim sistemleri aracılığıyla işlenmesi halinin nitelikli bir hal olarak tanımlanmasının nedeni bilişim sistemlerinin sağladığı kolaylıklardır.²²² Hangi yöntemlerin en gibi kolaylıklar sağladığı hususu aşağıda incelenecektir.

²²² “Bilişim sistemlerinin, banka veya kredi kurumlarının araç olarak kullanılması suretiyle dolandırıcılık suçu, TCK’nın 158/1-f maddesinde düzenlenmiştir. Maddenin gerekçesinde de; “Dolandırıcılık suçunun, bilişim sistemlerinin, banka veya kredi kurumlarının araç olarak kullanılması suretiyle işlenmesi de, birinci fıkranın (f)

765 sayılı TCK'da bu nitelikli hal 504. maddede düzenlenmiş durumdadır. Lakin maddenin bu halinde bilişim sistemleri yerine “posta, telgraf ve telefon işletmesinin haberleşme araçlarını” kullanmak suretiyle işlenme hali nitelikli hal olarak düzenlenmiştir. 765 sayılı Kanun'un yürürlükte bulunduğu dönemde bilişim sistemlerinin yaygınlaşmamış oluştunda bu durumun büyük etkisi vardır. Bilişim teknolojilerinin gelişmesi sayesinde hem hız hem de hacim açısından büyük ölçekte ticaret imkanları gündeme gelmiştir. Kişiler de bu sistemler aracılığıyla bireysel olarak alışveriş yahut yatırım imkanlarına kavuşmuştur. Bilişim sistemleri malvarlığı değerlerinin el değiştirmesi açısından büyük oranda aracısız bir ortam sunmaktadır. Bilişim sistemleri ayrıca geleneksel yöntemlere göre daha ucuz ve hızlıdır. Bu sebeple ekonomik hayatın hemen her alanına etki etmiş durumdadır. Özellikle son yıllarda etkisini gösteren blockchain teknolojisi sayesinde bu ekonomik hareketler üzerindeki devlet veya devletlerarası kurumların etkisi de kalkmaya başlamıştır.²²³

Bilişim teknolojilerinin sağladığı bu imkanlar bu alanda işlenen suçların da artışına ve çeşitlenmesine sebebiyet vermiştir. Bu durum bilhassa dolandırıcılık suçu açısından da ayrı bir alan açılmasını sağlamıştır. Her geçen gün bu yöntemlerde gelişme gündeme gelmekle birlikte bazı özel yöntemler aşağıda incelenecektir.

Yargıtay'ın bu nitelikli hal açısından tespitleri önem taşımaktadır. Yargıtay'a göre;

“Günümüzde bilişim sistemleri ile sesli-görüntülü haberleşme, elektronik imzanın kabulü, yeni ticari ilişkiler, internet bankacılığı hizmeti ile para transferleri ve bunlar gibi pek çok yenilik toplumsal hayata girmiş, bilişim gerek iş gerekse günlük hayatta vazgeçilemeyecek kadar önemli bir noktaya ulaşmış, bilişim teknolojileri daha hızlı ve

bendinde bu suçun bir nitelikli unsuru olarak kabul edilmiştir. Bilişim sistemlerinin, banka veya kredi kurumlarının, özellikle bu kurum ve kuruluşları temsil edenlerin, kurum ve kuruluşları adına hareket eden kişilerin, başkalarını kolaylıkla aldatabilmeleri bir güven kurumu olan bu kuruma güvenin sarsılması bu kurumların araç olarak kullanılması suretiyle dolandırıcılık suçunu, nitelikli hâl saymıştır.

Bilişim sisteminin aldatılmasından söz edilemeyeceği için, ancak bu sistemin araç olarak kullanılarak bir insanın aldatılması yani dolandırılması halinde bu ben-din uygulanması mümkündür. Aksi halde yani sisteme girilerek bir kişi aldatılmayıp sistemden yararlanılarak çıkar sağlanmışsa bilişim suçu veya bilişim sistemi kullanılmak suretiyle hırsızlık suçunun oluşması söz konusu olacaktır.

Bilişim sisteminden maksat, verileri toplayıp, yerleştirdikten sonra bunları otomatik işlemlere tâbi tutma olanağını veren manyetik sistemlerdir. Günümüzde bilişim sistemleri ile sesli-görüntülü haberleşme, elektronik imzanın kabulü, yeni ticari ilişkiler, internet bankacılığı hizmeti ile para transferleri ve bunlar gibi pek çok yenilik toplumsal hayata girmiş, bilişim gerek iş gerekse günlük hayatta vazgeçilemeyecek kadar önemli bir noktaya ulaşmış, bilişim teknolojileri daha hızlı ve ucuz bir nitelik arz etmesi nedeniyle, klasik yöntemlere nazaran daha fazla tercih edilir duruma gelmiştir. Bu sistemlerin güvenle kullanılması, aynı anda hızlı ve kolayca birçok kişi tarafından ulaşılması ve diğer taraftaki failin kontrol imkânını azaltması nedeniyle nitelikli hal sayılmıştır.” Yargıtay 15. CD. 12.02.2014 tarihli, 2012/8540 E., 2014/2529 K. sayılı karar www.legalbank.net, Erişim Tarihi: 23.02.2023.

²²³ Usta, Doğanekin, a.g.e, s. 3-5.

ucuz bir nitelik arz etmesi nedeniyle, klasik yöntemlere nazaran daha fazla tercih edilir duruma gelmiştir. Bu sistemlerin güvenle kullanılması, aynı anda hızlı ve kolayca birçok kişiye ulaşılması ve diğer taraftaki failin kontrol imkânını azaltması nedeniyle nitelikli hâl sayılmıştır.

Bilişim sisteminin aldatılmasından söz edilemeyeceği için, ancak bu sistemin araç olarak kullanılarak bir insanın aldatılması yani dolandırılması hâlinde bu bendin uygulanması mümkündür. Aksi hâlde yani sisteme girilerek bir kişi aldatılmayıp sistemden yararlanılarak çıkar sağlanmışsa bilişim suçu veya bilişim sistemi kullanılmak suretiyle hırsızlık suçunun oluşması söz konusu olacaktır.”²²⁴

Bu kararda özellikle vurgu yapıldığı üzere bu suçun işlenebilmesi için fail bilişim sistemini bir araç olarak kullanıp mağdura temas etmelidir. Bilişim sisteminin imkânları sayesinde mağdurun iradesine yön verilmelidir. Aracı olarak kullanılan bilişim sisteminin bir ucunda fail diğer ucunda mağdurun fesada uğratılan iradesi olmalıdır. Aksi takdirde mağdurun haberi bile yokken bilişim sistemine girilip menfaat sağlanacak olursa hırsızlık suçu gündeme gelecektir.

2.2. Dolandırıcılık Suçunun Bilişim Sistemleri Aracılığıyla İşlenme Biçimleri

2.2.1. Sosyal Medya Üzerinden Dolandırıcılık

Sosyal medya yukarıda ayrıntılı izah edildiği üzere internet teknolojilerinin gelişmesi ve web 2.0 konseptine geçilmesi üzerine gündeme gelmiştir. Sosyal medya sayesinde kullanıcılar sadece “okuyan” olmaktan çıkmış ayrıca içerik üreten pozisyonuna gelmişlerdir. Ayrıca sosyal medya kişiler arası geniş bir paylaşım ağının oluşmasını da sağlamıştır. Tüm bilişim sistemleri marifetiyle bu ağa dahil olunabilmesi kapsamın çok genişlemesine yol açmıştır.²²⁵

Sosyal medyayı teşkil eden sosyal ağlar, forumlar, online oyun ortamları, bloglar kişilerin şahsi hallerine ilişkin verileri paylaşabildikleri mecralardır. Bu platformlarda etkileşimin artırılması için kişisel veri niteliğini taşıyan bir takım bilgilerin paylaşılması ihtimali gündeme gelmektedir. Kişilerin özellikle fotoğrafları, video görüntüleri, ve diğer

²²⁴Yargıtay CGK, 02.03.2021 tarihli, 2018/51 E., 2021/68 K. sayılı kararı. www.legalbank.net, Erişim Tarihi: 24.02.2023.

²²⁵ Dülger, a.g.e., s.137.

kişilik bilgilerinin paylaşılması ve dahi yayılması ihtimali gündeme gelebilmektedir. Dahası bazı platformlara dahil olunabilmesi bu kişilik bilgilerinin verilmesine de bağlı kılınabilmektedir. Bu platform sağlayıcıları kişilerin kimlik bilgisi gibi verilerini doğrulama aracı olarak kullanabilmektedirler. Böylece kişiler kendilerini daha iyi yansıtan, daha fazla kendilerine özel sosyal medya hesapları edinebilmektedirler.²²⁶

Sosyal medya hesaplarının ve sosyal medya ilişkilerinin bu denli önemsenmesi özellikle dolandırıcılık suçu açısından önemli bir kanal teşkil etmeye başlamıştır. En sık rastlanan dolandırıcılık yöntemlerinden birisi kişilerin sosyal medya hesaplarına girmeyi sağlayan kullanıcı adı ve şifrelerinin ele geçirilmesidir. Bu şifrelerin ele geçirilmesi hem bir takım yazılımlar vasıtasıyla hackleme yöntemleriyle hem de kişisel bilgilerin analiz edilmesi yöntemleriyle olabilmektedir.²²⁷ Kullanıcı adı ve şifresi ele geçirilen kişilerin sosyal medya hesaplarıyla başka kimselerle iletişime geçilip hedef kişilerden bir takım yararlar sağlanabilmektedir.²²⁸ Hesabı ele geçirilen kişinin irtibatla olduğu arkadaşları, akrabaları vs. ile irtibat kurulup para veya parasal değeri olan şeylerin gönderilmesi talep edilebilmektedir.²²⁹

²²⁶ A.e.,s.135.

²²⁷ Bu konuda NordPass isimli şirket tarafından her yıl yaklaşık 30 ülkede yapılan bir araştırma sosyal medya kullanıcılarının en çok kullandığı şifre ve bu şifrelerin ortalama kırılma sürelerini göstermektedir. Bu gibi şifre belirleme yöntemlerine dikkat etmeyen kullanıcıların sosyal medya hesaplarının ele geçirilmesi nispeten daha kolay olmaktadır. Ayrıntılı bilgi için bkz. <https://nordpass.com/most-common-passwords-list/>, Erişim Tarihi: 03.07.2022.

²²⁸ Dülger, a.g.e.,s.480.

²²⁹ Bu konuda muhtelif Yargıtay kararı mevcuttur. Bunlardan bazılarını örnek olarak şu kararlar gösterilebilir:

“Sanığın, olay tarihinde katılan ...'in arkadaşı olan ...'ın e-mail ve buna bağlı oluşturduğu facebook hesabının şifrelerini kırarak, katılan ...ile ...'mı gibi görüşerek kendi adına kayıtlı cep telefonu hattını vererek cebe havale yolu ile 400 TL para göndermesini istediği, katılanın da görüştüğü kişinin arkadaşı olduğunu düşünerek parayı gönderdiği, bu suretle sanığın bilişim sistemlerinin araç olarak kullanılması suretiyle dolandırıcılık suçunun oluştuğuna yönelik kabulde bir isabetsizlik görülmemiştir.” Yargıtay 15. CD, 27.02.2018 tarihli, 2016/4959E. , 2018/1372 K. sayılı kararı www.legalbank.net, Erişim Tarihi: 24.02.2023;

“Sanığın olay tarihinde katılan ...'ın facebook isimli internet sitesinde arkadaşı olan ...Savun' un hesabına ait şifreyi kırarak katılan ile ...Savun 'mı gibi görüştüğü ve 100 TL para göndermesini istediği, katılanın da kabul etmesi üzerine tanıdığı olan ...'nın kimlik bilgilerini vererek bu isim adına PTT aracılığı ile 100 TL yatırttığı, sonrasında ...'den kendisine gelen para olduğunu söyleyerek parayı çektiyip almak suretiyle bilişim sistemlerinin araç olarak kullanılması suretiyle dolandırıcılık suçunu işlediği katılan beyanı, tanık anlatımları ve tüm dosya kapsamından anlaşıldığından mahkemenin kabul ve uygulamasında bir isabetsizlik görülmemiştir.” Yargıtay 15. CD, 015/2595 E. , 2018/645 K sayılı kararı www.legalbank.net, Erişim Tarihi: 24.02.2023;

“Şikayetçi ile eşinin internet ortamında MSN'de iletişim yaptıkları sırada müştekinin eşine ait elektronik posta adresine ait şifreyi bir şekilde elde edip şikayetçi ile sanki eşymiş gibi görüşmeye devam ederek onu kandırıp cep telefonu için kontör isteyip şikayetçinin MSN'den gönderdiği kontörleri satmak suretiyle haksız yarar sağlayan sanığın eyleminin bilişim sisteminin araç olarak kullanılması suretiyle 5237 sayılı TCK'nın 158/1-f maddesindeki dolandırıcılık suçunu oluşturduğu gözetilmeden yazılı şekilde karar verilmesi,” Yargıtay

Sosyal medya hesapları üzerinden yapılan bir diğer dolandırıcılık yöntemi gerçek olmayan hesaplar kullanılarak gerçek kişilerle iletişime geçilip o kişilere bir ürün satmak yahut diğer şekillerde para gönderilmesini sağlamak şeklinde olabilir.

2.2.2. E-Ticaret Dolandırıcılığı

Elektronik ticaret yöntemi mevzuatta tanınan ve korunan bir ticaret yöntemidir. Bu tür ticari ilişkilere mahsus 6263 sayılı Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun'a göre elektronik ticaret; *“Fiziki olarak karşı karşıya gelmeksizin, elektronik ortamda gerçekleştirilen çevrim içi iktisadi ve ticari her türlü faaliyet”* olarak tanımlanmıştır. Kanun kapsamında bilgi verme yükümlülüğü, siparişe ilişkin özellikler, reklam ve diğer ticari iletilerin gönderilmesine ilişkin esaslar, kişisel verilerin korunması gibi hususlar düzenleme altına alınmıştır.

Tüm dünyada ve ülkemizde E-ticaret artan bir şekilde yaygınlaşmaktadır.²³⁰ Bu artan hacim dolandırıcılık fiilleri için de ayrı bir imkan anlamına gelmektedir. En sık rastlanan şekli

11. CD, 18.03.2022 tarihli, 2007/5408E. , 2010/3253K sayılı kararı www.legalbank.net, Erişim Tarihi: 24.02.2023;

“ Sanığın, katılanın facebook hesabını kullandığı sırada, katılanın arkadaşı olan B... H... E...’in facebook hesabını bir şekilde ele geçirerek katılana mesaj gönderdiğini, internet banka hesabı kullanıp kullanmadığını sorduğu, kullandığını öğrenince de kendisinden iade etmek şartıyla 450,00 TL para istediği, katılanın Akbank internet bankacılığı aracılığıyla sanığın vermiş olduğu 0532 numaralı GSM hattına 450,00 TL para gönderdiğini, daha sonra B. H. E. ’in facebook sayfasının dondurulduğunu görünce şüphelendiği ve bankadan yaptığı araştırmada gönderdiği paranın 9 dakika sonra Antalya Kumluca’da bulunan ATM’den çekildiğini öğrendiği, B. ’yi aradığında facebook hesabının çalındığını söylediği, ATM güvenlik kamera kayıtlarının temin edilerek emanete alındığı, havalenin yapıldığı 0532numaralı GSM hattının sanık M...’un annesi F... Ç... adına kayıtlı olup sanığın gözetimine alındığı 25.12.2012 tarihinde yapılan üst aramasında suça konu hattın sanığın cep telefonuna takılı halde üzerinde bulunduğu olayda, nitelikli dolandırıcılık suçunun oluştuğu yönündeki kabulde bir isabetsizlik görülmemiştir. ” Yargıtay 15. CD., 01.07.2013 tarihli, 2013/14846E. , 2013/12178K. sayılı kararı www.legalbank.net, Erişim Tarihi: 24.02.2023.

²³⁰ Ticaret Bakanlığı’nca her yıl yapılan araştırmalar neticesinde 2021 yılı ait açıklanan verilere göre;

“ 2021 yılında ülkemizde e-ticaret hacmi %69 artarak 381,5 milyar TL olarak gerçekleşti. Sipariş adetleri ise yüzde 46 artarak 2 milyar 297 milyon adetten 3 milyar 347 milyon adede yükseldi.

E-ticaretin genel ticarete oranı 2021 yılında %17,7 olarak gerçekleşti. Bu oranın en yüksek olduğu ay ise %20,4 ile e-ticarette kampanya ayı olarak bilinen Kasım ayıdır.

E-ticaretin yüzde 92’si (349 milyar TL) yurt içinde gerçekleşirken yüzde 4’ünü diğer ülkelerin ülkemizden yaptıkları alışverişler, geri kalan %4’ünü ise vatandaşlarımızın yurt dışından yaptığı alımlar oluşturdu.

Ülkemizde 2021 yılında e-ticaret faaliyetinde bulunan işletme sayısı 484.347 rakamına ulaştı. Bu işletmelerin 26.442 adedi, ETBİS’e kayıtlı hizmet sağlayıcı olarak faaliyet gösterirken, 472.604’ü e-ticaret pazaryerlerinde faaliyet göstermektedir. ETBİS’e kayıtlı site sayısı ise 31.592 adede ulaşmıştır. 14.699 adet işletmemiz kendi sitesinde e-ticaret faaliyetinde bulunmakla birlikte e-ticaret pazaryerlerinde de satış yapmaktadır.

de E-ticaret kanalları vasıtasıyla müşterinin parasını alıp karşılığında ürün göndermemek yahut tekrar hiçbir surette ulaşılamamak şeklindedir.²³¹

E-ticaret dolandırıcılığı yapan kimseler bu mecralarda bir hizmet yahut malı cazip fiyatla sunduklarına dair yalan reklam ve haberleri kullanmak suretiyle müşteri çekmektedirler. Tüketici yahut müşteriler çoğu zaman bu tekliflerin geçerliliği konusunda yanılmaktadırlar.²³² Kişiler bu E-ticaret platformları vasıtasıyla satın alma işlemini gerçekleştirip bedeli gönderdikten sonra karşılığı olan mal veya hizmet ya hiç gönderilmemekte yahut ilgisiz bir şey gönderilmektedir.²³³

2021 yılında gerçekleşen e-ticaret harcamaları ülkemizde 18-70 yaş arası nüfusa oranlandığında kişi başına düşen e-ticaret harcaması 2021 yılında bir önceki yıla göre %69 artış göstererek 4.749 TL olarak gerçekleşti.” <https://www.eticaret.gov.tr/haberler/10040/detay>, Erişim Tarihi: 03.07.2022

²³¹ Ümit Sönmez, “Bilişim Sistemleri Aracılığıyla Dolandırıcılık Suçu”, Dicle Adalet Dergisi, C:1, S:2, (2017), s.51.

²³² A.e., s.52; “ Saniğin, ortağı ve temsile yetkilisi olduğu şirket adına internet ortamında klasik İtalya turu şeklinde reklamlar vererek yurt dışı gezi turu düzenlediği, katılanların sanık ile görüşüp gezi ücretinin bir kısmını elden bir kısmını da havale yoluyla ödedikleri, vize işlemleri için pasaportlarını teslim ettikleri saniğin, İzmir’de bulunan İtalya Konsoloslugu’nun taşınması nedeni ile vize alamadıklarını, geziyi bir hafta ertelediklerini duyurmasına rağmen, aradan geçen süre sonunda gezinin iptal edildiğini söyleyip katılanların parasını geri ödemediğinin iddia edildiği somut olayda; eylemin internet aracılığıyla gerçekleştirilmesi karşısında sübutu halinde TCK’nın 158/1-f maddesinde tanımlanan “nitelikli dolandırıcılık” suçunu oluşturup oluşturmayacağına ilişkin delilleri tayin ve takdir görevinin üst dereceli Ağır Ceza Mahkemesine ait olduğu gözetilerek görevsizlik kararı verilmesi gerekirken yargılamaya devamla yazılı şekillerde hüküm tesisi” Yargıtay 15. CD. 0.01.2014 tarihli, 2013/995 E., 2014/1620K. sayılı kararı, www.legalbank.net, Erişim Tarihi: 24.02.2023.

²³³ Bu tip dolandırıcılık Yargıtay’ın birçok kararına konu olmuş durumdadır. Örnek olarak şu kararlar gösterilebilir:

“Şikâyetçi B..Ö..’nın www.sahibinden.com isimli internet sitesindeki ikinci el Iphone marka cep telefonuna ait resmi beğenerek sanığı aradıktan sonra anlaştıkları şekilde 820,00 TL’yi göndermesine rağmen, sanığın piyasa değeri çok düşük olan taklit nitelikteki cihazı göndermesinden ibaret eyleminin, Yargıtay Ceza Genel Kurulu’nun 02.04.2013 gün ve 15-1293/111 sayılı kararında da belirtildiği üzere, 5237 sayılı TCK’nın 158/1-f maddesinde düzenlenen “Bilişim sistemlerinin araç olarak kullanılması suretiyle dolandırıcılık” suçunu oluşturacağı gözetilmeden,..” Yargıtay 15. CD. 16.05.2016 tarihli, 2013/30337 E., 2016/4903 K. sayılı kararı, www.legalbank.net, Erişim Tarihi: 24.02.2023;

“ Saniğin, “sahibinden com.” adlı internet sitesine verdiği bir ilan ile otomobil yedek parçası temin ettiğini bildirdiği, katılanın aracına silindir kapağı satın almak üzere ilandaki numarayı arayarak 900 TL karşılığında satış konusunda anlaşmaya vardıkları, katılanın 900 TL’yi sanık tarafından bildirilen Ziraat bankası hesabına gönderdiği, akabinde sanığın parçayı kargoya vereceğini söylediği, aradan geçen süreye rağmen parçanın gönderilmediği, sanığın cep telefonunu kapatarak katılanın kendisine ulaşmasını engellediği ve sanığın bu şekilde dolandırıcılık suçunu işlediğinin iddia edildiği olayda, sanığın eyleminin 5237 sayılı TCK’nın 158/1-f, maddesi gereği “bilişim sistemlerinin araç olarak kullanılması suretiyle dolandırıcılık” suçunu oluşturacağı gözetilmeden, suç vasfında yanılığa düşülerek yazılı şekilde aynı kanunun 157/1 maddesi gereğince basit dolandırıcılık suçundan hüküm kurulması bozmayı gerektirmiş,” Yargıtay 15. CD., 09.11.2017 tarihli, 2017/20812 E., 2017/22904K. sayılı kararı, www.legalbank.net, Erişim Tarihi: 24.02.2023.

Sık rastlanan bir diğer yöntem de önden kapora adı altında bir bedelin alınıp daha sonra mağdurla irtibatın kesilmesi halidir.²³⁴Bu yöntemde çoğu zaman cayma bedeli olarak önden bir bedel alınmaktadır.²³⁵

2.2.3. Online Bahis ve Online Oyun Dolandırıcılığı

İnternet ortamının sağladığı imkanlar bilhassa eğlence sektörü açısından da büyük açılımlara yol açmıştır. Özellikle oyun sektörü geline aşamada çok büyük bir uluslararası sektör halini almış durumdadır.

Online oyunlarda bir takım yazılımlar vasıtasıyla yapılan hileler şayet söz konusu oyun karşılığında bir maddi kazanç söz konusu ise dolandırıcılık suçu gündeme gelebilecektir. Oyuncuların oyun içerisindeki başarıları karşılığında belli bir parasal değer ödül olarak sunuluyorsa ve oyuncularda hile yapmak suretiyle avantajlı duruma geliyor ise dolandırıcılık suçunun unsurları oluşmuş olacaktır. Karşılıklı rekabete ve ödül olarak para kazanma ihtimaline dayanan oyunlarda taraflardan birisi diğerlerini kazanmasını engelleyici bir virüs

²³⁴Abdurrahim Yılmaz, “Türkiye’deki Dolandırıcılık Tipolojileri: Dolandırıcılık Olaylarının Kategorik Tasnifi ve Yapılış Şekilleri”, Hacettepe Üniversitesi Sosyolojik Araştırmalar E-Dergisi, (2015), s.14..

²³⁵“Sanığın www.sahibinden.com isimli sitede vermiş olduğu satılık araç ilanını arayan katılanın aracı görmek için Eskişehir’e geleceğini söylediği, bunun üzerine sanığın başka alıcılar çıkabileceğini belirterek 250 TL kapora yatırmasını istediği, katılanın sanık adına olan hesap numarasına bu parayı yatırdığı, sanığın iki gün sonra tekrar arayarak acil paraya ihtiyacı olduğunu belirterek 500 TL daha para yatırdığı, buluşma günü ise sanığın gelmediği, sonrasında katılanın sanığa da ulaşamadığı, bu suretle sanığın bilişim sistemlerinin araç olarak kullanılması suretiyle dolandırıcılık suçunu işlediği tüm doya kapsamından anlaşıldığından mahkemenin kabul ve uygulamasında bir isabetsizlik görülmemiştir. Yargıtay 15. CD., 20.11.2018 tarihli, 2018/645 E. , 2018/8257 K. sayılı kararı, www.legalbank.net, Erişim Tarihi: 24.02.2023;

“Sanığın, www.sahibinden.com isimli internet sitesine kiralık villa ilanı verdiği, ilanı gören katılan ...'nin ilandaki telefon numarasını arayarak sanıkla irtibata geçtiği ve sanığın talebi doğrultusunda, mağdur ...adına sahte belgelerle açılan hesap numarasına 100,00 TL kapora yatırdığı, daha sonra sanığa ulaşamadığı anlaşılmakla; eylemin nitelikli dolandırıcılık suçunu oluşturduğuna yönelik kabulde bir isabetsizlik görülmemiştir.” Yargıtay 15. CD., 20.09.2018 tarihli, 2015/7576 E. , 2018/5802 K. sayılı kararı, www.legalbank.net, Erişim Tarihi: 24.02.2023;

“Sanıkların, www.sahibinden.com ve www.arabam.com uzantılı internet sitelerine kendileri ile bir ilgisi bulunmayan ve başkalarına ait araçların fotoğraf ve bilgilerini koyup, irtibat numarası olarak kendi kullandıkları telefon numaralarını vererek, telefonla arayan mağdurlardan kaparo adı altında banka hesaplarına hava-le yaptırmak suretiyle değişik miktarlarda para almaktan ibaret eylemleri ile ilgili olarak bilişim sistemlerinin araç olarak kullanılması suretiyle dolandırıcılık suçunun oluştuğuna yönelik kabulde bir isabetsizlik görülmemiştir”Yargıtay 15.CD., 02.02.2012 tarihli, 2012/67038E., 2012/6849 K. sayılı kararı, www.legalbank.net, Erişim Tarihi: 24.02.2023.

yazılımını kullanacak olursa ve bu surette diğer oyuncular zararına ve kendi yararına olarak ödülü kazanacak olursa dolandırıcılık suçu vücut bulacaktır.²³⁶

Ülkemizde Yargıtay kararlarına da aksetmiş bir yöntem ise online oyunlarda oyun içi özelliklerin geliştirilmesi için tarafların karşılıklı alış veriş yapabildiği platformlarda dolandırıcılıktır. Bazı oyunlarda oyuncular belli özellikleri bulunan karakterlerle online bir evrende karakterlerini geliştirmek için sürekli olarak bir takım görevler yerine getirirler. Oyuncunun karakteri ya diğer karakterlerle bir takım etkileşimlere girmek suretiyle yahut oyun sağlayıcının online mağazasından alınan özellikler sayesinde geliştirilir. Oyuncular da ya oyun üzerindeki online sohbet ortamlarında yahut diğer forumlarda iletişime girmek suretiyle birbirlerine özellik (item) aktarımı yapabilmektedirler. İşte bu imkanın bulunduğu oyunlarda kişilerin birbirlerini dolandırmaları söz konusu olabilmektedir. Yargıtay'ın bir kararına bu tür bir dolandırıcılık olayı örnek olmuştur. Buna göre;

“Somut olayda; internet kafe işleteni olan katılanın ... sitesinde sanığa ait ... Online isimli oyunda kullanılan ve oyundaki karakterlere güç veren item olarak adlandırılan sanal eşya ekipmanları satışı ilanını gördüğü ve ilanda yer alan telefonu arayarak sanıkla görüştüğü, sanığın katılana kendisini astsubay olarak tanıttığı ve sanal eşyanın 350 TL'ye satışı konusunda anlaştıkları, sanal eşya bedelinin sanığa ait hesaba "... kronos oyun ironset" açıklaması ile gönderdiği, sanığın sanal eşya bedelini aldığı, ancak satışa konu item denilen sanal eşyayı katılana göndermediği anlaşılmakla, mahkemenin bilişim sistemlerinin, araç olarak kullanılması suretiyle dolandırıcılık suçunun oluştuğuna ilişkin kabulünde bir isabetsizlik görülmemiştir.”²³⁷

Sanal oyunlardan başka sanal bahis platformlarında da dolandırıcılık fiillerine rastlanılmaktadır. Kural olarak bu tip sitelerin 7258 sayılı Futbol ve Diğer Spor Müsabakalarında Bahis ve Şans Oyunları Düzenlenmesi Hakkındaki Kanun'a uygun bir şekilde kurulması ve kullanıma açılması gerekmektedir. Bu kanun kapsamındaki şartlara uygunsuzluk taşıyan siteler yasadışı bahis sitesi olarak adlandırılır. Genelde bu tip sitelerde olmayan bir bahis konusu oyun (futbol, basketbol vs. maçları) üzerine bahis açılır. Bu sahte oyuna bahis koyan kişi kazandığı yalanıyla kazandığı bedelin kendisine verilmesi için üyelik, masraf, vergi vs. adı altında ön ödemeler alınır. Daha sonra bu hesaba yahut internet sitesinin

²³⁶ Gözde Modoğlu, Dijital Oyunların Ceza Hukuku ve 5651 Sayılı Kanun Kapsamında Erişim Engelleme Kararları Açısından Değerlendirmesi. (İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Bilişim ve Teknoloji Hukuku Ana Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2015), s.90-91.

²³⁷ Yargıtay 15. CD., 22.04.2015 tarihli, 2014/775E. , 2015/24095K. sayılı kararı, www.legalbank.net, Erişim Tarihi: 24.02.2023.

tamamına erişim imkansız hale gelir. Bir diğer yöntem ise mevcut bulunan bir maç için çok yüksek oranlarda bahis açılır ve kişilerin bu oyunlara bahis yatırımları sağlanır. Maç sonucunda kişi kazanmış ise de kazandığı miktar ödenmemekle birlikte bahse yatırdığı miktar da iade edilmez.²³⁸

2.2.4. Bilişim Sistemleri Üzerinden Ponzi Dolandırıcılığı

Ponzi yöntemi belli bir amaca yönelik bir sisteme dahil edilen bir yatırımcının umduğu kazancı kendisinden sonran katılan yatırımcıdan sağladığı bir sistemdir. Bu sayede piramitsel bir şekilde katılım artarak devam eder. Her bir katılımcı başkalarını dahil ettikçe o katılımcıdan komisyon almakta kendisini dahil eden katılımcıya da komisyon vermektedir. Sistem devamlılık arz etmeyince özellikle piramidin tepesinde yer alan kuran kişi ve belli bir topluluk o zamana kadar kazandıklarıyla ortadan kaybolur.²³⁹ Bu suretle diğer katılımcılar dolandırıcılığa maruz kalmış olurlar.

Hukumumuzda 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun ile bu sisteme ilişkin doğrudan hüküm vaz edilmiş durumdadır. Kanun'un 80. maddesine göre bu sistem;

“katılımcılarına bir miktar para veya mal varlığı ortaya koymak karşılığında, sisteme aynı şartlar altında başka katılımcılar bulma koşuluyla bir para veya mal varlığı kazancı olanağı ümidi veren ve mal varlığı kazancının elde edilmesini tamamen veya kısmen diğer katılımcıların da koşullara uygun davranmasına bağlı kılan, gerçekçi olmayan veya gerçekleşmesi çok güç olan kazanç beklentisi”

Olarak tanımlanmıştır. Kanun'un 77/17 maddesinde bu fiil bir suç olarak tanımlanmış ve TCK'ya yollama yapılarak cezalandırma gerektirdiği düzenlenmiştir. Buna göre;

“Bu Kanunun 80 inci maddesine aykırı olarak piramit satış sistemini başlatan, düzenleyen veya toplantı, elektronik posta veya diğer birçok kimsenin de katılımını sağlamaya elverişli yöntemlerle yayan veya böyle bir sistemin diğer bir şekilde yayılmasını ticari amaçlarla destekleyenler hakkında 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun ilgili hükümleri uygulanır.”

Görüleceği üzere burada bu sistemin kurulması ve sistemin yayılmaya çalışılması bizatihi suça vücut vermektedir. Her ne kadar kişilerin zarara uğratılması gibi bir olgunun

²³⁸ “ Bahis Dolandırıcılarına Dikkat”, <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/bahis-dolandiricilarina-dikkat-magdurlar-her-gecen-gun-artiyor-41775540>, Erişim Tarihi: 30.12.2022.

²³⁹ Mustafa Ruhan Erdem, Ceza Hukuku Genel Hükümler ve Özel Hükümler (Kişilere Karşı Suçlar). (Ankara: Turhan Yayınevi, 2007), s.465.

gerçekleşip gerçekleşmeyeceği belli değil gibi görünüyor ise de aslında bu sistem matematiksel olarak başlangıçta imkansız olduğu bellidir. Örneğin 5 kişiyle başlatılan bir piramitte her bir kişiye 5 kişi bulma şartı getirildiğinde yaklaşık olarak 12. basamakta neredeyse tüm Türkiye nüfusuna denk gelecek bir sayıya ulaşılmaktadır. Dolayısıyla sistem kurulduğunda ve bu doğrultuda para toplanmaya başladığında dolandırıcılık suçu oluşmuş olmaktadır. Ayrıca katılımcılara piramidin hangi basamağında oldukları da bildirilmemektedir. Bu bilgi yetersizliği katılımcının gerçekleşmeyecek bir sonuç hakkında kandırılması anlamına gelmektedir.²⁴⁰Yargıtay Ceza Genel Kurulu da verdiği kararlarda bu doğrultuda tespitlerde bulunmuştur. Buna göre;

“Sanıkların eylem birliği içerisinde hile ve desiselerle mağdurların fikri faaliyetlerini etkiledikleri, onlarda psikolojik bir körlük yarattıkları, matematiksel işlem ve tablolarla üyelerde hatalı bir inanç meydana getirdikleri, çok para kazanılacağı vaadi, yüksek volümlü müzik, devamlı alkışlarla katılımcıların sağlıklı düşünme yeteneğinin ortadan kaldırıldığı, oluşan hatalı inanç ve kanaatle devamının sağlandığı, belirtilen sanıkların, toplantıya katılmalarından üye olunmasına kadar ki zaman içerisinde ustaca hazırlanmış mizansen ve yalanlarla mağdurları kandırdıkları, kullanılan hile ve desisenin mağdurların bulundukları sübjektif durum nazara alındığında kandırıcı nitelikte olduğu, sanıkların gerçek durumu açıklamadıkları zira, sistem gereği zincirin halkaları genişledikçe üye temin etmenin zorlaşacağı, belli bir müddet sonra üye temininin imkânsız hale geleceği ve sistemin bu aşamada çökeceği, son üye olanların bu işleyiş içerisinde para kazanma olanağının bulunmadığı, bu durumun bilinçli olarak gizlendiği, bu eylemler nedeniyle mağdurlar zarara uğratarak sanıkların haksız kazanç elde ettikleri, bir kısım mağdurların başlangıçta ödedikleri katılım bedelini daha sonra kendilerinin de üye bulmak suretiyle zararlarının giderilmiş olmasının sanıklar açısından oluşan suçu ortadan kaldırmayacağı, bu şekilde sanıkların eylemlerinin hukukî boyuttan çıkıp cezaî sorumluluğu gerektiren dolandırıcılık suçu niteliğini aldığı”²⁴¹şeklinde tespitler yapılmıştır.

²⁴⁰ Hüseyin Tokat, “6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Hükümlerine Göre Piramit Satış Sistemleri”, Terazi Hukuk Dergisi, C:13, S:146, (2018): s.56.

²⁴¹ Yargıtay CGK, 24.11.1998 tarihli, 1998/6-280E. , 1998/359K. kararı. Bu karar 1990’lı yıllarda oluşturulan Titan Saadet Zinciri vakası üzerine verilmiştir. Bu zincire katılım ücreti 2400 Alman Markıydı ve her bir katılımcıdan 3 katılımcı bulması talep edilirdi. Zincire sonradan dahil olan bir takım katılımcının şikayeti üzerine

Ponzi yapılanmalarının temel amacı yatırım fonu oluşturmaktır. Katılımcılar bu amaçla sisteme dahil edilir. Oluşturulan fonun yatırımlarla değerlendirileceği ve kar payının dağıtılacağı vaadinde bulunulur.

Günümüzde de bu amaçla internet üzerinden ponzi dolandırıcılığı yapılagelmektedir. Burada da kişiler oluşturulan fonun uluslararası yatırım araçlarıyla nemalandırılacağı, kripto varlıklara bağlanarak yahut kripto madenciliği ile kazanç elde edileceği vaadinde bulunulmaktadır.²⁴²

İnternet ve sosyal ağların gelişmesi ponzi sistemlerinin / ponzi şemalarının oluşturulması için elverişli bir ortamın oluşmasına sebebiyet vermiştir. Bu sayede hem ponzi şemasını oluşturmak hem de idare etmek kolaylaşmıştır.²⁴³ Bu ağların avantajlarından yararlanan dolandırıcılar hem asimetrik bilgi yayılımını hem de merkezi olmayan finansal yapıyı birer araç olarak kullanmaktadırlar. Bu sayede çok yüksek miktarlarda değerler bu dolandırıcılıkların konusu olmaktadır. Örneğin EzubaoPonzi girişimi olarak anılan olayda 900.000 yatırımcı 7.6 milyar dolar dolandırılmıştır.²⁴⁴ Bu merkeziyetsiz yapı en çok da kripto değerlerin değişim aracı olarak kullanıldığı ponzi sistemleri için elverişlidir. Blockchain ile kurgulanan bu sistemlerin yasal olarak takip ve tespiti de zordur.²⁴⁵ Dolandırıcıların yatırımcılardan piyasaya yeni “token” arzı yapacağından bahisle fon toplayıp sonra erişilemez hale gelmeleri de mümkündür. Pincoin isimli bir oluşumun bu yöntemle 32.000 yatırımcıyı 660 milyon dolar ve Plustoken isimli bir oluşumun aynı şekilde 3 milyar dolar dolandırdığı olaylar örnek olarak gösterilebilir.²⁴⁶ Aynı şekilde olmayan bir kripto paranın ponzi yöntemiyle piyasaya arz edildiği ve yatırımcıların yaklaşık 15 milyar dolandırıldığı OneCoin olayı; çok yüksek kar getirisi vaadinde bulunulan (1000 dolara karşılık 3 yıl içinde 50 milyon dolar gibi) ve bu vaat sayesinde yatırım toplanan BitConnect olayı diğer örnekler olarak gösterilebilir.²⁴⁷

soruşturma başlatılmış ve sistem sonlandırılmıştır. Bknz. <https://web.archive.org/web/20160509114039/http://archive.is/171yp>, Erişim Tarihi: 02.07.2023.

²⁴² “ Kripto Paralar Ponzi Sistemi’nin Parçası mı?”, <https://www.cnnturk.com/ekonomi/coin-incelemeleri/kripto-paralar-ponzi-sisteminin-parcasi-mi>, Erişim Tarihi: 02.12.2023.

²⁴³Esra Bulut, “ Klasik Ponzi Girişimcilikten Dijital Ponzi Girişimciliğe: Benzer Taktikler, Farklı Platformlar”, Finansal Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi, C.14, S.26, Ocak 2022, s.34.

²⁴⁴ Bulut, A.e.,s. 35.

²⁴⁵ Bulut, A.e., s.36.

²⁴⁶ Bulut, A.e., s. 36-37.

²⁴⁷ Bulut, A.e., s. 37-41.

2.2.5. Kripto Değer Dolandırıcılığı

Günümüzde kripto değerlerin ve kripto değer ticaretinin yaygınlaşması dolandırıcılık dahil bir çok suç açısından ayrı bir mecra oluşmasına sebebiyet vermiştir. Kripto değerler özellikle daha önce de bahsettiğimiz üzere ponzi dolandırıcılığında bir araç olarak kullanılmaktadır. 2020 yılı içerisinde Çin’de oluşturulan “Wotoken” isimli saadet zinciri sebebiyle takriben 1.1 milyar dolar değerinde zarar meydana gelmiştir.²⁴⁸

Kripto değer dolandırıcılığı ile ilgili bir diğer yöntem ise kişilerin bu malvarlığı değerlerini sakladıkları borsa yahut (soğuk) cüzdan bilgilerinin çeşitli yöntemlerle ele geçirilip bunların elde edilmesidir. Bazı hallerde gerçekten var olan bir platformun taklit edilip kişinin bilgilerinin bu suretle elde edilmesi de mümkün olmaktadır. Bu yönüyle bakıldığında bu yöntem sosyal medya dolandırıcılığı yöntemleriyle benzeşmektedir. Aynı şekilde kripto varlık sahipleri klasik yöntemlere de maruz kalmakta kripto varlıklarını bu surette kaybetmektedirler. Örneğin kripto ödeme kabul eden bir satış sitesinde kripto değer ile ödeme aldıktan sonra mal veya hizmetin sunulmaması buna örnek olarak gösterilebilir.²⁴⁹

Kripto değer kazanma elde etme yöntemlerinden birisi de kripto değer madenciliğidir (cryptomining). Bu işlemin yapılabilmesi kaliteli bilgisayar donanımları ve yüksek işlemci gücü gerektirmektedir. Fakat bunu her kullanıcı temin edememektedir. Bazı şirketler kendi veri merkezlerindeki işlemci gücünü kazılan kripto değerlerden belli bir miktar almak karşılığında kiralamaktadır. Fakat bazı kimseler böyle bir işlemci güçleri olmamasına rağmen varmış gibi kiralama yapmakta yahut bu konuyla ilgili yine ponzi kurulmaktadır.²⁵⁰

Genelde ponzi temelli başka örnekler de rastlamak mümkündür. Örneğin, kişilerden kendilerine yatırılan kripto değerleri arbitraj yöntemiyle nemalandırıp yüksek kar vaadinde bulunulan bir örnekte kurucu toplanan kripto değerleri USD’ye çevirip şahsı için kullanmış vadettiği karı da dağıtmamıştır.²⁵¹

Ülkemizde yaşana 2 örnek de bu konudaki dolandırıcılık fiillerine dikkat çekmiştir. Türkiye menşeli Thodex isimli bir kripto değer borsası 19.01.2021 tarihindeki bir sosyal medya paylaşımında Dogecoin isimli bir para ile ilgili işlemlerin bir süreliğine bakıma

²⁴⁸ <https://news.bitcoin.com/billion-crypto-ponzi-wotoken-prison-china/>, Erişim Tarihi: 10.07.2022.

²⁴⁹ Tarakçıoğlu, a.g.e., s. 335.

²⁵⁰ Gürkan Özocak, “Bitcoin Dolandırıcılığı: CloudMining ve Ponzi Siteler”, Bilişim Dergisi, (2018) <http://www.bilisimdergisi.org.tr/>, Erişim Tarihi: 12.07.2022.

²⁵¹ “Kripto Paraların Kısa Tarihindeki 5 Büyük Dolandırıcılık Hikayesi”, <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-56892014>, Erişim Tarihi: 12.07.2022

alındığı duyurulmuştur. Sonrasında yine aynı borsadan 20.04.2021 tarihinde çekim sorunları nedeniyle bir bakım yapılacağı duyurulmasına ve bahsedilen bu bakım çalışması başlamasına rağmen bitmemiştir. Kullanıcılar bu tarihten itibaren bu borsadaki hesaplarına girememiş ve kripto değer değerlerine ulaşamamıştır.²⁵²

Bir diğer olayda ise yine Türkiye menşeli Sistemkoin isimli bir borsada kullanıcılar bu borsadaki kripto değerlerini başka bir borsaya yahut soğuk cüzdanlarına aktarmaya çalışmışlar fakat her ne kadar uygulama transferin gerçekleştiği yönünde bildirim vermiş ise de hedef borsaya veya cüzdana transfer gerçekleşmemiştir. Yapılan soruşturma neticesinde transferin gerçekleştiğine dair bildirimin şüpheliler tarafından manuel olarak gönderildiği kullanıcıların kripto değerlerinin ise bu kişilerce başka cüzdan ya da hesaplara aktarıldığı tespit edilmiştir.²⁵³

2.2.6. Online Reklamlar Aracılığıyla Dolandırıcılık

Online reklamlar aracılığıyla dolandırıcılık bir yöntem olarak sık başvurulan bir işleniş tarzıdır. Bilişim teknolojilerinin gelişiminin en büyük etkilerinden birisi de reklamcılık sektöründe kendisini göstermiştir. Reklamcılık faaliyetleri özellikle internet sayesinde boyut değiştirmiştir. Dijital reklamcılık konseptinde internet siteleri, sosyal medya siteleri yaygın bir şekilde kullanılmaktadır.²⁵⁴

Aldatıcı reklamlar vasıtasıyla kişilerin dolandırılması klasik bir dolandırıcılık yöntemi olması hasebiyle bu alanda bir özellik arz etmez. Bununla birlikte dijital reklamlar özelinde sahte veri trafiği, sahte müşteri ve etkisi olmayan reklamlar şeklinde yöntemler mevcuttur. Buna göre aslında bir gerçeği yansıtmayan reklamlar çeşitli cazip şekillerde kullanıcıya sunulur. Kullanıcı içeriğin doğruluğundan bahisle bu reklamlara tıklar. Bu tıklama karşılığında da aracı reklam şirketi asılsız reklam verene belli bir miktar ödeme yapar. Bir diğer yöntemde ise bir siteyi yayınlayan kişi sitesine tık karşılığı para kazandıran reklamlar alır. Bu reklamlara gerçek internet kullanıcıları yerine internet sitesi sahibinin insan davranışlarını taklit eden “bot” yazılımları tıklama yapar. İnternet sitesi sahibi bu sayede

²⁵²<https://www.haberturk.com/thodex-olayi-aslinda-ne-thodex-nedir-ve-sahibi-kim-iste-thodex-ile-ilgili-merak-edilenler-3049410>, Erişim Tarihi: 02.07.2022.

²⁵³<https://koinbulteni.com/turkiye-kripto-para-sektoru-sistemkoinin-7-1-btcyi-yanlis-yere-transfer-ettigi-iddiasi-ile-calkalaniyor-43002.html>, Erişim Tarihi: 13.07.2022.

²⁵⁴ Makbule Büşra Çetinkaya, Rukiye Çelik, “Bir Dijital Pazarlama Stratejisi Olarak Etkileşimli Reklamların Etkinliği: DeneySEL Bir Çalışma” Uluslararası Toplu Araştırmaları Dergisi, C.12, Y.9, (2019): s.487-488.

reklam verenden ücret alır. Bu yöntemle “clickfraud” ismi verilmektedir.²⁵⁵Böylece sahte bir reklam trafiği yaratılmaktadır. İnternet sitesi yayıncısı ise reklam verenler zararına maddi kazanç elde etmektedir.²⁵⁶

2.2.7. Oltalama

Oltalama (Phishing) bir çok mecrada hile teşkil eden bir yöntemdir. Oltalama yöntemi internet tarihinde en yaygın, en eski, en tehlikeli yöntemlerden birisidir. Oltalama yönteminde kişilerin e-posta hesaplarına veya sosyal medya hesaplarına genelde itibar edilebilir görüntüsü verilmiş firmalardan mesajlar gönderilir. Bu mesajlar/postalar gerçek bir bankadan veya firmadan gönderildiğine inandıracak şekilde tasarlanır. İnandırıcılığı temin için bu yem iletilerde ücretsiz tatil, para ödülü gibi vaatlerde bulunulur. Yahut hesaba yetkisiz erişim yapıldığı şeklinde korkutucu iletiler de kullanılabilir. İletilerde hızlı davranılması uyarısı da bulunulmakla kullanıcının sahteliği tespit imkanı azaltılmaktadır. Bu iletilere çoğu zaman sahte bir link de verilir.²⁵⁷

Kişilerden bazı özel bilgileri bu yolla talep edilir veya sahte internet sitelerine giriş yapmaları sağlanır. Kart numaraları, şifreler, hesap numaraları, internet bankacılığı kullanıcı adları ve şifreleri bu suretle temin edilebilmektedir. Ayrıca bu yöntemle hedef bilgisayara virüs yahu trojan yerleştirme imkanı da olmaktadır.²⁵⁸

Görüşümüze göre oltalama yöntemi yukarıda bahsettiğimiz diğer yöntemlerle kombine bir şekilde yapıldığında etkili bir yöntem olarak karşımıza çıkabilir. Sahte iletiler, sahte bildirim ve uyarılar bu yolla işlenen dolandırıcılık suçu açısından hile unsurunu teşkil eder.

2.2.8. Banka Hesapları Üzerinde Bilişim Sistemleri Aracılığıyla Dolandırıcılık

Bilişim teknolojilerinin gelişmesi ile başta bankalar olmak üzere finansal kuruluşlarının tümü önemli bir hedef haline gelmiş durumdadır. İnternet bankacılığının ve mobil bankacılığın yaygınlaşması bu kanal üzerinden yapılan dolandırıcılık faaliyetlerinin de

²⁵⁵ Yiğit Kaymaz, “Botlar markalara karşı”, <https://www.campaigntr.com/botlar-markalara-karsi/>, Erişim Tarihi: 14.07.2022; “Tıklama Sahtekârlığı Nedir?”, <https://www.aramamotoru.com/click-fraud-nedir/>, Erişim Tarihi: 14.07.2022.

²⁵⁶ A.e.

²⁵⁷ Oltalama Saldırılarından Korunma, <https://bidb.yildiz.edu.tr/wp-content/uploads/2021/03/Oltalama-Saldirilarindan-Korunma-1.pdf>, Erişim Tarihi: 15.07.2022.

²⁵⁸ Oltalama Saldırısı Nedir?, [https://bilgiguvenligi.marmara.edu.tr/dosya/bilgiguvenligi/politikalar/OLTALAMA%20\(PHISHING\)%20SALDIRISI%20NED%20C4%B0R%20\(1\).pdf](https://bilgiguvenligi.marmara.edu.tr/dosya/bilgiguvenligi/politikalar/OLTALAMA%20(PHISHING)%20SALDIRISI%20NED%20C4%B0R%20(1).pdf), Erişim Tarihi: 15.07.2022.

artmasına sebebiyet vermiştir. En temel olarak banka müşterilerinin kişisel bilgilerinin alınıp hesapları üzerinde oynanması suretiyle dolandırıcılık çok yaygın hale gelmiştir.²⁵⁹

Kişilerin banka hesaplarına girebilmek için yaygın yöntemleri şu şekilde sıralamak mümkündür.²⁶⁰

- Kullanıcının bilgisayar yahut diğer sistemlerine Truva yazılımları bulaştırmak en yaygın yöntemlerden birisidir. Bu tür yazılımlar başka bir tür görünümünde hedef sisteme gönderilir. Kullanıcı gönderiyi zararsız olarak düşünür. Çoğu zaman bir fotoğraf, video yahut kendisiyle ilgili olduğunu düşündüğü bir link gönderilir. Bu dosyalar açıldığında trojan yazılım hedef sisteme yerleşir ve gönderen kişi kişisel bilgileri bu suretle elde etmeye başlar.

- Bir diğer yöntem hedef bilgisayara klavye tuşlamalarını ve ekran görüntülerini kayıt altına almaya imkan veren keylogger yahut screenlogger ismi verilen yazılımların gönderilmesidir. Böylece hedef kişinin bilhassa kullanıcı adı ve şifre gibi bilgilerine erişmek imkanı olabilmektedir. Bu yazılımlar yerine sistemin fiziki öğelerine eklenen donanımlar vasıtasıyla da aynı amaca ulaşılabilir.

- Yukarıda izah ettiğimiz oltalama yöntemi banka hesaplarına erişim için en sık başvuru olan bir diğer yöntemdir.

- Oltalama yöntemine benzer bir diğer yöntem ise Vishing diye tabir edilen ses aldatmacasıdır. Bu yöntemde de kurban sahte bir telefon konuşması ile aldatılmak suretiyle dolandırılır. Özellikle banka çağrı merkezi gibi davranan dolandırıcılar kullanıcının bilgilerini almak yahut para transferi yapmasını sağlamak yoluna başvururlar.

- Bir diğer yöntemde ise saldırgan sunucu ve kullanıcı arasına girerek kullanıcının bilgilerini alır. Özellikle kamusal alanlarda genel kullanıma açık internet imkanının olduğu alanlarda başvurulur. Saldırgan ortak ağa bağlı ve bankacılık işlemi yapan kişileri tespit etmek için kontrol yapar. Bir bağlantı bulduğunda kullanıcı ile internet sitesi arasındaki bağlantıyı kesip kendi ara yüzü devreye sokarak kişisel bilgileri alır. Bu yöntemde aradaki adam saldırısı adı verilir.

²⁵⁹ Türkiye Bankalar Birliği, Bankacılıkta Dolandırıcılık Eylemler Tespit ve Önleme Yöntemleri, <https://www.tbb.org.tr/gec/KTPV14.pdf>, Erişim Tarihi: 17.07.2022.

²⁶⁰ A.e.

- Bir diğ er yöntemde ise fail hedef kişinin internet tarayıcısı üzerine zararlı yazılım eklem ler. Böylece internet tarayıcısına müdahale etmek suretiyle  rneğ n para transferlerini kendi istediğı doğrultuda yönlendirebilir.

2.2.9. Ağ Saldırıları

Ağ saldırıları sadece belli bir hedefe değıl de tümüyle bir ağa yapılan yetkisiz erişim ve ağda değışiklik şeklinde gerçekleşir. Pasif ağ saldırılarında sadece ağa yetkisiz bir şekilde erişim sağlanır. Aktif ağ saldırılarında ise yetkisiz bir şekilde yapılan erişim devamında bilgilerin  alınması ve değıştirilmesi söz konusudur.²⁶¹ Dolandırıcılık suçu açısından pasif ağ saldırısı tek başına elverişsizdir.

Ağ saldırılarında genelde yukarıda aktardığımız sızma yöntemlerinden birisi ağa bağlı bilgisayarlardan birisi üzerinde uygulanır. Daha sonra failler tüm ağa sirayet ederler. Bir diğ er yol ise doğrudan ağ sunucusuna sızmak suretiyle ağa giriş yapmaktır. Özellikle yazılımsal olarak iyi korunan ağ sistemlerine fiziksel olarak sızma yöntemleri de denenmektedir.²⁶²

       B    

SU   N      G     ş B       VE YAPTIRIM

1. SU   N      G     ş B      

1.1. Teşebbüs

Bir su  n cezalandırılabilmesi için kural olarak tipiklikte gösterilen fiiller yapıldıktan sonra neticenin de meydana gelip su  n tamamlanması gerekir. Bununla bazı hallerde kanun koyucu cezai sorumluluk genişletebilmektedir. Teşebbüs hali bunlardan birisidir. Teşebbüs kurumu sayesinde cezai sorumluluk alanı sadece neticenin de oluştuğu ana odaklanmaz genişletilmiş olur.²⁶³

²⁶¹ G     Canbek, şeref Sağıroğlu, “Bilgisayar Sistemlerine Yapılan Saldırılar Ve Türleri: Bir İnceleme”, Erciyes Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi 23 (1-2) 1 - 12 (2007), s. 3 vd.

²⁶² Muhammed Zekeriya Gündüz, Resul Daş, “Kablosuz Yerel Alan Ağlarına Sızma Uygulaması ve Temel Güvenlik  nerileri”, ISC Turkey, Bildiriler Kitabı, (2014), s.300.

²⁶³ Nur Centel, Hamide Zafer,  zlem  akmut, Türk Ceza Hukukuna Giriş. (İstanbul: Beta Yayınevi, 2016) s. 412

Teşebbüs failin suç işleme kastı çerçevesinde suçu işlemeye elverişli icra hareketlerine başlaması fakat bu hareketlerin yarıda kalması halidir. Ayrıca fail suçu işlemeye elverişli icra hareketlerini tamamlar fakat netice yine de gerçekleşmezse suç teşebbüs aşamasında kalmış olacaktır.²⁶⁴ Suçun teşebbüs aşamasında kaldığı hallerde failin suç işleme kastında bir değişiklik yoktur. Fail aslında kendi tahayyülündeki elinden gelen her şeyi yapmış/yapıyor durumdadır. Bununla birlikte failin kontrolünde olmayan dış bir etken tarafından neticenin meydana gelmesi engellenmektedir. Bu engel olmasaydı suç tamamlanmış olacaktı diyebildiğimiz hallerde kural olarak teşebbüsten bahsedilir.²⁶⁵

Teşebbüs aşamasında kalmış suçlarda failin kastında değişiklik olmadığı için ve aslında suç teşebbüs aşamasında kalmasaydı tipiklikte belirtilen netice meydana geleceği için fail yine de cezalandırılır. Pek tabi tam bir suçtan bahsedilemeyeceği için faile suçun tamamlanmış haline göre daha az bir ceza verilecektir.²⁶⁶

Daha önceki bölümlerde geniş bir şekilde izah edildiği üzere dolandırıcılık suçunun tamamlanma anı failin hileli hareketlerle mağduru yahut başkasını zarara uğratarak kendisi yahut başkası lehine yarar sağlaması anıdır. Dolandırıcılık suçu yapısı gereği genel olarak nispeten uzun bir süreç sonunda tamamlanan bir suçtur. Fail hileli hareketi kurgulaması hileyi gerçekleştirmesi çoğu zaman bir sürece yayılır. Hilenin aldatıcılığını artırmak yahut kesinleştirmek maksadıyla fail daha uzun sürelerle yayılmış bir süreç takip edebilir. İşte dolandırıcılık suçunun hareket aşamasına dahil olan bu süreçler sebebiyle teşebbüse pekala elverişlidir.²⁶⁷ Dolandırıcılık suçunun bilişim sistemleri aracılığıyla işlenen versiyonu için de aynı husus geçerlidir. Bilişim sistemleri ve yöntemleri daha çok fiilin hile unsurunu teşkil etmektedir. Klasik yöntemlere göre daha hızlı ve kompleks özellikleri bulunsada bilişim sistemleri marifetiyle geliştirilen hile yöntemlerinin amacına erişmesi için bir süreç gerekmektedir.

Suçun teşebbüs aşamasında kaldığının tespiti icra hareketlerinin başlangıcı anının tespitine bağlıdır. Bir hareketin icra hareketi olarak kabulü o hareketin suçun işlenmesine elverişli olmasına bağlıdır. Suç yolunda suça yönelen ve fakat tek başına o suç açısından elverişli nitelikte olmayan hareketler ancak hazırlık hareketi mahiyetindedir. Hazırlık

²⁶⁴ Mahmut Koca, İlhan Üzülmöz, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler. (Ankara: Seçkin Yayınevi, 2016) s. 398.

²⁶⁵ A.e.,s.399.

²⁶⁶ Adem Sözüer, Suça Teşebbüs. (İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Ana Bilim Dalı Doktora Tezi, 1993) s 335.

²⁶⁷ Selçuk, a.g.e., s.140; Soyaslan, a.g.e., s.428.

hareketleri sadece failin saikini yansıtır. Saik ya da düşünce alanı cezalandırılmaz. İlgili suçla doğrudan ilgisi yoktur. Tamamlanamamış olması suça teşebbüs anlamına gelmeyecektir.²⁶⁸

Dolandırıcılık suçunda da yine bu icra hareketleri aşamasının başladığının öncelikle tespit edilmesi gerekmektedir.²⁶⁹ Örneğin başkalarının bilgisayarına sızmak için bir trojan programı geliştiren yazılımcı henüz bu programı tamamlamadan yakalanırsa herhangi bir dolandırıcılık suçuna teşebbüs etmiş olmayacaktır. Kişinin bu ana kadarki fiilleri herhangi bir suça da vücut vermeyecektir. Bilinmelidir ki yarıda kalan hazırlık hareketleri şayet başka bir suça vücut veriyorsa failin o suçtan sorumlu tutulması imkanı pek tabi vardır. Aynı örnek üzerinden gidecek olursak; şayet fail bir kişinin kişisel banka bilgilerini almak maksadıyla bir hedef bilgisayara bir keylogger kurmuşsa ve fakat henüz kişisel bilgilere ilişkin herhangi bir erişim sağlayamamışsa bu esnada hareketleri yarım kalmışsa; teşebbüs aşamasında kalmış bir dolandırıcılıktan bahsedilemeyecektir ama bilişim sistemlerine erişme suçu işlenmiş olacaktır.

Failin icra hareketleri failin iradesinden kaynaklanmayan bir nedenle yarıda kalmalı yahut neticeye failin iradesi dışında ulaşılamamalıdır.²⁷⁰ Aksi takdirde teşebbüsten değil şartları mevcutsa gönüllü vazgeçmeden bahsedilir. Failin icra hareketleri bizzat mağdurun

²⁶⁸ “Sanığın, Akbank T.A.Ş. Menemen şubesine müracaatla hesap açtırmak istediğini beyan ederek üzerinde kendi fotoğrafı yapıştırılmış şikayetçi Halil Karaoğlu’na ait sahte sürücü belgesini ibraz ettikten sonra sürücü belgesinin fotokopisinin çekileceği sırada bankadan ayrıldığının iddia ve kabul olunması karşısında, savunma ve savunmayı teyit eden tanık beyanı ile evrak kapsamına göre sanığın henüz dolandırıcılık suçunun icrai hareketlerine başlamadığı bankaya hesap açtırmak için müracaat etmesinin hazırlık hareketi niteliğinde olduğu gözetilmeden beraatı yerine yazılı şekilde mahkumiyetine karar verilmesi ”Yargıtay 11.CD., 15.04.2009 tarihli, 2009/19597 E., 2009/4233 K. sayılı kararı, www.legalbank.net, Erişim Tarihi: 24.02.2023.

²⁶⁹ “Dolandırıcılık suçunun oluşması için haksız bir çıkar sağlanması, suçun teşebbüs halinde kaldığının kabulü için de, hazırlık hareketlerinin sona erip haksız çıkar elde edilmesine yönelik icra hareketlerine başlanması gerektiğinden, sanığın, mağdur S. A. ile, adı geçen mağdurun arkadaşı olan İ. D. 'in e-mail bilgilerini kullanarak elektronik posta yolu ile iletişim kurmak suretiyle kendisini İ. D. gibi tanıtır, hastası olduğu ve bu nedenle paraya ihtiyacı olduğundan bahisle banka hesap numaraları ve şifrelerini göndermesini istediği, mağdurun şüphelenip seni arayacağım diyerek internet kanalıyla görüşmeyi bırakıp arkadaşı İdil'i arayarak gerçeği öğrendiği somut olayda, banka hesap numarasının istenmesi ve öğrenilmesi hazırlık hareketi olup, hesap numarasının öğrenilmesinden sonra bu numaranın kullanılarak çıkar sağlanmaya yönelik icra hareketlerinin başlaması gerektiği ve sanığın bu bilgileri öğrense bile her zaman dolandırıcılık suçunun icra hareketlerine başlanmaktan vazgeçmesinin mümkün bulunduğu, bu nedenle olayda dolandırıcılık suçuna kalkışmaktan söz edilemeyeceği, hazırlık hareketinin kişisel verileri elde etmek suçunu oluşturup oluşturmayacağı, bu konuda dava bulunup bulunmadığı tartışılarak sonucuna göre sanığın hukuki durumunun tayin ve takdirinin gerektiği gözetilmeden yazılı şekilde hüküm kurulması” Yargıtay 11. CD. 13.10.2010 tarihli ve 2010/7788 E., 2010/11083 K. sayılı kararı, www.legalbank.net, Erişim Tarihi: 24.02.2023.

²⁷⁰ “ ... aynı gün jandarmaya yapılan ihbar üzerine olay yerine intikal eden kolluk görevlilerince tankerlere el konulup yeniden numune alınarak mühendislik fakültesinde yapılan tahlilde bu kez 27 PY 226 plaka sayılı tankerdeki akaryakıtın RF3 standardında fuel-oil olduğu ancak diğer dört tankerden alınan numunelerin fuel-oil olmadığı belirlendiği...”Yargıtay 15.CD., 05.03.2013 tarihli, 2013/19123 E., 2013/3898 K. sayılı kararı, www.legalbank.net, Erişim Tarihi: 24.02.2023.

fark etmesi neticesinde de kesilebilir. Bu durumda da yine suç teşebbüs aşamasında kalmış olacaktır.²⁷¹

Fiilin aldatıcılık niteliği de önem taşır. Malum olunduğu üzere dolandırıcılık suçu açısından elverişli hareket aldatıcı mahiyette olması gerekmektedir. Şayet söz konusu fiiller objektif olarak aldatıcı nitelikte değilse ve bu fiiller yarıda kalmışsa veya neticeye erişememişse teşebbüsten değil işlenemez suçtan bahsedilmelidir. Buna karşın fiil özünde aldatıcı mahiyette iken mağdur tarafından fark edildiği için sonuca ulaşamamışsa suç teşebbüs aşamasında kalmış olur.²⁷² Yargıtay kararları da bu yöndedir.²⁷³

Bununla birlikte doktrinde fiilin elverişliliğin tespiti açısından aldatıcılığın objektif mahiyetinin belirlenmesi yerine duruma ve kişiye göre bir saptama yapılması gerektiği yönünde görüşler de mevcuttur.²⁷⁴

Aldatmaya yönelik fiillerin belli bir kişiye değil de sayısı belirsiz gayrimuayyen kişilere yöneltilmesi halinde de dolandırıcılık için elverişli icra hareketlerine girildiğinin kabulü gerekir. Bu fiillerin de fark edilip neticeye erişimi engellenirse suç teşebbüs aşamasında kalmış olacaktır.²⁷⁵

Dolandırıcılık suçunun netice aşamasının da bölünebilir mahiyette olduğu hatırlanmalıdır. Dolandırıcılık suçunu neticesinin gerçekleştiğinin kabulü hem mağdurun veya

²⁷¹ Tezcan/Erdem/Önok, a.g.e., s.829.

²⁷² Dursun, a.g.e., 165.

²⁷³ “Olay tarihinde sanığın, katılan ...'nın e-posta adresinin ve buna bağlı olarak oluşturduğu facebook hesabının şifrelerini kırmak suretiyle katılanın zni ve bilgisi olmaksızın erişim sağladığı ve katılanın erişimini şifresini değiştirerek engellediği, ardından da katılanın arkadaş listesindeki şikayetçi ... ve katılan ...'den kendine ait banka hesap numarasını vererek para göndermelerini istediği, ancak şikayetçi ... ve katılan ...'in durumdan şüphelenerek katılan ...'yı aradıkları ve hesabın ele geçirildiğini öğrenmeleri üzerine para göndermedikleri, bu suretle sanığın şikayetçi ...ve katılan ...'ye karşı teşebbüs aşamasında kalan bilişim sistemlerinin araç olarak kullanılması suretiyle dolandırıcılık ve katılan ...'ya karşı bilişim sistemindeki verileri bozma, yok etme, erişilmez kılma, veri yerleştirme suçunu işlediği tüm dosya kapsamından anlaşıldığından mahkemenin kabulünde bir isabetsizlik görülmemiştir.” Yargıtay 15. CD., 17.04.2018 tarihli, 2017/33772E. , 2018/2654 K. sayılı kararı,www.legalbank.net, Erişim Tarihi: 24.02.2023;

“Sanığın olay tarihinde şikayetçi ...'in e-mail adresini ve bu hesaba bağlı facebook isimli internet sitesindeki hesabının şifresini kırarak, şikayetçi ...'un arkadaşı olan şikayetçi... ile ...'miş gibi görüştüğü ve kendi adına kayıtlı olan telefon numarasını vererek 100 TL'lik kontör göndermesini istediği, şikayetçi ...'un iş arkadaşı olan şikayetçi ... Öktem'e telefon ederek mesajı kendisinin gönderip göndermediğini sorması üzerine durumun ortaya çıktığı, bu suretle sanığın teşebbüs aşamasında kalan bilişim sistemlerinin araç olarak kullanılması suretiyle dolandırıcılık suçunu işlediği tüm dosya kapsamından anlaşıldığından mahkemenin kabulünde bir isabetsizlik görülmemiştir.” Yargıtay 15. CD., 27.02.2018 tarihli, 2015/10280 E. , 2018/1366 K. sayılı kararı,www.legalbank.net, Erişim Tarihi: 24.02.2023.

²⁷⁴ Sözüer, a.g.e., 333.

²⁷⁵ Dursun, a.g.e.,s.60.

üçüncü kişinin zarara uğraması hem de failin yahut üçüncü kişinin fayda sağlamasına bağlıdır. Şayet hileli hareketler etkisini göstermiş fail zarara uğratılmışsa fakat henüz fail yahut üçüncü kişi yarar sağlayamamışlarsa suç yine teşebbüs aşamasında kalmış olacaktır.²⁷⁶

Suçun teşebbüs aşamasında kalmış olması durumunda TCK md. 35 gereğince ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası yerine on üç yıldan yirmi yıla kadar, müebbet hapis cezası yerine dokuz yıldan on beş yıla kadar ve diğer hallerde verilecek cezanın dörtte birinden dörtte üçüne kadar indirimli bir şekilde cezalandırılır. Bu sınırlar arasındaki belirleme suç teşebbüs aşamasına gelene kadar karşı tarafta oluşturduğu zarar veya tehlikenin ağırlığına göre belirlenecektir.

Teşebbüs başlığı altında ele alınması gereken bir diğer konu TCK 36. Maddede düzenlenen gönüllü vazgeçme kurumudur. Buna göre şayet fail suçu meydana getirmeye elverişli icra hareketlerinden kendisi vazgeçerse yahut hareketleri tamamlasa da neticenin meydana gelmesini engellerse gönüllü vazgeçme hükümlerinden yararlanacaktır. Gönüllü vazgeçme hallerinde failin vazgeçtiği ana kadarki fiilleri başka bir suça vücut vermişse sadece o suçtan cezalandırılır. O zamana kadarki fiilleri başka bir suç niteliğini haiz değilse fail cezasız kalacaktır. Örneğin, failin banka hesap bilgilerini dolandırıcılık maksadıyla ele geçiren fail daha sonra hareketlerine devam etmeyip dolandırıcılık suçunun oluşmasını bizzat engellerse dolandırıcılığa teşebbüsle cezalandırılmamakla birlikte o zamana kadarki fiilleri yetkisiz erişim suçuna (TCK 244/2) vücut verdiğinden bu suçtan cezalandırılacaktır.

1.2. İştirak

Suçun bir diğer özel görünüş biçimi iştirak halidir. Suçların genelde tek kişi tarafından işleneceği varsayılmakla birlikte bazen suça birden fazla kişinin şerik olması ihtimali gündeme gelebilmektedir. İştirak halinde işlenen suçlarda ortaklar aynı suçu işleme iradesiyle bir araya gelip farklı rollerde de olsa suçun oluşumuna katkı sağlarlar.²⁷⁷ Buna göre şerikler suça müşterek fail, azmettiren yahut yardım eden sıfatıyla dahil olabilirler.

Suçla konu fiiller birden fazla kişi tarafından işlenirse yani tipik fiil üzerinde doğrudan hakimiyet kuranlar müşterek fail olarak nitelendirilirler. Azmettiren yahut yardım edenler tipik fiil üzerinde doğrudan etkileri yoktur; başka şekillerde dahil olurlar.²⁷⁸

²⁷⁶ Önder, a.g.e., s.378; Koca, Üzülmüş, Özel Hükümler, s. 709.

²⁷⁷ Centel, Zafer, Çakmut, Türk Ceza Hukukuna Giriş, s.488; İzzet Özgenç, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler. (Ankara: Seçkin Yayınları, 2016) s. 500.

²⁷⁸ Centel, Zafer, Çakmut, Türk Ceza Hukukuna Giriş, s.489.

Azmettiren aslında ilgili suçu işleme iradesi bulunmayan faili/failleri suçu işlemeye yönlendiren kişidir. Pek tabi azmettirmeden o fiile zorlama o fiile cebir ya da tehdit yoluyla mecbur bırakma anlaşılmaz. Bu durumlarda bir iştirakten değil dolaylı faillik kurumundan bahsedilir. Azmettiren TCK md 38 gereğince işlenen suçu cezası ne ise onunla cezalandırılır.²⁷⁹

Yardım eden ise suça konu tipik fiile doğrudan katılmamakla birlikte yaptıklarıyla suçun işlenişini kolaylaştıran kişidir. Bu kolaylaştırma yani yardım maddi yahut manevi yönlerden olabilir. TCK 39/2 maddesinde verilen örneklere göre suça teşvik etmek, faildeki suçu işleme kararını kuvvetlendirmek, suç işlendikten sonra yardımda bulunacağı vaadinde bulunmak birer manevi yardımken; yol göstermek, araç sağlamak, suç işlenmesi öncesinde yahut esnasında yardım edilerek icrasını kolaylaştırmak ise maddi yardım sayılır.²⁸⁰

Azmettiren ve yardım edeni yani şerikleri aslında başkasının olan fiillerle irtibatlandıran şey TCK md.40 maddesinde bağlılık kuralı olarak anılmaktadır. Şeriklerin ilgili fiile bağlanmış olması için kasten işlenen hukuka aykırı bir fiilin varlığı gereklidir. Şerikler de bu özellikteki fiile iştirak iradesinde olmalıdırlar.²⁸¹ Bu iştirak iradesinin suçun işlenmesinden önce veya en kötü ihtimal suçun işlendiği esnada mevcut olması gerekmektedir. Suç tamamlandıktan sonra iştirak gündeme gelmez.

TCK 158/1-f maddesinde ifadesini bulan bilişim sistemleri aracılığıyla dolandırıcılık suçu iştirak açısından bir özellik arz etmez. İştirak biçimlerinden hepsi ile bu suça iştirak ihtimalinden bahsedilebilir. Şayet hileli fiilleri birden fazla fail gerçekleştirirse yahut bir kişi tarafından başlatılmış fiillere başkaları sonradan doğrudan hakimiyet kuracak şekilde dahil olursa müsterek faillik gündeme gelir. Yahut bir kimse diğer bir kişiyi veya kişileri bilişim sistemlerini kullanmak suretiyle dolandırıcılık fiillerine ikna ederse azmettiren olarak iştirak etmiş olacaktır. Failin/faillerin suçu işleme iradesi doğrultusunda yol gösteren yahut araç sağlayan kişi de yardım eden olarak suça iştirak etmiş olur. Örneğin faillere donanım desteği sağlayan kişi bu kapsamdadır.

Dolandırıcılık suçu açısından failin üç veya daha fazla kişi olması durumuna dikkat edilmelidir. Zira bu hal TCK 158/3 maddesinde ayrı bir nitelikli hal olarak düzenlenmiştir.

²⁷⁹ Mustafa Özen,” 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu’nun İştirak Kurumuna Bakışı “, TBB Dergisi, Sayı 70, 2007, s.246-247.

²⁸⁰ A.e.,s. 248-249.

²⁸¹ Meral Ekici Şahin, “İştirak Halinde İşlenen Suçlarda Suça Etki Eden Nedenlerin Şeriklere Sirayet”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C:64, S:3, (2015): s.649.

Yani asli fail sayısı 3 veya daha fazla kişi ise bu kişiler aslında TCK 158/3 maddesinde düzenlenen çok failli bir suçun faili olacaklardır. Haklarında iştirak hükümleri uygulanmaz.²⁸²

Dolandırıcılık suçunda netice unsurunun bir unsuru failin kendisine yahut üçüncü bir kişiye yarar sağlamasıdır. Burada kendisine yarar sağlanan üçüncü kişinin suça iştirak etmiş sayılıp sayılmayacağı suçtan haberdar olup olmamasına bağlıdır. Bağlılık kuralı gereği bu kişi failin kastı doğrultusunda işlediği suça iştirak iradesini suçtan önce yahut en azından işlendiği esnada göstermiş olmalıdır.²⁸³ Şayet haberdar değilse diğer şartları da mevcutsa sadece TCK 165. maddesinde düzenlenen suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunu işlemiş olacaktır.²⁸⁴ Burada değerlendirdiğimiz ihtimal bilişim sistemleri marifetiyle dolandırıcılık suçlarında banka hesaplarından para alınan mağdurun parasının üçüncü bir kişiye aktarılması durumlarında çok gündeme gelmektedir.

Dolandırıcılık suçunun bilişim sistemleri aracılığıyla işlenmesi bizatihi bir nitelikli haldir. Bu noktada nitelikli halin şeriklere sirayeti konusuna da değinmek icab etmektedir. Bağlılık kuralı gereği şeriklerin nitelikli halden sorumluluğu için böyle bir nitelikli halin varlığını suçun işlendiği esnada bilmelerine bağlıdır. Aksi takdirde sadece suçun temel şeklinden sorumlu tutulacaklardır.²⁸⁵

1.3. İctima

1.3.1. Gerçek İctima

Ceza hukukunun temel prensiplerine göre kaç tane suç varsa o kadar ceza vardır. Fail bir olay dahilinde kaç tane suç işlemişse her bir suç için ayrı ayrı cezalandırılır.²⁸⁶ Bu durum “gerçek ictima” olarak nitelendirilir. Yani aslında her ne kadar kavramda ictima yani birleştirme ifadesi kullanılsa da “gerçek ictima” halinde bir birleştirme gerçekleşmez.²⁸⁷

Konumuz açısından önem arz eden en önemli düzenleme TCK 245/A maddesinde düzenlenen yasak cihaz veya programlarla ilgili hükümdür. Buna göre;

²⁸²Centel, Zafer, Çakmut, Kişilere Karşı İşlenen Suçlar, s.503.

²⁸³Tezcan, Erdem, Önok, a.g.e., s. 830.

²⁸⁴Centel, Zafer, Çakmut, Kişilere Karşı İşlenen Suçlar, s.500.

²⁸⁵Seydi Kaymaz, “5237 Sayılı Türk Ceza Kanuna Göre İştirak Halinde İşlenen Suçlarda Nitelikli Hallerin Diğer Suç Ortaklarına Geçiş Sorunu”, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C:16, S:2, (2012): s.140.

²⁸⁶Eryiğit, a.g.e., s.114.

²⁸⁷Akbulut, Genel Hükümler, s.253.

“ Bir cihazın, bilgisayar programının, şifrenin veya sair güvenlik kodunun; münhasıran bu Bölümde yer alan suçlar ile bilişim sistemlerinin araç olarak kullanılması suretiyle işlenebilen diğer suçların işlenmesi için yapılması veya oluşturulması durumunda, bunları imal eden, ithal eden, sevk eden, nakleden, depolayan, kabul eden, satan, satışa arz eden, satın alan, başkalarına veren veya bulunduran kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.”

Görüleceği üzere şayet fail bilişim sistemleri aracılığıyla dolandırıcılık suçu işleyebilmek amaçlı olarak bir cihazı, bir bilgisayar programını, şifreyi veya güvenlik kodunu imal eden, ithal eden, sevke den, nakleden, depolayan, kabul eden, satan, satış arz eden, satın alan, başkalarına veren, bulunduran kişi cezalandırılmaktadır. Bakıldığında burada sayılan fiiller bilişim sistemleri marifetiyle dolandırıcılık açısından hazırlık hareketi teşkil eden fiillerdir. Daha önce de bahsettiğimiz üzere bir suçun hazırlık hareketleri kural olarak cezalandırılmaz. Lakin bu hazırlık hareketleri bizatihi ayrıca bir suç teşkil ediyorsa faile o suçtan ceza verilebilir. Burada da inceleme konumuz suç ve diğer suçlar açısından hazırlık hareketi sayılabilecek bir fiili Kanun suç olarak tanımladığı için cezalandırma gündeme gelecektir.²⁸⁸

İçtima açısından ise bakıldığında; bilişim sistemi marifetiyle suç işleyen fail aynı zamanda 245/A maddesinde sayılan fiillere başvurmuşsa Kanun’un açık saptaması gereği her iki suçtan da ayrı ayrı cezalandırılması lazım geldiği için burada bir “gerçek içtima” hali vardır saptaması yapılacaktır. Görüşümüze göre kanun koyucu hususi olarak böyle bir vurgu yapmamış olsaydı. 245/A maddesinde sayılan fiiller her ne kadar ayrı bir suç olarak düzenlenmiş iseler de gerçek içtima yapmak imkanı bulunmayacaktı.

Buradaki gerçek içtima haline bir kimsenin banka hesaplarına girebilmek için bir trojan kodlayan kimse örnek gösterilebilir. Fail burada hem nitelikli dolandırıcılıktan hem de yasak program imali suçundan cezalandırılacaktır. Yahut dolandırıcılık yapmak isteyen kişiyi hem dolandırıcılığa ikna eden hem de kişilerin ekran hareketlerini izleme imkanı sağlayan screenlogger yazılımı tedarik eden kişi bu kapsamdadır. Burada ise fail hem dolandırıcılığa azmettirmeden hem de yasak program vermeden cezalandırılacaktır.

²⁸⁸Koca,Üzülmmez, Özel Hükümler, s. 916.

1.3.2. Diğer İçtima Halleri

Kural her bir suç için ayrıca cezalar verilmesi gerekliliği yönünde olmakla birlikte bazı hallerde birden fazla suç işlenmiş olmakla birlikte tek suçtan cezalandırma gündeme gelmektedir. TCK'da içtima halleri olarak TCK 43. maddede zincirleme suç ve TCK 44. maddede fikri içtima hükümlerine yer verilmiş durumdadır. Bununla birlikte Kanun metninde yer verilmeyen doktrin ve uygulamada “görünüşte içtima “olarak nitelendirilen bir içtima hali daha mevcuttur. İnceleme konumuz olan bilişim sistemleri marifetiyle dolandırıcılık suçu bu içtima halleri çerçevesinde incelenecektir.

1.3.2.1. Görünüşte İçtima

Görünüşte içtima hali gerçek bir içtima hali değildir. Bir birleştirme veya birlikte sayma durumu söz konusu değildir.²⁸⁹ Görünüşte içtimada ya suçlardan birisi genel norm-özel norm ilişkisi gereği diğeri önüne geçerek ilga eder. Yahut suçlardan birisi zaten diğeri kapsadığı için (örneğin unsuru olması) tek suçtan ceza verilir. Bu ihtimallerden ilki “özel normun önceliği ilkesi gereği görünüşte içtima” diğeri ise “bir normun diğeri tüketmesi gereği görünüşte içtima” olarak isimlendirilir.²⁹⁰

TCK 158/1-f maddesinde düzenlenen bilişim sistemleri aracılığıyla dolandırıcılık suçu 157. maddede düzenlenen dolandırıcılık suçunun temel şekline göre bir özel norm durumundadır. Bakıldığında bilişim sistemleri aracılığıyla dolandırıcılık yapan kişi aynı zamanda 157. maddede düzenlenen dolandırıcılık suçunu da işlemektedir lakin görünüşte içtima var olduğu için faile ayrıca 157. madde gereği ceza verilmeyecektir.²⁹¹

Bir kimsenin bilişim sistemine girme yahut kalma yoluyla dolandırıcılık suçu işlendiğinde Failin ayrıca TCK 243. maddesi kapsamında da cezalandırılıp cezalandırılmayacağı doktrinde tartışmalıdır. Bir görüşe göre bilişim sistemine girme veya kalma durumunda faile sadece nitelikli dolandırıcılıktan ceza verilecektir. Zira bilişim sistemine girme veya kalma bilişim sistemleriyle dolandırıcılık suçunun bir unsurudur.²⁹² Bir diğer görüşe göre ise şayet bilişim sistemine girme veya kalma işleniş tarzı açısından

²⁸⁹ Eryiğit, a.g.e., s.119.

²⁹⁰ Kayıhan İçel, “Görünüşte Birleşme (İçtima) İlkeleri ve Yeni Türk Ceza Kanunu”, İstanbul Ticaret Üniversitesi

Sosyal Bilimler Dergisi, S:14, (2008): s.37.

²⁹¹ Koca/Üzülmüş, Genel Hükümler, s.531.

²⁹² Mahmutoglu, a.g.e., s.864.

dolandırıcılık için zorunlu ise ayrıca TCK 243. maddeden dolayı cezalandırılmayacaktır. Fakat dolandırıcılığın yapılması için mutlaka hukuka aykırı bir şekilde girme zorunluluğu bulunamamasına rağmen fail bu yolu tercih etmiş ise her iki suçtan da cezalandırılacaktır.²⁹³

Bir diğer görünüşte içtima hali ise normlar arasında asli-tali norm ilişki olması durumunda gündeme gelir. Bazı suçlarda “ayrıca başkaca bir suç teşkil etmemesi” gerekliliği vurgulanır. İnceleme konumuz bilişim sistemleri aracılığıyla dolandırıcılık suçu ile TCK 244/4 maddesinde düzenlenen bilişim sistemlerinin kullanılması suretiyle haksız çıkar sağlama suçu bu kapsamda iki suçtur. Bir fiil diğer unsurları da mevcutsa TCK 158/1-f maddesi kapsamında suç teşkil etmiyorsa TCK 244/4 maddesi kapsamında haksız yarar sağlama suçundan cezalandırmak ihtimali değerlendirilebilecektir.

1.3.2.2. Zincirleme Suç

Belli bir suç değişik zamanlarda aynı kişiye karşı birden fazla kere işlenirse ve tüm bu suçlar aynı suç işleme kararı kapsamında ise fail hakkında zincirleme suç hükümleri uygulanacaktır. Burada kanun koyucu her bir suç için farklı farklı cezalar verilmesi (gerçek içtima) yerine tek bir ceza verip onu da belli oranlarda ağırlaştırma yoluna gitmiştir. Bu birden fazla olan suçların aynı suçlar veya aynı suçun değişik nitelikli halleri olmalıdır. Farklı suçlar arasında zincirleme suç hükümleri uygulanmaz. Ayrıca tüm bu suçların ayrı suç işleme kararlarının ürünü olmaması gerekir. Farklı zamanlarda beliren farklı suç işleme iradelerinden kaynaklı farklı suçlar arasında zincirleme suç hükümleri uygulanmaz. Nihayet mağdurun aynı kişi olması gerekmektedir. Suç niteliği icabı mağduru belli olmayan bir suç ise bu durum engel teşkil etmez.²⁹⁴

Dolandırıcılık suçu da zincirleme suç hükümleri açısından bir özellik arz etmez. Birden fazla dolandırıcılık suçuna maruz kalan mağdurların aynı olması gerekmektedir. Aksi

²⁹³ Parlar, Bilişim Suçları, s.21.

²⁹⁴ “ ..., öncelikle Şevket Kızıloğlu, Dursun Korkmaz, Hacı Mehmet Ertürk ve Cengiz Durmuş dışında kalan 23 şikayetçiye yönelik suçlarda sanığın suç faili olup olmadığının tespiti bakımından teşhise yarar fotoğrafları temin edilip olay tarihinde 23 şikayetçi ile görüşen ve kendilerinden parayı alan kişinin sanık olup olmadığı, sanığın mağdurlardan hangileri ile müstakilen, hangileri ile topluca görüşüp paraları ne şekilde aldığı kesin surette saptandıktan sonra; aynı yer ve zamanda topluca para alınanlara karşı işlenen dolandırıcılık suçu yönünden tek ceza tayin olunup, kendi içinde zincirleme suç hükümlerinin uygulanması, ayrı yer ve zamanda gerçekleşen dolandırıcılık suçu/suçları yönünden ise, mağdur sayısınca suç oluşacağı gözetilmeden eksik soruşturma ile yazılı şekilde mağdur sayısınca suç oluştuğunun kabulüyle ayrı ceza tayini ”Yargıtay 11.CD., 14.04.2011 tarihli, 2011/13741E., 2011/2036K sayılı kararı, www.legalbank.net, Erişim Tarihi: 25.02.2023.

takdirde mağdur sayısı kadar suçtan ceza vermek gerekecektir.²⁹⁵ Dolandırıcılık suçunda mağdur ile malvarlığı açısından zarara uğratılan kişi daha önceki bölümlerde incelediğimiz üzere farklı olabilirler. Şu durumda zincirleme suç hükümlerinin uygulanabilmesi açısından “aynı kişi” kavramının içeriği konusunda doktrinde tartışma mevcuttur. Bir görüşe göre mağdur hile ile aldatılan kişidir; malvarlığı bakımından zarara uğrayan ise suçtan zarar görendir. Dolayısıyla bu görüş açısından problem yoktur. Birden fazla suçlar “mağdur” olarak tanımlanan kişiye karşı işlenmişse zincirleme dolandırıcılık suçundan bahsedilebilir.²⁹⁶ Bir diğer görüşe göre ise; hile ile aldatılan kişi ve malvarlığı bakımından zarara uğrayan kişi farklı ise zincirleme suç hükümlerinin uygulanabilirliği açısından zarara uğrayan kişi baz alınmalıdır.²⁹⁷ Kanaatimizce TCK 43/1 maddesinde açık bir şekilde mağdurun aynı olması gerekliliği aranmadığı için “aynı kişi” den kastedilen hem mağdur hem de suçtan zarar gören kişi olarak değerlendirilmelidir.

Bilhassa bilişim sistemleri aracılığıyla işlenen suçlarda hile ile aldatılan kişinin ve malvarlığı değerleri zarara uğratılan kişinin farklı olması durumunda bu tartışma önem kazanır.

TCK 43/2 maddesi eski kanunda aynı nev’i den fikri içtima hali olarak tanımlanan durumu zincirleme suç başlığıyla isimlendirmiş durumdadır. Zincirleme suç durumunun bu ikinci görünümüne göre ise; aynı suç tek fiille birden fazla kişiye işlenecek olursa fail hakkında mağdur adedince değil tek bir suçtan ceza verilip bu ceza belli oranlarda ağırlaştırılır.²⁹⁸ Fail hileli hareketleriyle birden fazla kişiyi aldatıp bu kişileri yahut üçüncü kişileri zarara uğratır ve kendisine veya üçüncü bir kişiye yarar sağlarsa zincirleme biçiminde dolandırıcılık suçu işlemiş olur. Örneğin; birden fazla kişinin ortak kullandığı ağa girip ağdaki herkesi tek bir girişle zarara uğratan kişi bu durumdadır.

Hile teşkil eden fiiller sayısı ve kimliği belirsiz (gayrimuayyen) kişilere yönlendirilir ve bunlardan bazıları zarara uğratılırsa da TCK 43/2 maddesi gereğince zincirleme suç hükümleri uygulanacaktır.²⁹⁹ Örneğin, yukarıda arz ettiğimiz üzere bir ağa “araya giren adam” olarak casus bir arayüz kurup bankacılık işlemi yapmalarını beklediği kullanıcıları dolandıran şahsın durumu böyledir.

²⁹⁵Tezcan,Erdem,Önok, a.g.e., s.766.

²⁹⁶Koca, Üzülmmez, Özel Hükümler, s.668.

²⁹⁷Centel, Zafer, Çakmut, Kişilere Karşı İşlenen Suçlar, s.499.

²⁹⁸ Özbek, Doğan, Bacaksız, Tepe, Özel Hükümler, s. 717.

²⁹⁹ Koca, Üzülmmez, Özel Hükümler, s. 668

1.3.2.3. Fikri İçtima

Mülga 765 sayılı ETCK’da farklı neviden fikri içtima olarak nitelenen bu görünüş biçiminde fail tek hareketiyle birden fazla farklı suç işlemektedir. Bu durumda faile oluşan her bir suç için ayrı ayrı ceza verilmez. Beliren suçlardan cezası en ağır olanın cezasıyla cezalandırılır.³⁰⁰TCK md. 44 maddesinde “bir fiil” den bahsedilmişse de doktrinde bu teklikten, hareketin tekliğinin³⁰¹; neticenin tekliği ama farklı maddeleri ihlal ediyor oluşunun³⁰², suç işleme kararının tekliğinin³⁰³ anlaşılmasının lazım geldiğini ileri süren görüşler mevcuttur.

Bilişim sistemleri aracılığıyla dolandırıcılık suçu da fikri içtima açısından bir özellik arz etmez.

2. YAPTIRIM

Dolandırıcılık suçunun temel şeklini düzenleyen 157. madde hükmüne göre suçu işleyen kimseye bir yıldan beş yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası verilir. Adli para cezasının alt sınırı TCK 52. madde hükmü gereği beş gündür. Yargıtay alt ve üst sınır arasında belirleme yaparken faile veya üçüncü kişiye sağlanan menfaatin miktarına göre hareket edilmesi gerektiği yönünde karar vermektedir.³⁰⁴

Nitelikli dolandırıcılık hallerinin düzenlendiği 158. maddeye göre birinci fıkrada on iki bent halinde sayılan nitelikli halleri vukuu durumunda faile üç yıldan on yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezasına hükmedilecektir. Bununla birlikte şayet suç kamu kurum ve kuruluşlarının zararına olarak (TCK 158/1-e maddesi), bilişim sistemlerinin, banka veya kredi kurumlarının araç olarak kullanılması suretiyle (TCK 158/1-f maddesi), banka veya diğer kredi kurumlarınca tahsis edilmemesi gereken bir kredinin açılmasını sağlamak amacıyla (TCK 158/1-j maddesi), sigorta bedelini almak amacıyla (TCK 158/1-k maddesi), Kişinin, kendisini kamu görevlisi veya banka, sigorta ya da kredi kurumlarının

³⁰⁰ Veli Özer Özbek, Koray Doğan, Pınar Bacaksız, İlker Tepe, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler. (Ankara: Seçkin Yayınları,2016) s. 606.

³⁰¹ Koca, Üzülmüş, Genel Hükümler, s. 514-519.

³⁰² Ali Hacıfazlıoğlu, Teori ve Uygulamada Suçların İçtimalı. (Ankara: Bilge Yayınevi, 2014) s. 280.

³⁰³ Koca, Üzülmüş, Genel Hükümler, s. 492- 497.

³⁰⁴ Centel, Zafer, Çakmut, Kişilere Karşı İşlenen Suçlar, s. 500

çalışanı olarak tanıtması veya bu kurum ve kuruluşlarla ilişkili olduğunu söylemesi suretiyle (TCK 158/1-l maddesi) işlenirse alt sınır dört yıldan; adli para cezasının alt sınırı ise elde edilen menfaatin iki katından az olamayacaktır.

TCK 158/3 maddesine göre ise dolandırıcılık suçunun gerek temel şeklinin gerekse nitelikli şekillerinin üç veya daha fazla kişiyle işlenmiş olması durumunda verilecek ceza yarı oranında artırılır. Eğer bu suçlar zaten teşekkül ettirilmiş bir suç örgütünün faaliyeti çerçevesinde işlenirse o halde verilen ceza bir kat artırılır.

TCK 159. madde hükmü ise cezayı hafifleten bir nitelikli hal vaz etmiş durumdadır. Buna göre; şayet dolandırıcılık suçu bir hukuki ilişkiye dayanan alacağı tahsil amacıyla işlenmişse suçun soruşturulması ve kovuşturulması şikayete bağlı hale gelir. Suçun mağduru veya suçtan zarar göreni fiili ve failin kim olduğunu bildiği veya öğrendiği günden itibaren altı ay içinde şikayet hakkını kullanmalıdır (TCK 73. madde). Bununla birlikte faile altı aydan bir yıla kadar hapis veya adli para cezası verilir. Bu durumda adli para cezasının hapis cezasına alternatif olarak düzenlendiğine dikkat edilmelidir.³⁰⁵

Güvenlik tedbirlerine ilişkin olarak torba bir hüküm teşkil eden TCK 169. maddeye göre şayet dolandırıcılık suçu sebebiyle üçüncü kişi olarak bir tüzel kişiye menfaat sağlanmışsa tüzel kişilere mahsus güvenlik tedbirlerine hükmedilecektir. TCK 60. maddeye göre;

“ Bir kamu kurumunun verdiği izne dayalı olarak faaliyette bulunan özel hukuk tüzel kişisinin organ veya temsilcilerinin iştirakiyle ve bu iznin verdiği yetkinin kötüye kullanılması suretiyle tüzel kişi yararına işlenen kasıtlı suçlardan mahkûmiyet halinde, iznin iptaline karar verilir.”

Görüleceği üzere tüzel kişiler açısından en önemli güvenlik tedbirlerinden birisi faaliyet izninin iptalidir. Bununla birlikte TCK 60/2 maddesine göre kendisine yarar sağlanan tüzel kişi hakkında TCK 54. maddede³⁰⁶ düzenlenen eşya müsadereyi yahut TCK 55. maddede³⁰⁷ düzenlenen kazanç müsadereyi de uygulanabilir.

³⁰⁵ Özbek, Doğan, Bacaksız, Tepe, Özel Hükümler, s. 717.

³⁰⁶ “Madde 54- (1) İyiniyetli üçüncü kişilere ait olmamak koşuluyla, kasıtlı bir suçun işlenmesinde kullanılan veya suçun işlenmesine tahsis edilen ya da suçtan meydana gelen eşyanın müsadereye hükmolunur. Suçun işlenmesinde kullanılmak üzere hazırlanan eşya ,kamu güvenliği, kamu sağlığı veya genel ahlak açısından tehlikeli olması durumunda müsadere edilir. (Ek cümle: 24/11/2016-6763/11 md.) Eşyanın üzerinde iyiniyetli üçüncü kişiler lehine tesis edilmiş sınırlı ayni hakkın bulunması hâlinde müsadere kararı, bu hak saklı kalmak şartıyla verilir.

3. YARGILAMA USULÜ

Dolandırıcılık suçu kural olarak re 'sen takip edilebilir bir suçtur. Suçun muhakeme makamlarınca herhangi bir şekilde öğrenilmesi durumunda soruşturma aşaması başlayacaktır. Bununla birlikte TCK 159. maddede sayılan hallerin vukuu durumunda suç şikayete bağlı hale gelecektir. Aynı şekilde şayet dolandırıcılık suçu TCK 167/1 maddesinde sayıldığı üzere aralarında akrabalık ilişkisi bulunanlar arasında işlenecek olursa suç yine şikayete tabi hale gelecektir.

Dolandırıcılık suçunun şikâyeteye bağlı hale gelmiş şekilleri CMK 253/1 maddesi mucibince uzlaşma hükümleri kapsamındadır. Zira bu hükme göre kural olarak soruşturulması ve kovuşturulması şikâyeteye bağlı suçlar uzlaştırma kapsamındadır. Bununla birlikte CMK 253/1-b maddesinde sayılan suçlarda şikâyeteye bağlı olup olmama durumu önem taşımaksızın uzlaştır yoluna gidilir. Dolandırıcılık suçunun temel şekli (TCK 157. madde) de bu kapsamdadır.

Dolandırıcılık suçunun temel şeklinin işlenmesi yahut daha az cezayı gerektiren hallerin mevcudiyeti durumunda görevli mahkeme Asliye Ceza Mahkemesidir. Nitelikli hallerin mevcudiyeti durumunda ise görevli mahkeme Ağır Ceza Mahkemesi olacaktır. Zira 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri İle Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev Ve Yetkileri Hakkında Kanun'un 12. maddesi nitelikli dolandırıcılık suçlarını hususi

(2) Birinci fıkra kapsamına giren eşyanın, ortadan kaldırılması, elden çıkarılması, tüketilmesi veya müsaderesinin başka bir surette imkânsız kılınması halinde; bu eşyanın değeri kadar para tutarının müsaderesine karar verilir.

(3) Suçta kullanılan eşyanın müsadere edilmesinin işlenen suça nazaran daha ağır sonuçlar doğuracağı ve bu nedenle hakkaniyete aykırı olacağı anlaşıldığında, müsaderesine hükmedilmeyebilir.

(4) Üretimi, bulundurulması, kullanılması, taşınması, alım ve satımı suç oluşturan eşya, müsadere edilir.

(5) Bir şeyin sadece bazı kısımlarının müsaderesi gerektiğinde, tümüne zarar verilmeksizin bu kısmı ayırmak olanaklı ise, sadece bu kısmın müsaderesine karar verilir.

(6) Birden fazla kişinin paydaş olduğu eşya ile ilgili olarak, sadece suça iştirak eden kişinin payının müsaderesine hükmolunur.”

³⁰⁷ “ Madde 55- (1) Suçun işlenmesi ile elde edilen veya suçun konusunu oluşturan ya da suçun işlenmesi için sağlanan maddi menfaatler ile bunların değerlendirilmesi veya dönüştürülmesi sonucu ortaya çıkan ekonomik kazançların müsaderesine karar verilir. Bu fıkra hükmüne göre müsadere kararı verilebilmesi için maddi menfaatin suçun mağduruna iade edilememesi gerekir.

(2) Müsadere konusu eşya veya maddi menfaatlere el konulamadığı veya bunların merciine teslim edilmediği hallerde, bunların karşılığını oluşturan değerlerin müsaderesine hükmedilir.

(3) (Ek: 26/6/2009 – 5918/2 md.) Bu madde kapsamına giren eşyanın müsadere edilebilmesi için, eşyayı sonradan iktisap eden kişinin 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanununun iyi niyetin korunmasına ilişkin hükümlerinden yararlanamıyor olması gerekir.”

olarak saymış verilecek ceza miktarı önem arz etmeksizin ağır ceza mahkemelerinin görevli olduğunu belirtmiştir.³⁰⁸

Yetkili mahkeme açısından dolandırıcılık suçu bir özellik arz etmez. CMK 12/1 maddesine göre yetkili mahkeme suçun işlendiği yer mahkemesidir. Suçun işlendiği yerin neresi olduğu hususu açıklığa kavuşturulmalıdır. Dolandırıcılık suçu gibi neticeli suçlarda yani hareket ve neticenin birbirlerinden ayrılabilirdiği suçlarda suçun işlendiği yer hareketin yapıldığı yerdir.³⁰⁹ Ayrıca TCK 8. madde hükmüne göre bir suçun hareket yahut netice aşamalarından herhangi birisinin Türkiye’de gerçekleşmiş olması suçun Türkiye’de işlenmiş sayılması için yeterlidir. Bilişim sistemleri aracılığıyla işlenen dolandırıcılık suçları açısından bu husus önem taşır. Örneğin yurtdışı kaynaklı bir trojan saldırısı ile Türkiye’de bulunan bir kişinin dolandırılması durumunda failin yurt dışında olması önem arz etmez.

CMK 12. maddesine 7331 sayılı kanunla eklenen 6.fıkra’ya göre;

“Bilişim sistemlerinin, banka veya kredi kurumlarının ya da banka veya kredi kartlarının araç olarak kullanılması suretiyle işlenen suçlarda mağdurun yerleşim yeri mahkemeleri de yetkilidir.”

Görüleceği üzere Kanun bu hükmüyle mağdur temelli bir yetki kuralı ihdas etmiş durumdadır. Bu fıkra ile seçimlik bir yetkili mahkeme belirlemiş durumdadır. Buna göre bilişim sistemleri aracılığıyla dolandırıcılık suçlarında suçun işlendiği yer veya mağdurun yerleşim yeri mahkemeleri yetkili olabilecektir.

4. ZAMANAŞIMI

TCK 66/4 Maddesi gereği dava zamanaşımı sürelerinin belirlenmesi açısından suçun kanunda yer alan cezasının üst sınırı dikkate alınır. Dolandırıcılık suçunun temel şeklinde

³⁰⁸Madde 12- (Değişik: 21/2/2014 – 6526/2 md.)Kanunların ayrıca görevli kıldığı hâller saklı kalmak üzere, Türk Ceza Kanununda yer alan yağma (m. 148), irtikâp (m. 250/1 ve 2), resmî belgede sahtecilik (m. 204/2), nitelikli dolandırıcılık (m. 158), hileli iflâs (m. 161) suçları, Türk Ceza Kanununun İkinci Kitap Dördüncü Kısımının Dört, Beş, Altı ve Yedinci Bölümünde tanımlanan suçlar (318, 319, 324,325 ve 332 nci maddeler hariç) ve 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun kapsamına giren suçlar dolayısıyla açılan davalar ile ağırlaştırılmış müebbet hapis ,müebbet hapis ve on yıldan fazla hapis cezalarını gerektiren suçlarla ilgili dava ve işlere bakmakla ağır ceza mahkemeleri görevlidir. Anayasa Mahkemesi ve Yargıtay’ın yargılayacağı kişilere ilişkin hükümler, askerî mahkemelerin görevlerine ilişkin hükümler ile çocuklara özgü kovuşturma hükümleri saklıdır.

³⁰⁹ Koca, Üzülmez, Genel Hükümler, s. 703-704.

cezanın üst sınırı beş yıl olarak belirlenmiştir. Şu durumda suçun temel şekli açısından dava zamanaşımı süresi TCK 66/1-e maddesi gereği sekiz yıldır. Bu süre on iki yaşını doldurmuş on beş yaşını doldurmamış kişiler için dört yıl, on beş yaşını doldurmuş on sekiz yaşını doldurmamış olanlar için ise beş yıl dört ay olacaktır (TCK 66/2 maddesi).

TCK 66/3 maddesine göre, nitelikli haller mevcutsa zamanaşımı süresinin hesabında bu haller göz önünde bulundurulur. Buna göre inceleme konumuz olan bilişim sistemleri aracılığıyla dolandırıcılık suçu işlendiğinde üst sınır on yıl olduğundan dava zamanaşımı süresi TCK 66/1-d maddesi gereği on beş yıl olacaktır. Bu süre on iki yaşını doldurmuş on beş yaşını doldurmamış kişiler için yedi yıl altı ay, on beş yaşını doldurmuş on sekiz yaşını doldurmamış olanlar için ise on yıl olacaktır (TCK 66/2 maddesi).

Zamanaşımı süresi tamamlanmış suçlarda suçun işlendiği günden itibaren başlayacaktır. Suç tamamlanmamış teşebbüs aşamasında kalmış ise son icra hareketinin yapıldığı günden, zincirleme şekilde işlenmiş ise son suçun işlendiği günden itibaren başlayacaktır (TCK 66/6 maddesi).

SONUÇ

Bilişim sistemler aracılığıyla dolandırıcılık günümüzde gittikçe yaygınlaşan bir hal almaktadır. Bireyler dijitalleşen dünyanın önlenemez konseptlerine ayak uydurabilmek amacıyla hemen her yeniliğe uyum sağlamak gerekliliği çerçevesinde hareket etmektedirler. Mevzu kaynaklar bu gelişim ve değişime ayak uydurmak durumundadır.

Bilişim sistemleri kavramına dair yasal düzeyde bir tanım yapılması gerektiği düşüncesindeyiz. Bu tanımın teknolojinin gelişme potansiyelini göz ardı etmemesi gerekmektedir. Zira bilişim sistemleri artık kuantum fizik biliminin verileri doğrultusunda başkalaşım geçiriminin eşiğindedir. Ayrıca insan bilincini modelleme becerisi gösteren yapay zeka sistemlerinin çok uzak olmayan bir gelecekte gündelik hayatın bir parçası olacağı öngörülmektedir. Ayrıca klasik iktisadi hayat da teknolojinin gelişmesine paralel olarak çok büyük bir anlam değişikliğine uğrayacaktır. Merkeziyetsiz ekonomi geleceğin dünyasında vaz geçilmez bir hal alacaktır. Aynı teknoloji mülkiyet kavramına da ayrı bir boyut kazandıracaktır.

Dolandırıcılık suçunda hile unsuru, bu suçu diğer malvarlığına karşı suçlardan ayıran en önemli unsurdur. Hile doktrinde ve uygulamada “nitelikli bir yalan” olarak genel bir tanıma kavuşturulmuşsa da kavramın zamanın değişen şartlarına göre başkalaşması ihtimali her zaman gündemdedir. Ayrıca artık hile kişinin şahsi becerisinden çok elverişli araçlar marifetiyle yapılmaktadır. Bilişim sistemleri geliştikçe aldaticılık kabiliyeti yüksek teknolojik imkanlar gündeme gelmiştir. Yüksek algı kurgusuna sahip algoritmalar temelinde üretilen yazılım ve teknolojiler dolandırıcılığa farklı bir boyut kazandırmaktadır.

Şu durumda kanun koyucunun dolandırıcılık suçunun unsurunu teşkil eden hile kavramına her türlü tartışmadan uzak ve kapsayıcı bir hile tanımı getirmesi önem arz etmektedir. Yargıtay içtihatlarında bu konuyla ilgili geline en iyi noktanın “nitelikli yalan” seviyesi olması uygulamada sorunları çözmekten çok uzaktır. Nispeten soyut bir kavramın bir diğer soyut kavramla tanımlanması hile unsurunun tespitinde yargı mekanizmasını zorlamaktadır. Kanaatimizce hilenin kişinin irade hürriyetini engelleyici özelliğine vurgu yapılması icap etmektedir. Burada her ne kadar bu tür bir yaklaşımın özel hukuktaki hile kavramına atıf teşkil edebileceği şeklinde bir endişe belirecek ise de kanımızca dolandırıcılık suçunun özel hukuk ilişkileri esnasında işlenen bir suç olması sebebiyle bunda bir sakınca görülmemelidir. Bu noktada kanun koyucunun bilişim sistemleri ile hile yapılışına dair özel bir belirleme yapması da icap etmektedir. Zira zaten yetersiz olan hile kavramının bir de

bilişim sistemleri marifetiyle gerçekleştirilişi tespiti daha da zor hale getirmektedir. Salt kanun metninden hareket edilecek olursa bilişim sistemleri aracılığıyla dolandırıcılık suçunda aranan hile “bilişim sistemleri aracılığıyla nitelikli yalan” gibi bir görünüm arz etmektedir. Bu durum suçun tespitini zorlaştırmaktadır. Bilişim sistemleri aracılığıyla dolandırıcılık suçuna özel olmak üzere hile kavramı mahsus bir tanıma kavuşturulmalıdır.

Kanun sistematığı açısından bilişim sistemleri aracılığıyla dolandırıcılık suçu ile banka veya kredi kurumlarının araç olarak kullanılması suretiyle dolandırıcılık suçunun aynı bentte düzenlenmesi de kanaatimizce isabetsizdir. Kanun koyucu gerekçesinde bu iki nitelikli hali sadece fail açısından kolaylık gibi bir kritere indirgemişse de suçun işleniş biçimleri ve kendilerine özel durumlar nedeniyle ayrı bentlerde ve ayrıntılandırılmak suretiyle düzenlenmesi daha isabetli olacaktır.

Bilişim teknolojileri hayatın hemen her alanına nüfuz etmeye başlamıştır. Bu durum temel hak ve özgürlükleri de müdahaleye açık hale getirmiştir. Sosyal medya artık bireyler için vazgeçilmez bir hal almıştır. Bu kanalla işlenen suçlar çok yönlü ve çok boyutludur. Bu nedenle sadece ceza mevzuatının değil diğer mevzuatın da Anayasa’nın benimsediği haklar anlayışı çerçevesinde ortak bir standardı benimsemesi gerekmektedir. Aynı şekilde E-ticaretin yaygınlaşması bu ticari ilişkinin de değişik yönleri gözetilmek suretiyle ele alınması gerekliliğini doğurmuştur.

Bilişim sistemleri aracılığıyla yapılan dolandırıcılık temelde klasik dolandırıcılık mantığı üzerine kuruludur. Kriminolojik olarak bilişim sistemleri bu suç için sadece vasıta mahiyetindedir. Bu tip suçla mücadele açısından klasik dolandırıcılık mantığının bilişim sistemleriyle çalıştırılmasına dair öngörüye sahip olunması önem arz eder. Teknolojinin geldiği nokta ve gideceği yer kanun koyucu tarafından bilimsel metotlara uygun bir şekilde takip edilmelidir. Bu konuyla ilgili herhangi bir önyargı ve bilinç eksikliği suçla mücadele açısından telafisi zor veya imkansız sonuçlara yol açabilir. Gerçekten Yargıtay kararlarında bile bilişim sistemi ile bilgisayar sistemi arasındaki farkı yakalayamamış muhalefet şerhlerine rastlanmaktadır. Bilişim sistemleri aracılığıyla dolandırıcılık suçuna yaşayan hukuk mantığı çerçevesinde yaklaşılması bir zorunluluktur.

Uygulamada ceza yargıcının bilişim teknolojilerine yabancılığı, gelişen teknolojinin takip edilememesi gibi durumlar hem yargılama sürecinin uzamasına hem de verilen kararların isabetli olmamasına yol açmaktadır. Dava dosyaları daha çok bilirkişilerin teknik açıklamaları çerçevesinde şekillenmekte dava konusu olay ceza hukuku ilkeleri açısından

incelenememektedir. Bu durum mahkemenin olayın mahiyetini anlayana kadar uzun süren tutukluluk kararları vermesine de yol açmaktadır. Yine bu bilgi eksikliği sebebiyle sanıkların olaydaki rolleri ayırt edilememektedir. Bilhassa sanıklar arasında bilgisayar mühendisliği yahut yazılımcılık gibi meslekleri icra edenler varsa masumiyet karinesi ihlal edilerek haklarında adil olmayan kararlar verilegelmektedir. Örneğin sıradan bir arayüz tasarımcısı olan yazılımcı bir kişi sadece mesleği dolayısıyla asli fail olarak nitelendirilebilmektedir.

Tüm bu sakıncalar göz önüne alındığında ve bilişim teknolojilerinin geldiği nokta göz önüne alındığında tüm bilişim suçları açısından özel bir yargılama yetkisini haiz ihtisas mahkemelerinin kurulması gerektiği kanaatindeyiz.

Ceza uygulamasının da bilişim teknolojilerindeki gelişime ayak uydurması önem arz etmektedir. Yargılama makamı hayatın olağan akışı, ortalama insanın bilgi ve görgü seviyesi gibi temel kriterleri gelişen teknolojinin hayata dahilini de gözeterек yeniden değerlendirmesi gerekmektedir.

KAYNAKÇA

Akbulut, Berrin, Bilişim Alanında Suçlar. (Ankara: Adalet Yayınevi, 2017)

Akbulut, Berrin, Ceza Hukuku Genel Hükümler. (İstanbul: Adalet Yayınevi 2017)

Akıncı, Hatice / Alıç, A. Emre / Er, Cüneyd, “Türk Ceza Kanunu ve Bilişim Suçları”, İnternet ve Hukuk. (İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2004)

Aliusta, Cahit / Benzer, Recep, “ Avrupa Siber Suçlar Sözleşmesi Ve Türkiye’nin Dahil Olma Süreci”, Uluslararası Bilgi Güvenliği Mühendisliği Dergisi, C.4, No:2, (2018)

Alkan, Mustafa / Tekedere, Hakan, “Bilgisayar Ağ Teknolojileri ve İletişim Protokollerinin Uygulanması”, Niğde Üniversitesi Mühendislik Bilimleri Dergisi, C.3, S.2, (1999)

Aydın, Emin, Bilişim Suçları ve Hukukuna Giriş. (Ankara: Doruk Yayınları, 1992)

Baki, Ensar, Türk Ceza Hukukunda Etkin Pişmanlık, YBHD, 2016/2, 2016.

Benek, Esmâ, Cumhuriyet Dönemi’nde Hırsızlık ve Dolandırıcılık (1923-1938). (Van: Yüksek Lisans Tezi, 2021)

Beyza Melek Eryiğit, Dolandırıcılık Suçu ve Özel Olarak Bilişim Sistemlerinin, Banka Veya Kredi Kurumlarının Araç Olarak Kullanılması Suretiyle Nitelikli Dolandırıcılık Suçu, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, 2019.

Bilen, Mesut, Türk Ceza Hukukunda Dolandırıcılık. (Konya: Doktora Tezi, 2012)

Bozbel, Savaş, Fikir ve Sanet Eserleri Hukuku. (İstanbul: Oniki Levha Yay., 2012)

Canbek, Gürol / Sağıroğlu, Şeref, “Bilgisayar Sistemlerine Yapılan Saldırılar Ve Türleri: Bir İnceleme”, Erciyes Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi 23 (1-2) 1 - 12 (2007)

Centel, Nur / Zafer, Hamide / akmut, zlem, Kişilere Karşı İşlenen Suçlar, C. I. (İstanbul: Beta Yayınları, 2017)

Centel, Nur / Zafer, Hamide / akmut, zlem, Türk Ceza Hukukuna Giriş. (İstanbul: Beta Yayınevi, 2016)

Ceyhan, Murat, Ceza Hukukunda Netice, İstanbul Üniversitesi SBE Doktora Tezi, (2021)

Çetinkaya, Makbule Büşra / elik, Rukiye, “Bir Dijital Pazarlama Stratejisi Olarak Etkileşimli Reklamların Etkinliği: Deneysel Bir alışma” Uluslararası Toplu Araştırmaları Dergisi, C.12, Y.9, (2019)

Değirmenci, Olgun, “2004 Türk Ceza Kanunu’nun Bilişim Suçları Bakımından Değerlendirilmesi”, TBB Dergisi, S:58, Mayıs/Haziran (2005)

Demirli, Cihad / Kütük, Ömer Faruk, “ Anlamsal Web (Web 3.0) ve Ontolojilerine Genel Bir Bakış”, İstanbul Ticaret Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi, Y.9, S.18, (2010)

Dönmezer, Sulhi, Kişilere Ve Mala Karşı Cürümler. (İstanbul: Beta Basım Yayın, 2001)

Dursun, Hasan, Türk Ceza Hukukunda Dolandırıcılık Suçu. (Ankara: Doktora Tezi, 2016)

Dölger, Murat Volkan, Bilişim Suçları ve İnternet İletişim Hukuku. (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2020)

Eker Kazancı, Behiye / Zeyrek, İlker, “TCK’da Dolandırıcılık Suçu”, DEÜ Hukuk Fakóltesi Dergisi, Prof. Dr. Durmuş Tezcan’a Armağan, C.21, Özel S., (2019)

Ekici şahin, Meral, “İştirak Halinde İşlenen Suçlarda Suça Etki Eden Nedenlerin şeriklere Sirayet”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakóltesi Dergisi, C:64, S:3, (2015)

Ekici şahin, Meral, Dolandırıcılık Suçu, Türk ve Alman Ceza Hukukuna İlişkin Karşılaştırmalı Bir İnceleme. (Ankara: Adalet Yayınevi, 2019)

Elektronik Ticaret Hukuk Çalışma Grubu Raporu, 3 Mayıs 1998, in: Elektronik Ticaret (Derleyen: Veysel Bozkurt).

Erdem, Mustafa Ruhan, Ceza Hukuku Genel Hükümler ve Özel Hükümler (Kişilere Karşı Suçlar). (Ankara: Turhan Yayınevi, 2007)

Erdoğan, Yavuz, Türk Ceza Kanunu'nda Bilişim Suçları (Uluslararası Siber Suç Sözleşmesi ve Yargıtay Kararları ile). (İstanbul: Legal Yay. 2012)

Esra Bulut, “ Klasik Ponzi Girişimcilikten Dijital Ponzi Girişimciliğe: Benzer Taktikler, Farklı Platformlar”, Finansal Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi, C.14, S.26, Ocak 2022.

Fatih Yurtlu, İhmali Suçlar, Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Ens. Kamu Hukuku ABD Doktora Tezi, 2020.

Gökçen, Ahmet / Balcı, Murat, “Dolandırıcılık Suçu”, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Cilt: 14, Sayı: 1-2, (2008)

Gülmez, Ali, Bilişim Suçları ve Soruşturma – Kovuşturma Evreleri. (Ankara: Seçkin Yay., 2005)

Gündüz, Muhammed Zekeriya / Daş, Resul, “Kablosuz Yerel Alan Ağlarına Sızma Uygulaması ve Temel Güvenlik Önerileri”, ISC Turkey, Bildiriler Kitabı, (2014)

Hacıfazlıoğlu, Ali, Teori ve Uygulamada Suçların İçtimaı. (Ankara: Bilge Yayınevi, 2014)

Hafizoğulları, Zeki / Özen, Muharrem, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler Kişilere Karşı Suçlar, 5. Baskı . (Ankara: Us-A Yayıncılık, 2016)

Hakeri, Hakan, Ceza Hukukunda İhmal Kavramı ve İhmali Suçların Çeşitleri. (Ankara: Seçkin Yayınevi, 2003)

İçel, Kayıhan, “Görünüşte Birleşme (İçtima) İlkeleri ve Yeni Türk Ceza Kanunu”, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, S:14, (2008)

Karagöz, Mehmet Can, Bilişim Sistemini Engelleme, Bozma, Verileri Yok Etme Veya Değiştirme Suçu (TCK m. 244). Akdeniz Üni., SBE, Kamu Huk. ABD. Yüksek Lisans Tezi, Antalya, (2019)

Karakehya, Hakan, “ Kumar Oynanması İçin Yer ve İmkân Sağlama Suçu”, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, S. 2 (Prof. Dr. Nur Centel’e Armağan)

Kaya, Cemil, “ Avrupa Birliği Veri Koruma Direktifi Ekseninde Hassas (Kişisel) Veriler ve İşlenmesi”. İÜHFM, C. LXIX, S. 1-2.

Kaya, Mehmet Bedii, İnternet Hukuku. (İstanbul: Oniki Levha Yayınları, 2021)

Kaymaz, Seydi, Ceza Muhakemesinde Telekomünikasyon Yoluyla Yapılan İletişimin Denetlenmesi, (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2015)

Kaymaz, Seydi, “5237 Sayılı Türk Ceza Kanuna Göre İştirak Halinde İşlenen Suçlarda Nitelikli Hallerin Diğer Suç Ortaklarına Geçiş Sorunu”, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C:16, S:2, (2012)

Koca, Mahmut / Üzülmmez, İlhan, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler. (Ankara: Seçkin Yayınevi, 2016)

Koca, Mahmut / Üzülmmez, İlhan, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler. (Ankara: Seçkin Yayınevi, 2018)

Kunter, Nurullah, Suçun Kanuni Unsurları. (İstanbul:1949)

Kurt, Levent, Açıklamalı İçtihatlı Tüm Yönleriyle Bilişim Suçları ve Türk Ceza Kanunundaki Uygulaması. (Ankara: Seçkin Yay., 2005)

Kurt, Levent, Bilişim Suçları ve Türk Ceza Kanunundaki Uygulaması. (Ankara: Seçkin Yay., 2005)

Kuş, Oğuz, “Metaverse: ‘Dijital Büyük Patlamada’ Fırsatlar Ve Endişelere Yönelik Algılar”, Intermedia International e-Journal, S. 8(15), (2021)

Mahmutoğlu, Fatih Selami, “Türk Ceza Kanununda Yer Alan Bilişim Alanındaki Suçlar Ve Karşılaşılan Sorunların Yargı Kararları Işığında Değerlendirilmesi”, İÜHFM, C. LXXI, S.1, (2013)

Meran, Necati, Dolandırıcılık, Sahtecilik, Güveni Kötüye Kullanma. (Ankara: Seçkin Yayınları, 2016)

Modoğlu, Gözde, Dijital Oyunların Ceza Hukuku ve 5651 Sayılı Kanun Kapsamında Erişim Engelleme Kararları Açısından Değerlendirmesi. (İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Bilişim ve Teknoloji Hukuku Ana Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2015)

Mumcu, Ahmet, Türk Hukuk Tarihi. (Ankara: Turhan Kitabevi, 2017)

Okuyucu, Ergün Güneş, “ Banka veya Kredi Kartlarının Kötüye Kullanılması”, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi – Prof. Dr. Nur Centel’e Armağan, C. 19, S. 2, (2013)

Otey, Michael, Microsoft SQL Server 2005 New Features . (Mcgraw-Hill / Osborne, 2005)

Ören, Tuncer / Üney, Tuncer / Çölkesen, Rifat, Türkiye Bilişim Ansiklopedisi. (İstanbul: Papatya Yayıncılık, 2008)

Özbek, Veli Özer / Doğan, Koray / Bacaksız, Pınar / Tepe, İlker, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler. (Ankara: Seçkin Yayınları, 2017)

Özbek, Veli Özer / Doğan, Koray / Bacaksız, Pınar / Tepe, İlker, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler. (Ankara: Seçkin Yayınları, 2016)

Özbudun, Ergun, Anayasa Hukuku Bakımından Özel Haberleşmenin Gizliliği”, Ankara Hukuk Fakültesi 50.Yıl Armağanı, 1925-1977,C.1.

Özen, Mustafa, ” 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu’nun İştirak Kurumuna Bakışı “, TBB Dergisi, Sayı 70, 2007.

Özgenç, İzzet, Ekonomik Çıkar Amacıyla İşlenen Suçlar. (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2002)

Özgenç, İzzet, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler. (Ankara: Seçkin Yayınları, 2016)

Pala, Zeydin, Bilgisayar Donanımı, (Ankara: Türkmen Kitabevi 2005)

Rob, Peter / Coronel, Carlos / Crockett, Keeley, Database Systems. (Cengage Learning, 2008)

Rifat Çölkesen, Bülent Örencik, Bilgisayar Haberleşmesi ve Ağ Teknolojileri. (Ankara: Papatya Yay.,2008)

Sacit Yılmaz, “ 5237 Sayılı TCK’nın 244. Maddesinde Düzenlenen Bilişim Alanındaki Suçlar”, TBB Dergisi, S.92 (2011)

Selçuk, Sami, Dolandırıcılık (Evrimi- Suç Genel Kuramı İçindeki Yeri). (Ankara: Öztürk Matbaası, 1982)

Sönmez, Ümit, “Bilişim Sistemleri Aracılığıyla Dolandırıcılık Suçu”, Dicle Adalet Dergisi, C:1, S:2, (2017)

Sözüer, Adem, “Tehdit Suçu”, İHFM, C.LIV (1994)

Sözüer, Adem, Suça Teşebbüs. (İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Ana Bilim Dalı Doktora Tezi, 1993)

Suluk, Cahit / Karasu, Raif / Nal, Temel, Fikri Mülkiyet Hukuku. (Ankara: Seçkin Yay., 2019)

Şeref Sağıroğlu, Yapay Zekanın Geldiği Son Nokta: Chat GPT Sohbet Robotu (SOHBOT), https://www.emo.org.tr/ekler/751543f7e982a5a_ek.pdf?dergi=1297, Erişim Tarihi: 13.02.2023.

Şen, Fulya / Şen, Furkan, “ Sosyal Medya, İletişim Hakkı Ve İfade Özgürlüğü Üzerine Bir Değerlendirme”, Gazi Üniversitesi İİBF Dergisi, C.17, S.2, (2015)

Tarakçıoğlu, Zeynep Esra, “ Kripto Varlıklar Ve Ceza Hukuku Sorumluluğu”, Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.11, S.2, (2021)

Taşkın, Şaban Cankat, Bilişim Suçları. (Bursa: Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş., 2008)

Tezcan, Durmuş / Erdem, Mustafa Ruhan / Önok, R. Murat, Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku. (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2018)

Tiedemann, Klaus, “ Bilgisayarla (Kompüter) İşlenen Suçların Ceza Hukuku Yönünden İncelenmesi”, (Çev.: Feridun Yenisey), İÜHFM, C.:XLI, S.:1-2, (1975)

Tokat, Hüseyin, “6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Hükümlerine Göre Piramit Satış Sistemleri”, Terazi Hukuk Dergisi, C:13, S:146, (2018)

Toroslu, Nevzat, Ceza Hukuku Özel Kısım. (Ankara: Savaş Yayınevi, 2019)

Tümerkan, Somay, Dolandırıcılık Suçu (Karşılıksız Çek Keşidesi Fiileri). (İstanbul: Kazancı Hukuk Yayınları, 1987)

Türkiye Adalet Akademisi, Yargıtay Ceza Daireleri Uygulamasında Sıklıkla Rastlanan Bozma Sebepleri. (Ankara: 2018)

Uzgören, Orhan, “Bireyin Hayatının Korunması,Özel Hayat-Aile Hayatı-Konut-Haberleşme”, İnsan Hakları AvrupaSözleşmesi ve Adil Yargı Sempozyumu, Türkiye Barolar BirliğiYayınları:72, Ankara, (2004)

Yaşar, Osman / Gökcan, Hasan /Artuç, Mustafa, Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu (madde 86-146). (Ankara: Adalet Yayınevi, 2010)

Yazıcıoğlu, Yılmaz, “Bilişim Suçları Konusunda 2001 Türk Ceza Kanunu Tasarısının Değerlendirilmesi”, Hukuk ve Adalet Eleştirel Hukuk Dergisi, Y:1, S:1, İstanbul, Ocak- Mart (2004)

Yazıcıoğlu, Yılmaz, Bilgisayar Suçları: Kriminolojik, Sosyolojik Ve Hukuki Boyutları İle. /İstanbul: Alfa Yay., 1997)

Yenidünya, A. Caner / Değirmenci, Olgun, Mukayeseli Hukukta ve Türk Hukukunda Bilişim Suçları . (İstanbul: Legal Yay., 2003)

Yılmaz, Abdurrahim, “Türkiye’deki Dolandırıcılık Tipolojileri: Dolandırıcılık Olaylarının Kategorik Tasnifi ve Yapılış Şekilleri”, Hacettepe Üniversitesi Sosyolojik Araştırmalar E-Dergisi, (2015)

Yılmaz, Furkan / Güllüoğlu, Fuat, “ Türkiye’de Bilişim Suçlarının Kriminolojik Açidan Değerlendirilmesi: Bilişim Suçlarının Hukuksal ve Sosyolojik Boyutlarının Analizi”, Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi, C.15, (2020)

Yılmaz, Zekeriya / Ergün, İsmail, Yeni Türk Ceza Kanununda Dolandırıcılık Suçları. (Ankara: Adalet Yayınları, 2008)

Yüksel, Hakan, “Yeni Medya Ve Dijital Dönüşümün Ötesi “Metaverse””. Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, S.29, (2022)

İNTERNET KAYNAKLARI

“ Bahis Dolandırıcılarına Dikkat”, <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/bahis-dolandiricilarina-dikkat-magdurlar-her-gecen-gun-artiyor-41775540>, Erişim Tarihi: 30.12.2022.

“ Kripto Paralar Ponzi Sistemi’nin Parçası mı?”, <https://www.cnnturk.com/ekonomi/coin-incelemeleri/kripto-paralar-ponzi-sisteminin-parcasi-mi>, Erişim Tarihi: 02.12.2023.

“Kripto Paraların Kısa Tarihindeki 5 Büyük Dolandırıcılık Hikayesi”, <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-56892014>, Erişim Tarihi: 12.07.2022.

ApoorvaGanapathy, “Quantum Computing in High FrequencyTradingandFraudDetection”, Engineering International, V.9, No:2, 2021, s. 71.

Ahmet Usta, Serkan Doğanekin, Blockchain 101. https://www.bkm.com.tr/wp-content/uploads/2019/08/15082019_kitap.pdf, : Erişim Tarihi: 22.06.2022.

Caner Yenidünya “Dolandırıcılık Suçunun Maddi Unsurları Üzerine Bir Değerlendirme”, <https://caneryenidunya.com/dolandiricilik-sucunun-maddi-unsurlari/>, Erişim Tarihi: 15.06.2022.

Elif Edin Dinç, , “Kuantum Bilgisayarlar Yapay Zekadan Daha Büyük Bir Tehlike Olabilir!”, Bilimoloji, 09 Şubat 2018, [http:// bilimoloji.com/kuantum-bilgisayarlar-yapay-zekadan-daha-buyuk-bir-tehlike-olabilir/](http://bilimoloji.com/kuantum-bilgisayarlar-yapay-zekadan-daha-buyuk-bir-tehlike-olabilir/). Erişim Tarihi: 17.02.2023.

Enes Polat, Cihan Öz, Web 3.0 Nedir?. https://www.emo.org.tr/ekler/67cb7171dfb6e0e_ek.pdf?dergi=1258 , Erişim Tarihi: 15.06.2022.

Gürkan Özocak, “Bitcoin Dolandırıcılığı: CloudMining ve Ponzi Siteler”, Bilişim Dergisi, (2018) <http://www.bilisimdergisi.org.tr/>, Erişim Tarihi: 12.07.2022.

IBM, “ What is Quantum Computing”, <https://www.research.ibm.com/ibm-q/learn/what-is-quantum-computing/> Erişim Tarihi: 17.02.2023.

Monica Kent, Sanem Güven, “Kauntum Bilişim Avukatlar için BlockCahin’den Daha Büyük Bir Endişe”, <https://www.sanalhukuk.net/kuantum-bilisim-avukatlar-icin-blockhainden-daha-buyuk-bir-endise/> , Erişim Tarihi: 18.02.2023.

STM, Teknolojik Düşünce Merkezi, “Bir Devrimin Ayaksesleri: Kuantum Bilgisayarlar”, https://thinktech.stm.com.tr/uploads/docs/1609000709_stm-kuantum-bilgisayarlar.pdf?, Erişim Tarihi: 12.02.2022.

Zeki Seskir, “Kuantum Bilgisayar İçin Hangi Yan Sanayiler Gerekıyor”, Düzensiz, <https://duzensiz.org/kuantum-bilgisayar-yan-sanayi-75aafe80b829>. Erişim tarihi: 18.02.2023.

<http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-91706>, Erişim Tarihi: 17.06.2022.

<http://web.archive.org/web/20070227210736/http://ankara.hurriyet.com.tr/ankara/5338222.asp?gid=140>. Erişim Tarihi: 30/05/2022.

<https://koinbulteni.com/turkiye-kripto-para-sektoru-sistemkoinin-7-1-btcyi-yanlis-yere-transfer-ettigi-iddiasi-ile-calkalaniyor-43002.html>, Erişim Tarihi: 13.07.2022.

<https://news.bitcoin.com/billion-crypto-ponzi-wotoken-prison-china/>, Erişim Tarihi: 10.07.2022.

<https://nordpass.com/most-common-passwords-list/>, Erişim Tarihi: 03.07.2022.

<https://polis.osce.org/>, Erişim Tarihi: 28/05/2022.

<https://rm.coe.int/1680078b37>, Erişim Tarihi: 17.06.2022.

<https://sozluk.gov.tr/> , Erişim Tarihi 27/05/2022.

<https://sozluk.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 30/05/2022.

<https://sozluk.gov.tr/?kelime=bili%C5%9Fim>, Erişim Tarihi: 27/05/2022.

<https://bidb.itu.edu.tr/seyir-defteri/blog/2013/09/07/internet%27in-tarih%C3%A7esi>Erişim Tarihi: 02.07.2023.

<https://bidb.itu.edu.tr/seyir-defteri/blog/2013/09/07/internet%27in-tarih%C3%A7esi>Erişim Tarihi: 02.07.2023.

<https://www.hurriyet.com.tr/haberleri/cambridge-analytica>, Erişim Tarihi: 02.07.2023.

<https://www.haberturk.com/thodex-olayi-aslinda-ne-thodex-nedir-ve-sahibi-kim-iste-thodex-ile-ilgili-merak-edilenler-3049410>, Erişim Tarihi: 02.07.2023.

<https://web.archive.org/web/20160509114039/http://archive.is/171yp>, Erişim Tarihi: 02.07.2023.

<https://www.aydinkoksal.gen.tr/> , Erişim Tarihi 28/05/2022.

<https://www.endustri40.com/turkiyenin-ilk-bilgisayari-ibm-650/>. Erişim Tarihi: 30/05/2022.

<https://www.eticaret.gov.tr/haberler/10040/detay>, Erişim Tarihi: 03.07.2022.

<https://www.etymonline.com/word/computer>. Erişim Tarihi: 30/05/2022.

<https://www.oecd.org/internet/ieconomy/oecdguidelinesontheprivacyandtransborderflowsofpersonaldata.htm>, Erişim Tarihi: 17.06.2022.

https://www.sqa.org.uk/e-learning/FirstLine01CD/page_05.htm. Erişim Tarihi: 01.06.2022.

<https://www.tbb.org.tr/gec/KTPV14.pdf>, Erişim Tarihi: 17.07.2022.

Musa Milli, Fatmana Şentürk, Sinem Çınaroğlu, İbrahim Çınaroğlu, Büyük Veri Kavramı ve Karakteristik Özellikleri, <https://ab.org.tr/ab16/bildiri/66.pdf>, Erişim Tarihi: 16.06.2022.

Oltalama Saldırılarından Korunma, <https://bidb.yildiz.edu.tr/wp-content/uploads/2021/03/Oltalama-Saldirilarindan-Korunma-1.pdf>, Erişim Tarihi: 15.07.2022.

Oltalama Saldırısı Nedir?, [https://bilgiguvenligi.marmara.edu.tr/dosya/bilgiguvenligi/politikalar/OLTALAMA%20\(PHISHING\)%20SALDIRISI%20NED%C4%B0R%20\(1\).pdf](https://bilgiguvenligi.marmara.edu.tr/dosya/bilgiguvenligi/politikalar/OLTALAMA%20(PHISHING)%20SALDIRISI%20NED%C4%B0R%20(1).pdf), Erişim Tarihi: 15.07.2022.

Özlem Karayel, Nedir Bu Metaverse Dedikleri?, <http://sml.boun.edu.tr/index.php/vizyonmisyon/>, Erişim Tarihi: 17.06.2022.

ThinkTech STM Teknolojik Düşünce Merkezi, Trend Analizi Ağustos 2018, https://thinktech.stm.com.tr/uploads/docs/1609000709_stm-kuantum-bilgisayarlar.pdf, Erişim Tarihi: 01.06.2022.

Yasin Beceni, Siber Suçlar, www.hukukcu.com, Erişim Tarihi: 20.06.2022.

Yiğit Kaytmaz, “Botlar markalara karşı”, <https://www.campaigntr.com/botlar-markalara-karsi/>, Erişim Tarihi: 14.07.2022; “Tıklama Sahtekârlığı Nedir?”, <https://www.aramamotoru.com/click-fraud-nedir/>, Erişim Tarihi: 14.07.2022.

